

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (ساینس)

گزارش اقتصادی سالیانه شاپرک

سال ۱۳۹۸

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها.....	۵
فهرست جداول.....	۷
پیشگفتار.....	۱۱
شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه.....	۱۲
۱- شاخص‌های عملکردی شاپرک در سال ۱۳۹۸.....	۱۴
۱-۱- آمار عملکردی شاپرک.....	۱۴
۱-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....	۱۵
۱-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی.....	۱۵
۱-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش.....	۱۶
۱-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها.....	۱۹
۱-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت.....	۲۲
۲-۱- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها.....	۲۳
۲-۱-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه.....	۲۳
۲-۱-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها.....	۲۷
۳-۱- عملکرد اقتصادی شاپرک.....	۲۸
۳-۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی.....	۲۸
۳-۱-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....	۳۱
۲- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی.....	۳۴
۲-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها.....	۳۵
۲-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها.....	۳۵
۳-۲- دسترس‌پذیری حس شده خدمات.....	۳۸
۴-۲- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه.....	۳۹
۳- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات پرداخت.....	۴۲
۳-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت.....	۴۳
۳-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش.....	۴۷
۳-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار هر نوع تراکنش.....	۵۴
۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها.....	۶۰
۵-۳- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال- هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش.....	۶۲

- ۳-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindal - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۶۵
- ۳-۷- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی ۶۷
- ۳-۷-۱- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در کشور ۶۷
- ۳-۷-۲- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی تراکنش دار در کشور ۷۰
- ۳-۷-۳- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۷۲
- ۳-۷-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار در بعد کشوری ۷۴
- ۳-۷-۵- عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش ۷۶
- ۴- بررسی وضعیت بانک های صادر کننده و پذیرنده ۸۰**
- ۴-۱- سهم بازار پذیرندگی ۸۱
- ۴-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک های پذیرنده بر حسب تعداد و مبلغ تراکنش ها ۸۱
- ۴-۱-۲- سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش ۸۷
- ۴-۲- سهم هر ابزار پذیرش از تراکنش های بانک پذیرنده ۹۲
- ۴-۲-۱- اندازه گیری تمرکز در بازار بانک های پذیرنده تراکنش ها ۹۷
- ۴-۳- سهم بازار صادرکنندگی ۱۰۱
- ۴-۳-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنش دار ۱۰۱
- ۴-۳-۲- سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارتهای بانکی تراکنش دار ۱۰۲
- ۴-۳-۳- سهم بانک های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنش دار ۱۰۳
- ۴-۳-۴- اندازه گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارتهای بانکی تراکنش دار ۱۱۰
- ۴-۴- سهم تعدادی و مبلغی تراکنش های بانک های در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۱۳
- ۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۲۰
- ۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانک های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۲۱
- ۵- جمع بندی ۱۲۸**
- ۶- واژه نامه ۱۳۶**

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸..... ۲۴
- شکل ۲-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸..... ۲۵
- شکل ۳-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸..... ۲۶
- شکل ۴-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی..... ۳۰
- شکل ۵-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۳۲
- شکل ۱-۲ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق در سال ۱۳۹۸..... ۳۶
- شکل ۲-۲ وضعیت هر یک از انواع خطاهای سال ۱۳۹۸ در یک نگاه..... ۳۹
- شکل ۱-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸..... ۴۳
- شکل ۲-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸..... ۴۵
- شکل ۳-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش POS هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۹
- شکل ۴-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش INT هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۹
- شکل ۵-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش MOB هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۰
- شکل ۶-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش POS هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۲
- شکل ۷-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش INT هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۲
- شکل ۸-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش MOB هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۳
- شکل ۹-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های سرویس خرید در هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۶
- شکل ۱۰-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۶
- شکل ۱۱-۳ مقایسه تعداد تراکنش‌های سرویس مانده‌گیری در هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۷
- شکل ۱۲-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های سرویس خرید در هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۹
- شکل ۱۳-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۹
- شکل ۱۴-۳ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۶۱
- شکل ۱۵-۳ مقایسه سهم هریک از شرکت‌های PSP از کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۶۹
- شکل ۱۶-۳ مقایسه سهم هریک از شرکت‌های PSP از کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۷۲

شکل ۱۷-۳ روند تغییر ماهانه تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی ماه های سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۷۷.....

شکل ۱-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنشهای شبکه پرداخت - سال ۱۳۹۸..... ۸۱

شکل ۲-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنشهای شبکه پرداخت - سال ۱۳۹۸..... ۸۲

شکل ۳-۴ سهم تعدادی تراکنشهای هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۳۹۸..... ۹۵

شکل ۴-۴ سهم مبلغی تراکنشهای هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۳۹۸..... ۹۶

شکل ۵-۴ مقایسه سهم بانکهای صادر کننده از تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار در شبکه شاپرک - اسفند ماه سال های ۹۷

و ۹۸..... ۱۰۳

شکل ۶-۴ سهم هر بانک از مجموع ترکیب کارتهای صادر شده - اسفند سال ۱۳۹۸..... ۱۰۶

شکل ۷-۴ اختلاف تعداد تراکنشهای صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸..... ۱۱۶

شکل ۸-۴ مجموع تعداد تراکنشهای صادر شده و پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸..... ۱۱۷

شکل ۹-۴ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - سال ۱۳۹۸..... ۱۱۸

شکل ۱۰-۴ مقایسه اختلاف در مبلغ تراکنشهای صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸..... ۱۱۹

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه آمار سالانه تراکنش‌های شاپرک ۱۵
- جدول ۲-۱ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش سالانه تراکنش‌های شبکه شاپرک ۱۶
- جدول ۳-۱ تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش در اسفند ماه سال ۱۳۹۸ ۱۷
- جدول ۴-۱ سرانه تعداد هر ابزار پذیرش به ازای هر ده هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۸
- جدول ۵-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۹
- جدول ۶-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۲۰
- جدول ۷-۱ متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای شاپرکی در سال ۱۳۹۸ ۲۰
- جدول ۸-۱ سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۹۷ و ۹۸ ۲۱
- جدول ۹-۱ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۹۷ و ۹۸ ۲۲
- جدول ۱۰-۱ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۳۹۸ و نرخ رشد آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ ۲۲
- جدول ۱۱-۱ سهم مبلغی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۳۹۸ و نرخ رشد آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ ۲۳
- جدول ۱۲-۱ مقایسه تغییرات سالانه شاخص نسبت دهکی ۲۷
- جدول ۱۳-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی تا اسفند ماه سال ۱۳۹۸ ۲۸
- جدول ۱۴-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۸ ۲۹
- جدول ۱۵-۱ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP ۳۱
- جدول ۱۶-۲ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸ ۳۵
- جدول ۲-۲ تعداد انواع خطاها در سال ۱۳۹۸ ۳۶
- جدول ۳-۲ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸ ۳۷
- جدول ۴-۲ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸ ۳۸
- جدول ۵-۲ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک در سال ۱۳۹۸ ۴۰
- جدول ۱-۳ سهم تعدادی تراکنش‌های هریک از شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۴۴
- جدول ۲-۳ سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۴۶
- جدول ۳-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۴۸
- جدول ۴-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۵۱
- جدول ۵-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر سرویس در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۵۵
- جدول ۶-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر سرویس در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۵۸
- جدول ۷-۳ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۶۰
- جدول ۸-۳ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن ۶۲

جدول ۳-۹ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۸.....	۶۳
جدول ۳-۱۰ مقایسه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بر حسب نوع ابزار.....	۶۴
جدول ۳-۱۱ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس در سال ۱۳۹۸.....	۶۵
جدول ۳-۱۲ مقایسه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بر حسب نوع سرویس.....	۶۶
جدول ۳-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در سال ۱۳۹۸.....	۶۸
جدول ۳-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.....	۷۱
جدول ۳-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت در سال ۱۳۹۸.....	۷۳
جدول ۳-۱۶ مقایسه شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.....	۷۵
جدول ۳-۱۷ متوسط سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن در سال ۹۸.....	۷۸
جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت- سالهای ۹۷ و ۹۸.....	۸۴
جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت- سالهای ۹۷ و ۹۸.....	۸۶
جدول ۴-۳ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - سال ۱۳۹۸.....	۸۸
جدول ۴-۴ مقایسه اختلاف سالهای ۹۷ و ۹۸ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش.....	۹۰
جدول ۴-۵ سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده- سال ۱۳۹۸.....	۹۳
جدول ۴-۶ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - سال ۱۳۹۸.....	۹۸
جدول ۴-۷ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی - سالهای ۹۷ و ۹۸.....	۱۰۰
جدول ۴-۸ مقایسه تعداد و سهم کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه سالهای ۹۷ و ۹۸.....	۱۰۲
جدول ۴-۹ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اسفند سال ۱۳۹۸.....	۱۰۴
جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف بین سالهای ۹۷ و ۹۸ سهم هر بانک صادر کننده از انواع کارتهای صادر شده تراکنش دار.....	۱۰۷
جدول ۴-۱۱ سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادر کننده - سال ۱۳۹۸.....	۱۰۹
جدول ۴-۱۲ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - اسفند سال ۹۸.....	۱۱۱
جدول ۴-۱۳ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت- سال ۹۷ و ۹۸.....	۱۱۳
جدول ۴-۱۴ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده- سال ۱۳۹۸.....	۱۱۴
جدول ۴-۱۵ مقایسه نسبت کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - سالهای ۹۷ و ۹۸.....	۱۲۲
جدول ۴-۱۶ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - سال ۹۸.....	۱۲۴

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ شاخص های عملکردی شاپرک

آمار عملکردی

▲	تعداد تراکنش های شاپرک	۲۶,۷۱۷ میلیون عدد
▲	ارزش تراکنش های شاپرک	۳۱,۹۳۹ هزار میلیارد ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش های سال ۱۳۹۸

▲	رشد اسمی سال ۹۷ نسبت به سال ۹۶	۲۳/۳۸ درصد
▼	رشد حقیقی سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵	۸/۴۹ درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش های سال ۱۳۹۸

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۵/۸۹ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۵/۶۴ درصد
▼	کارتخوان فروشگاهی	۸۸/۴۸ درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از مجموع مبلغ تراکنش های سال ۱۳۹۸

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۱۰/۴۵ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۰/۳۲ درصد
▼	کارتخوان فروشگاهی	۸۹/۲۲ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک در سال ۱۳۹۸

▲	خرید کالا و خدمات	۹۷/۱۳ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۲/۸۷ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک در سال ۱۳۹۸

▲	خرید کالا و خدمات	۸۳/۶۸ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱۱/۲۳ درصد
▼	مانده گیری	۵/۰۸ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرازمه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۸

▲	کارتخوان فروشگاهی	۱,۳۷۳/۰۹
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۲۱۷/۳۹
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۲۲۶/۹۳

سرازمه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۸

▲	کارتخوان فروشگاهی	۳۸۹/۲۱
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۲۴/۷۹
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۲۵/۸۹

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها در اسفندماه سال ۱۳۹۸

▼	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۶۹۰/۹۸
---	-------------------------------	--------

۲ کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت در سال ۱۳۹۸

سهم تراکنش های موفق در سال ۱۳۹۸

▲	درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۱/۶۴ درصد
▶	درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۶ درصد

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۸

ابزار پذیرش اینترنتی	به پرداخت ملت درصد ۳۳/۳۷	بانک ملت درصد ۳۳/۰۴
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۸/۵۵	بانک ملت درصد ۵۱/۷۴
کارتخوان فروشگاهی	به پرداخت ملت درصد ۲۳/۰۶	بانک ملت درصد ۲۲/۳۲

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۸

ابزار پذیرش اینترنتی	آسان پرداخت پرشین درصد ۳۵/۳۷	بانک پارسیان درصد ۲۰
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۷/۴۹	بانک ملت درصد ۵۶/۷۶
کارتخوان فروشگاهی	به پرداخت ملت درصد ۲۳/۶۶	بانک ملت درصد ۲۲/۲۷

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) در سال ۱۳۹۸

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۳۲۷	۱,۲۴۱
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۱۷۵	۳,۸۰۶
کارتخوان فروشگاهی	۱,۴۵۸	۹۵۴

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار در سال ۱۳۹۸

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی درصد ۱۴/۷۳
کارت اعتباری	بانک ملت درصد ۳۷/۴۳
کارت برداشت	بانک ملی ایران درصد ۲۲/۸۰

سهم هریک از خطاهای رخ داده از مجموع خطاها

خطای پذیرندگی	۰/۸۶ درصد
خطای شاپرکی	۰/۴۶ درصد
خطای صادرکنندگی	۸/۲۸ درصد
خطای کاربری	۸۹/۵۳ درصد
خطای کسب و کار	۰/۸۷ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۹/۱۲ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۶ درصد

۳ شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی karti در سال ۱۳۹۸

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۳۹۸

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت ۱/۷۶۰
کمترین میزان شاخص	فن آوا کارت ۰/۵۲۷

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها در اسفندماه ۱۳۹۸

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند ۰/۲۲۳ درصد
کمترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سپهر ۰/۰۱۴ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال در اسفندماه ۱۳۹۸

بالاترین سهم	کارت اعتباری ایران کیش ۲۳/۶۴ درصد
کمترین سهم	آسان پرداخت پرشین ۶/۳۲ درصد

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده در سال ۱۳۹۸

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار در سال ۱۳۹۸

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۴/۰۹	بانک ملت درصد ۲۳/۵۴
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۲/۱۶	بانک ملت درصد ۲۲/۹۵

پیشگفتار

گزارش سالانه شاپرک در بر گیرنده شاخص‌های گزارش ماهانه شاپرک می‌باشد با این تفاوت که در این گزارش شاخص‌های ماهانه به شاخص‌های سالانه تبدیل و تفسیر شده‌اند. فصول ارائه شده در این گزارش عبارتند از:

۱. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه شاپرک بررسی شده است.
۲. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که به بررسی سطح کیفی خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک پرداخته و میزان دسترس‌پذیری حس شده شبکه پرداخت و سوئیچ شاپرک نمایش می‌دهد.
۳. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که به اندازه‌گیری و تشریح سطح مطلوبیت ارائه خدمات توسط شرکت‌های ارائه کننده خدمات پرداخت می‌پردازد.
۴. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بررسی وضعیت عملکرد بانک‌های صادر کننده و پذیرنده در بخش پرداخت الکترونیکی توسط سوئیچ شبکه شاپرک، می‌پردازد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در سه دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- شاخص‌های عملکردی شاپرک در سال ۱۳۹۸
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک در سال ۱۳۹۸

۱- شاخص‌های عملکردی شاپرک در سال ۱۳۹۸

شاخص‌های در نظر گرفته شده در این بخش به بررسی و ارزیابی عملکرد شبکه الکترونیکی پرداخت کارت؛ شاپرک می‌پردازد. شاخص در نظر گرفته شده بر اساس تعداد تراکنش‌های شاپرک، مبلغ تراکنش‌های شاپرک و همچنین تعداد ابزارهای توزیع شده می‌باشد و با تشریح نرخ رشد شاخص‌های اشاره شده به آنالیز عملکرد و سطح ارائه خدمات شبکه شاپرک می‌پردازد.

۱-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۱ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۲۶ میلیارد تراکنش با ارزش نزدیک به ۳۱،۹۳۹ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که این مبلغ نشان از رشد میزان استفاده اقشار مختلف جامعه از پرداخت الکترونیک و بالاخص ابزارهای شاپرکی می‌باشد.

جدول ۱-۱ مقایسه آمار سالانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	۱۳۹۷	۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش (میلیون تراکنش)	۲۱،۷۶۸	۲۶،۷۱۷	۲۲/۷۳٪
مبلغ تراکنش (هزار میلیارد ریال)	۲۵،۸۸۷	۳۱،۹۳۹	۲۳/۳۸٪

همانگونه که در جدول ۱-۱ مشاهده می‌شود تعداد تراکنش‌های شبکه شاپرک در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ رشد ۲۲/۷۳ درصدی داشته است. همچنین ارزش تراکنش‌های شبکه

افزایش تعداد و مبلغ تراکنش‌ها در شبکه شاپرک به صورت سالانه امری متداول می‌باشد و پیش‌بینی می‌شود تا زمان اشباع شبکه و فراگیری استفاده از پرداخت الکترونیکی در میان تمامی افراد جامعه ادامه داشته باشد.

شاپرک نیز با ۲۳/۳۸ درصد افزایش از ۲۵،۸۸۷ هزار میلیارد ریال به ۳۱،۹۳۹ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

۱-۱-۲ رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

ارزش تراکنش‌های اشاره شده در بخش قبلی ارزش تراکنش‌های شاپرک می‌باشد که در بردارنده میزان تورم سال ۱۳۹۸ نیز می‌باشد. در این بخش با استفاده از شاخص سالانه بهای کالا و خدمات مصرفی ابتدا سعی در حقیقی سازی ارزش تراکنش‌های شاپرک خواهیم داشت و سپس نرخ رشد ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ مورد محاسبه قرار خواهد گرفت.

جدول ۲-۱ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش سالانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (هزار میلیارد ریال)	سال ۱۳۹۷		نرخ رشد
	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۷	
اسمی تراکنش‌ها ارزش	۳۱,۹۳۹	۲۵,۸۸۷	۲۳/۳۸٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۱۸۵/۱	۱۳۷/۳	۳۴/۸۱٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۷۲/۵۵	۱۸۸/۴۴	-۸/۴۹٪

* نرخ تورم: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی ابتدا و انتهای دوره مورد بررسی بیانگر نرخ تورم آن دوره می‌باشد.
(مرجع آمار CPI: سایت مرکز آمار کشور.)

جدول ۲-۱ نشان می‌دهد ارزش اسمی^۱ تراکنش‌های شاپرک در حالی رشد ۲۳/۳۸ درصدی را نسبت به سال ۱۳۹۷ تجربه نموده است که میزان رشد ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در زمان مشابه منفی ۸/۴۹ درصد می‌باشد. مغایرت اعداد آورده شده در جدول فوق نسبت به جدول مشابه در گزارش سال ۱۳۹۷ تغییر مرجع آمار شاخص CPI از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. به سایت مرکز آمار کشور، در اسفند ماه سال ۹۸ است.

۱-۱-۳ عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سه نوع ابزار پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاهی توسط شاپرک پشتیبانی می‌گردند که تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد و مبلغ تراکنش، دسترسی و توسعه، عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک کارتی را نشان خواهد داد.

در ارائه تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر از تعداد ابزار "فعال سیستمی"^۲ استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۳۹۸ در جدول ۳-۱ ارائه شده است.

^۱ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از مرکز آمار کشور اخذ شده است.
^۲ رجوع شود به پیوست ۶-۱-۷.

جدول ۳-۱ تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش در اسفند ماه سال ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	اسفند ۱۳۹۷		اسفند ۱۳۹۸	
	تعداد ابزار	سهم بازار	تعداد ابزار	سهم بازار
کارتخوان فروشگاه	۷,۳۲۵,۶۱۱	۷۶/۰۰٪	۸,۳۳۹,۲۹۴	۷۵/۵۵٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۱۲۶,۳۴۲	۱۱/۶۸٪	۱,۳۷۸,۲۱۹	۱۲/۴۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۱۸۷,۳۶۲	۱۲/۳۲٪	۱,۳۲۰,۲۹۳	۱۱/۹۶٪
مجموع ابزارها	۹,۶۳۹,۲۱۵	۱۰۰/۰۰٪	۱۱,۰۳۷,۸۰۶	۱۰۰/۰۰٪

در پایان اسفند ماه ۱۳۹۸ بیش از ۱۱/۰۳ میلیون ابزار پذیرش در سراسر کشور توزیع شده است که از این

سهم ابزار کارتخوان فروشگاه، اینترنتی و موبایلی از کل ابزارها در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب افزایش ۱۳/۸۴، ۲۲/۳۷ و ۱۱/۲۰ درصدی داشته است که ابزار پذیرش اینترنتی بیشتر رشد را به خود اختصاص داده است. در مجموع تعداد ابزارهای پذیرش در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ افزایش ۱۴/۵۱ درصدی داشته است.

تعداد ۷۵/۵۵ درصد ابزار کارتخوان فروشگاه، ۱۲/۴۹ درصد ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۱/۹۶ درصد نیز ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد.

میزان نفوذ ابزارهای پذیرش شاپرک و سرانه تعداد ابزار از جمله شاخص‌هایی است که با بررسی آن‌ها می‌توان میزان دسترسی مردم به هر یک از این ابزارها را بررسی نمود. سرانه تعداد هر ابزار بر اساس جمعیت بالای ۱۸ سال کشور در ادامه قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۴-۱ سرانه تعداد هر ابزار پذیرش به ازای هر ده هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سرانه تعداد هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر جمعیت بالای ۱۸ سال					
جمعیت بالای ۱۸ سال کشور ^۳			۶۰,۷۳۳,۶۰۵		
عنوان		تعداد هر ابزار در اسفند ماه سال ۹۸	سرانه تعداد هر ابزار سال ۹۸	سرانه تعداد هر ابزار در سال ۹۷	اختلاف
۱	کارتخوان فروشگاهی	۸,۳۳۹,۲۹۴	۱,۳۷۳/۰۹	۱,۲۲۸/۰۰	۱۴۵/۰۹
۲	ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۳۷۸,۲۱۹	۲۲۶/۹۳	۱۸۸/۷۹	۳۸/۱۴
۳	ابزار پذیرش موبایلی	۱,۳۲۰,۲۹۳	۲۱۷/۳۹	۱۹۹/۰۴	۱۸/۳۵
جمع کل		۱۱,۰۳۷,۸۰۶	۱,۸۱۷/۴۱	۱,۶۱۵/۸۳	۲۰۱/۵۸

سرانه ابزارهای پذیرش شاپرک در اسفند ماه ۱۳۹۸ به حدود ۱,۸۱۷ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر بالای ۱۸ سال در کشور رسیده است، این مقدار نسبت به زمان مشابه سال ۱۳۹۷ معادل ۱۲/۴۸ درصد افزایش یافته است. این افزایش در انواع ابزارهای پذیرش شاپرک قابل مشاهده است. بیشترین سرانه ابزار شاپرکی متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاهی با ۱,۳۷۳ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر فرد بالای ۱۸ سال در کشور و کمترین آن متعلق به ابزارهای پذیرش موبایلی برابر با ۲۱۷ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر فرد بالای ۱۸ سال در کشور است. بیشترین افزایش در سرانه ابزارهای پذیرش شاپرک متعلق به ابزار پذیرش اینترنتی است که نسبت به اسفند ماه سال ۱۳۹۷ حدود ۲۰ درصد افزایش یافته است.

^۳ بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵؛ مرکز آمار ایران

۱-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

بررسی شاخص سهم هر ابزار از تعداد و مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸ و همچنین قیاس این شاخص در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ از جمله اهداف دنبال شده در این بخش از گزارش می‌باشد.

جدول ۵-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	سهم از تعداد تراکنش‌های سال ۱۳۹۷	سهم از تعداد تراکنش‌های سال ۱۳۹۸	درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد تراکنش‌ها
کارتخوان فروشگاهی	۸۸/۸۵٪	۸۸/۴۸٪	-۰/۳۸٪	۴۲/۱۷٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۵/۰۸٪	۵/۸۹٪	۰/۸۰٪	۱۴/۰۴٪
ابزار پذیرش موبایلی	۶/۰۶٪	۵/۶۴٪	-۰/۴۳٪	۲۲/۲۱٪
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۲۲/۷۳٪

در مجموع ۸۸/۴۸ درصد مجموع تراکنش‌های سال ۱۳۹۸ در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. این سهم در قیاس با سال ۱۳۹۷

علیرغم افزایش تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی در سال ۱۳۹۸، این ابزار کارتخوان فروشگاهی است که همچنان بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت را پردازش نموده است. به عبارت دیگر کارتخوان فروشگاهی همچنان ابزار محوری شبکه پرداخت الکترونیک کشور می‌باشد.

نزدیک به ۰/۳۸ درصد کاهش را تجربه نموده است و این در حالی است که عواملی از جمله وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، همچنین تعداد ابزار، فراگیر بودن، عدم نیاز به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی است. نرخ رشد سهم ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی نسبت به زمان مشابه در سال ۱۳۹۷ نیز به ترتیب برابر با ۰/۴۳- و ۰/۸۰ درصد می‌باشد.

جدول ۶-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	سهم از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۷	سهم از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸	درصد تغییرات	نرخ رشد مبلغ تراکنش‌ها
کارتخوان فروشگاهی	۹۰/۷۱٪	۸۹/۲۲٪	-۱/۴۹٪	۴۴/۱۴٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۸/۹۵٪	۱۰/۴۵٪	۱/۵۱٪	۱۶/۰۷٪
ابزار پذیرش موبایلی	۰/۳۴٪	۰/۳۲٪	-۰/۰۲٪	۲۱/۳۶٪
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۲۳/۳۸٪

ابزار کارتخوان فروشگاهی دارای بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌ها در هر دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ می‌باشد. سهم این ابزار از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸، ۸۹/۲۲ درصد می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۷، رقمی معادل با ۱/۴۹ درصد کاهش یافته است. سهم هر ابزار از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸ و نرخ رشد آن نسبت به سال ۱۳۹۷ در جدول ۶-۱ قابل مشاهده می‌باشد. در ادامه جهت آنالیز ارزش هر تراکنش به بررسی متوسط مبلغ تراکنشی هر ابزار و رشد آن نسبت به سال ۱۳۹۷ می‌پردازیم.

جدول ۷-۱ متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای شاپرک در سال ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	متوسط مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۷	متوسط مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸	درصد تغییرات
کارتخوان فروشگاهی	۱,۲۱۴,۰۸۵/۷۸	۱,۲۰۵,۵۸۰/۱۴	-۰/۷۰٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۰۹۴,۰۱۲/۱۱	۲,۱۲۳,۰۱۷/۵۶	۱/۳۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۶۷,۰۸۴/۰۶	۶۸,۲۷۴/۵۴	۱/۷۷٪
مجموع ابزارها	۱,۱۸۹,۲۳۴/۵۹	۱,۱۹۵,۴۹۱/۱۹	۰/۵۳٪

ابزار پذیرش اینترنتی بیشترین متوسط مبلغ تراکنشی را در بین ابزارهای پذیرش شاپرک داراست. این در حالیست که متوسط مبلغ تراکنش این ابزار در سال ۱۳۹۸ افزایش ۱/۳۹ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ دارد. دلیل این امر را می‌توان در توسعه‌ی کسب‌وکارهای اینترنتی و افزایش پرداخت‌های اینترنتی جستجو کرد. از طرفی متوسط مبلغ تراکنشی ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی در سال ۱۳۹۸ کاهش ۰/۷۰ درصدی تجربه کرده است که دلیل آن را می‌توان به مهاجرت تراکنش‌های مبلغ بالا به سوی ابزارهای اینترنتی نسبت داد. کمترین متوسط مبلغ تراکنشی نیز متعلق به ابزار پذیرش موبایلی است.

سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال در جدول ۸-۱ ارائه شده است. بر اساس این جدول سرانه تعداد تراکنش‌های ابزار اینترنتی با ۴۰ درصد افزایش در حدود ۲۵ تراکنش در سال به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور است. سرانه تعداد تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۲۰ درصد افزایش به ۳۸۹ تراکنش در سال به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال رسیده است. علاوه بر رشد سرانه تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی، این مقدار برای ابزار پذیرش موبایلی حدود ۱۲ درصد افزایش یافته و به ۲۴ تراکنش در سال رسیده است.

جدول ۸-۱ سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۹۷ و ۹۸

سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال				
جمعیت بالای ۱۸ سال کشور		۶۰,۷۳۳,۶۰۵		
عنوان	تعداد تراکنش هر ابزار سال ۹۸	سرانه تعداد تراکنش هر ابزار سال ۹۸	سرانه تعداد تراکنش هر ابزار سال ۹۷	اختلاف
۱ کارتخوان فروشگاه‌های	۲۳,۶۳۸,۲۹۳,۳۲۲	۳۸۹/۲۱	۳۲۴/۲۳	۶۴/۹۹
۲ ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۷۲,۶۴۵,۶۵۰	۲۵/۸۹	۱۸/۵۴	۷/۳۵
۳ ابزار پذیرش موبایلی	۱,۵۰۵,۶۱۶,۴۳۸	۲۴/۷۹	۲۲/۱۳	۲/۶۶
جمع کل	۲۶,۷۱۶,۵۵۵,۴۱۰	۴۳۹/۹۰	۳۶۴/۹۰	۷۵/۰۰

در جدول ۹-۱ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال ارائه شده است. بر اساس این جدول سرانه مبلغ تراکنش‌های ابزار اینترنتی با ۴۲ درصد افزایش چشم‌گیر به ۵۴/۹۷ میلیون ریال در سال به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور رسیده است. سرانه مبلغ تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با رشد ۱۹ درصد، به بالغ بر ۴۶۹ میلیون ریال در سال به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال رسیده است. علاوه بر رشد سرانه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی، این مقدار برای ابزار پذیرش موبایلی حدود ۱۴ درصد افزایش یافته و به ۱/۶۹ میلیون ریال در سال رسیده است.

جدول ۹-۱ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۹۷ و ۹۸

سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال				
۶۰,۷۳۳,۶۰۵		جمعیت بالای ۱۸ سال کشور		
عنوان	مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۹۸ (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۹۸ (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۹۷ (میلیون ریال)	اختلاف
۱ کارتخوان فروشنده‌ای	۲۸,۴۹۷,۸۵۷,۰۴۹	۴۶۹/۲۳	۳۹۳/۶۴	۷۵/۵۹
۲ ابزار پذیرش اینترنتی	۳,۳۳۸,۷۵۴,۳۳۶	۵۴/۹۷	۳۸/۸۳	۱۶/۱۵
۳ ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۲,۷۹۵,۲۶۵	۱/۶۹	۱/۴۸	۰/۲۱
جمع کل	۳۱,۹۳۹,۴۰۶,۶۵۱	۵۲۵/۸۹	۴۳۳/۹۵	۹۱/۹۴

۱-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

انواع سرویس ارائه شده توسط ابزارهای شاپرکی عبارتند از خرید کالا و خدمات، مانده‌گیری و پرداخت قبض و خرید شارژ که در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های یاد شده بررسی و نرخ رشد آنها نسبت به سال ۱۳۹۷ محاسبه می‌گردد.

جدول ۱۰-۱ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۳۹۸ و نرخ رشد آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷

نوع سرویس	سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۳۹۷	سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۳۹۸	نرخ رشد
خرید کالا و خدمات	۸۱/۸۰٪	۸۳/۶۸٪	۱/۸۹٪
پرداخت قبض و خرید شارژ	۱۲/۶۶٪	۱۱/۲۳٪	-۱/۴۳٪
مانده‌گیری	۵/۵۴٪	۵/۰۸٪	-۰/۴۵٪
مجموع سرویس‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

همانطور که در جدول ۱۰-۱ قابل مشاهده می‌باشد سرویس خرید کالا و خدمات بر روی ابزارهای شاپرکی دارای بیشترین سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۳۹۸ می‌باشد. سهم این دست از تراکنش‌ها با افزایش ۱/۸۹ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ نزدیک به ۸۳/۶۸ درصد کل تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. سهم سایر سرویس‌ها به همراه درصد تغییرات و نرخ رشد سهم تعدادی آن‌ها نسبت به سال ۱۳۹۷ در جدول ۱۰-۱ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱۱-۱ سهم مبلغی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۳۹۸ و نرخ رشد آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷

نوع سرویس	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۷	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های سال ۱۳۹۸	نرخ رشد
خرید کالا و خدمات	۹۴/۷۹٪	۹۷/۱۳٪	۲/۳۴٪
پرداخت قبض و خرید شارژ	۵/۲۱٪	۲/۸۷٪	-۲/۳۴٪
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

مطابق بررسی‌های صورت گرفته سهم مبلغی سرویس خرید کالا و خدمات نیز بیشتر از سایر سرویس‌های ارائه شده در سال ۱۳۹۸ بوده و این سهم با افزایش ۲/۳۴ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ همراه بوده است. لازم به توضیح است که تراکنش‌های مانده‌گیری به دلیل نداشتن ماهیت مبلغی تأثیری بر روی سهم مبلغی دیگر سرویس‌ها نداشته و به همین دلیل با افزایش ۲/۳۴ درصدی سهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات نسبت به سال ۱۳۹۷ این میزان از سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسر شده است.

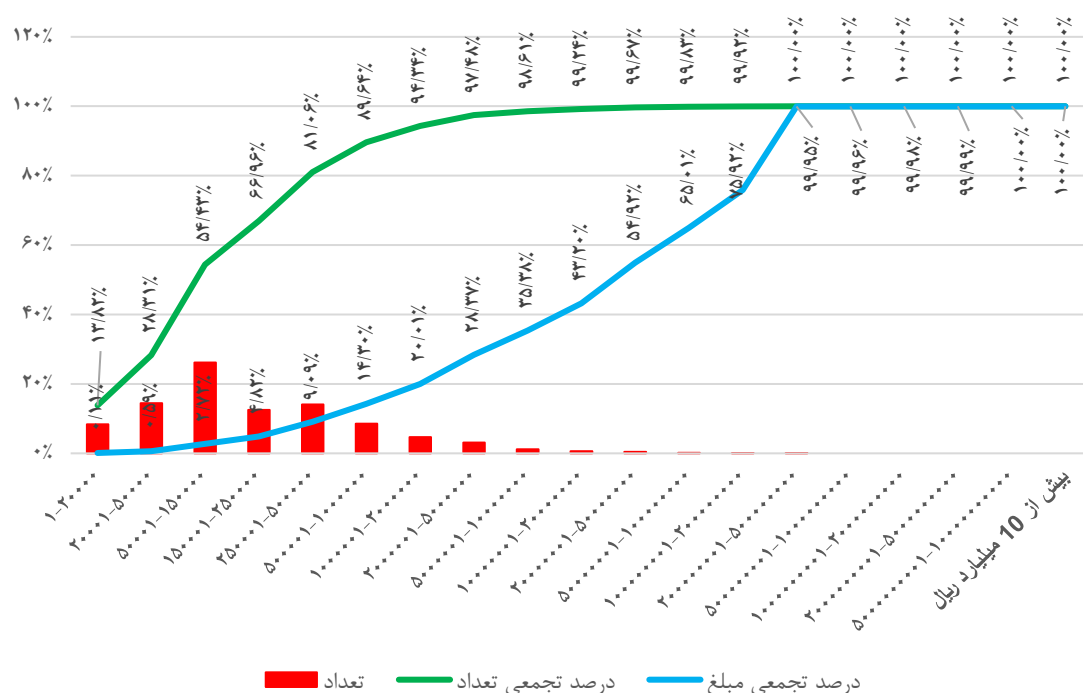
۲-۱- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

محاسبه فراوانی تعداد تراکنش‌ها در بازه‌های مختلف مبلغی که به لحاظ مقدار کارمزد تعلق گرفته به هر تراکنش حائز اهمیت می‌باشد در این بخش از گزارش مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۲-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی کارتهخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی در سال ۱۳۹۸ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

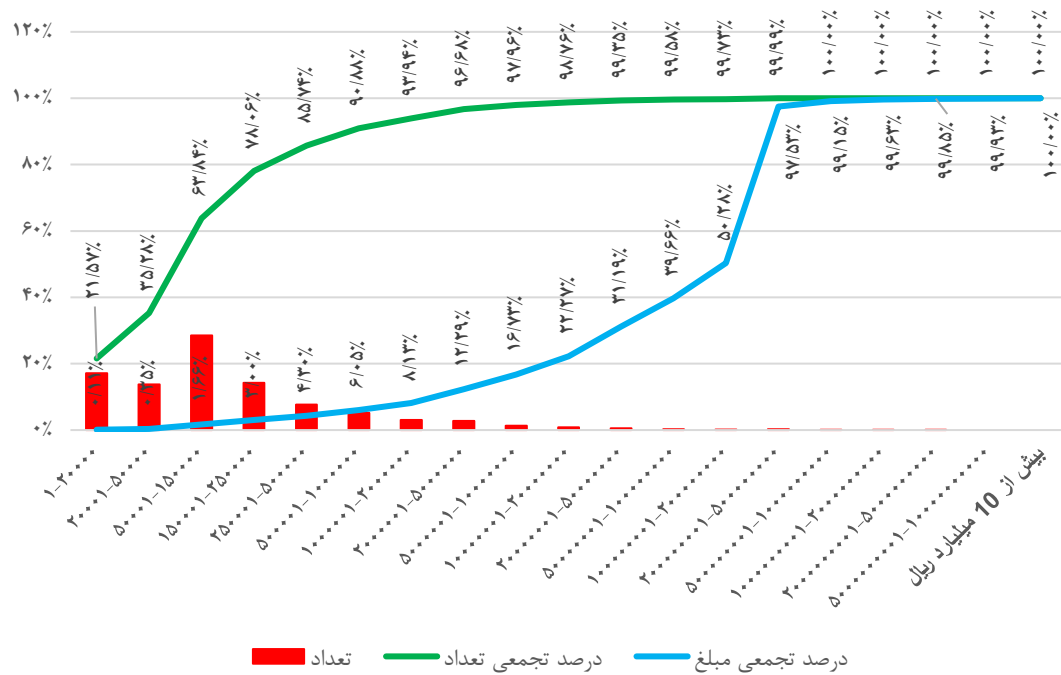
بر اساس شکل ۱-۱ که در آن دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهخوان فروشگاهی ترسیم شده است، ملاحظه می‌شود که بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند که این بازه ۲۶/۱۲ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در سال ۱۳۹۸، ۲۸/۳۱ درصد تعداد تراکنش‌ها با مبلغ زیر ۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۸/۶۵ درصد تراکنش‌ها در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و ۳۳/۰۴ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰،۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۱-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸

در سال ۱۳۹۸، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۵,۴۰۲,۶۲۸,۵۵۱ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۹,۱۳۶,۳۵۵,۹۱۲ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۷,۸۰۹,۷۳۵,۲۵۳ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که بیش از ۹۷ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

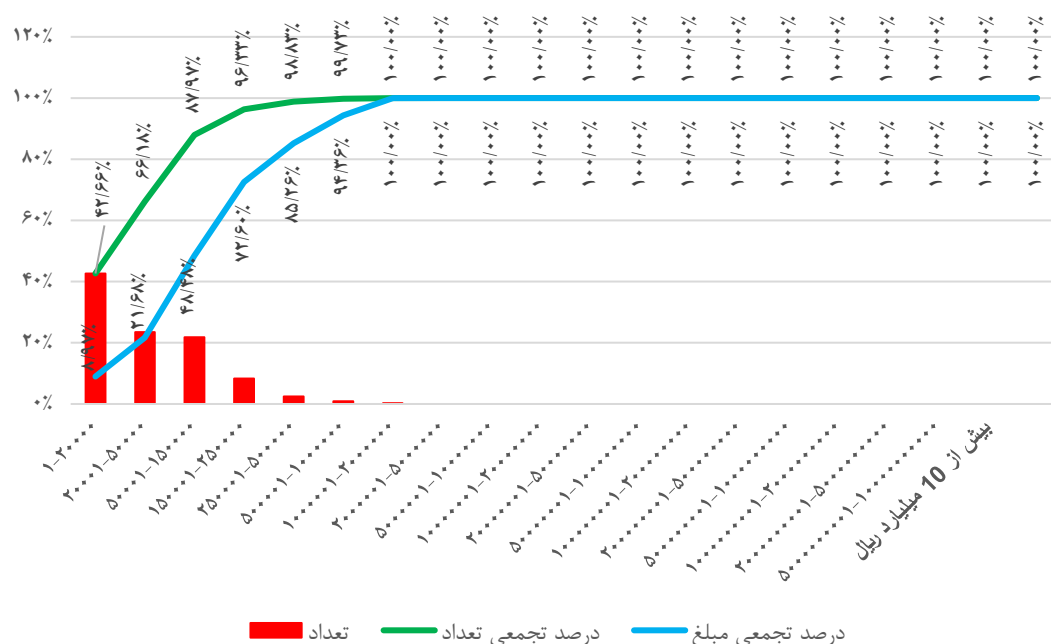
شکل ۲-۱ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۲۸/۵۵ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۷۸/۰۶ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ ریال هستند.

شکل ۳-۱ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۱-۳ دامنه مبلغ تراکشرهای انوار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) در سال ۱۳۹۸

در بررسی شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاهی می‌باشد؛ به نحوی که ۴۲/۶۶ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰,۰۰۰ ریال و ۶۶/۱۸ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه با استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰,۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال توجیه نمود. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۱-۳ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۱-۲-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

شاخص نسبت دهکی^۴ به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۱-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در ماه‌های آغازین و پایانی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ارائه نموده و همچنین میزان تغییرات را بیان نموده است.

جدول ۱-۱۲ مقایسه تغییرات سالانه شاخص نسبت دهکی

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		محاسبه نسبت دهکی	
درصد تغییرات	اسفند	فروردین	درصد تغییرات	اسفند	فروردین
۴۵/۸۴٪	۱۳,۰۲۰,۹۴۶/۳۵	۸,۹۲۸,۲۷۴/۳۰	۶۴/۷۱٪	۱۱,۹۹۲,۷۳۱/۱۵	۷,۲۸۱,۱۳۹/۴۳
۱۸/۵۷٪	۱۸,۸۴۴/۳۰	۱۵,۸۹۲/۷۱	۲۱/۳۶٪	۱۶,۳۴۹/۵۴	۱۳,۴۷۱/۹۶
۲۳/۰۰	۶۹۰/۹۸	۵۶۱/۷۸	۳۵/۷۲٪	۷۳۳/۵۲	۵۴۰/۴۷
					نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در پایان اسفند ماه نسبت فروردین ماه سال ۱۳۹۸ نزدیک به ۲۳ درصد رشد داشته است که این نشان از افزایش اختلاف بین متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک اول و دهک دهم می‌باشد. متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک اول در اسفند ماه ۱۳۹۸ نسبت به فروردین ماه افزایش ۱۸/۵۷ درصدی داشته است و در مدت مشابه متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم افزایش ۴۵/۸۴ درصدی داشته است.

^۴ رجوع شود به پیوست ۶-۲-۷

۱-۳- عملکرد اقتصادی شاپرک

در این بخش از گزارش با ارزیابی شاخص‌های نظیر نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی و میزان تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۸ به بررسی جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی پرداخت خواهد شد. با مشاهده نتایج حاصله از شاخص‌های اشاره شده می‌توان میزان تمایل مردم در استفاده از پرداخت الکترونیک به جای پول نقد را سنجید و جایگاه شاپرک در بعد اقتصادی کشور را تبیین نمود.

۱-۳-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

با توجه به شاخص سهم ارزش تراکنش‌های شاپرک از نقدینگی سال ۱۳۹۸ می‌توان بیان نمود که چه مقدار از نقدینگی کشور به صورت الکترونیکی در گردش بوده و همچنین با قیاس این شاخص در طول سال ۱۳۹۸ (فروردین ماه تا پایان اسفند ماه) در کنار شاخص سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی می‌توان به افزایش قدرت پرداخت الکترونیک در کنار پول فیزیکی اشاره نمود.

جدول ۱-۳ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی تا اسفند ماه سال ۱۳۹۸

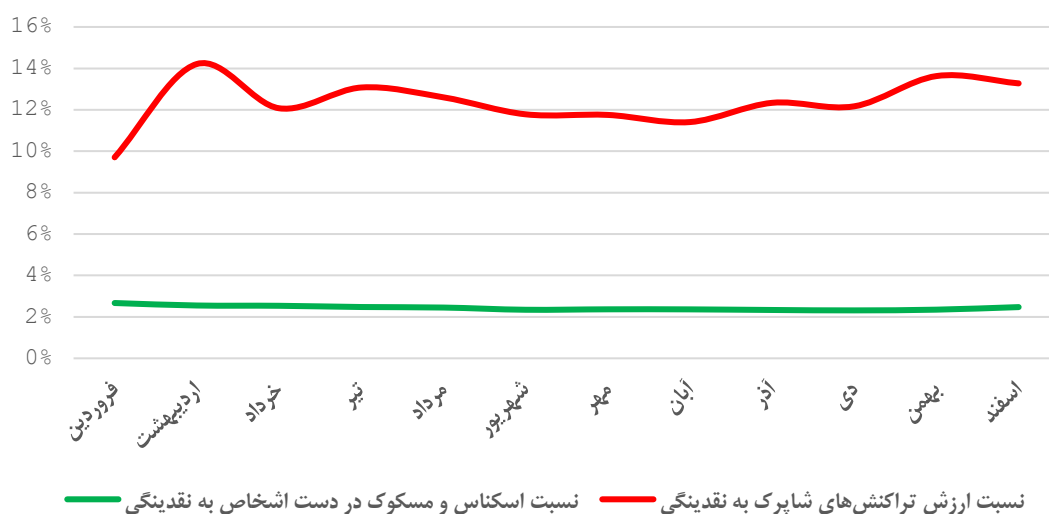
ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
فروردین	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۱,۸۳۴,۵۸۹,۱۲۹	۹/۷۰٪
اردیبهشت	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۲,۷۵۹,۶۵۷,۱۳۲	۱۴/۲۱٪
خرداد	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۲,۳۹۰,۷۹۷,۷۱۷	۱۲/۰۸٪
تیر	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۶۴۶,۰۵۳,۲۰۳	۱۳/۰۸٪
مرداد	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۲,۶۱۶,۷۶۹,۵۲۲	۱۲/۶۰٪
شهریور	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۵,۳۶۳,۷۳۲	۱۱/۷۸٪
مهر	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	۲,۵۳۴,۹۶۷,۶۳۹	۱۱/۷۵٪
آبان	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۲,۶۳۶,۲۷۸	۱۱/۴۱٪
آذر	۲۲,۶۲۳,۱۰۰,۰۰۰	۲,۷۹۰,۸۳۵,۱۶۲	۱۲/۳۴٪
دی	۲۳,۱۲۲,۹۰۰,۰۰۰	۲,۸۱۳,۷۲۳,۰۴۹	۱۲/۱۷٪
بهمن	۲۳,۷۹۰,۷۰۰,۰۰۰	۳,۲۴۲,۳۰۸,۳۹۷	۱۳/۶۳٪
اسفند	۲۴,۷۲۱,۵۰۰,۰۰۰	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۱	۱۳/۲۷٪

با توجه به انتشار میزان نقدینگی کل سال ۹۸ شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از فروردین ماه تا پایان اسفند ماه محاسبه شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود سهم ارزش تراکنش‌های شاپرک از نقدینگی در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۸ روند نسبتاً صعودی داشته و هم‌زمان با افزایش میزان نقدینگی ارزش تراکنش‌های شاپرکی نیز افزایش یافته است به طوری که سهم ارزش تراکنش‌های شاپرک از نقدینگی در فروردین ماه ۱۳۹۸، ۹/۷۰ درصد بوده و این میزان با رشد حدود ۳ واحدی به ۱۳/۲۷ درصدی در پایان اسفند رسیده است. رشد حدود ۳ درصدی سهم ارزش تراکنش‌های شاپرکی از میزان نقدینگی زمانی قابل توجه‌تر می‌گردد که بدانیم میزان نقدینگی در طول دوره مورد بررسی ۳۰/۷۷ درصد و ارزش تراکنش‌های شاپرکی ۷۸/۸۸ درصد رشد را تجربه نموده‌اند.

جدول ۱-۱۴ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۸

ماه	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص		نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
	(میلیون ریال)	(میلیون ریال)	
فروردین	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۵۰۴,۷۰۰,۰۰۰	۲/۶۷٪
اردیبهشت	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۴۹۵,۲۰۰,۰۰۰	۲/۵۵٪
خرداد	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۵۰۲,۲۰۰,۰۰۰	۲/۵۴٪
تیر	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۱,۲۰۰,۰۰۰	۲/۴۸٪
مرداد	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۵۰۸,۹۰۰,۰۰۰	۲/۴۵٪
شهریور	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	۴۹۸,۶۰۰,۰۰۰	۲/۳۴٪
مهر	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	۵۱۰,۴۰۰,۰۰۰	۲/۳۷٪
آبان	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۵۲۲,۷۰۰,۰۰۰	۲/۳۶٪
آذر	۲۲,۶۳۳,۱۰۰,۰۰۰	۵۲۷,۹۰۰,۰۰۰	۲/۳۳٪
دی	۲۳,۱۲۲,۹۰۰,۰۰۰	۵۳۵,۱۰۰,۰۰۰	۲/۳۱٪
بهمن	۲۳,۷۹۰,۷۰۰,۰۰۰	۵۵۹,۰۰۰,۰۰۰	۲/۳۵٪
اسفند	۲۴,۷۲۱,۵۰۰,۰۰۰	۶۱۱,۴۰۰,۰۰۰	۲/۴۷٪

روند رو به رشد سهم ارزش تراکنش‌های شاپرکی از نقدینگی در حالی افزایش حدود ۳ درصدی را تجربه نموده است که سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی در دوره مشابه ۰/۲۰ درصد کاهش را تجربه نموده است. کاهش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی از یک سو و افزایش سهم ارزش تراکنش‌های شاپرک از نقدینگی از سوی دیگر را می‌توان نتایج استفاده بیش از پیش مردم در استفاده از پرداخت‌های الکترونیک به جای پول نقد در جامعه دانست.

شکل ۴-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

کاهش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی در مقابل افزایش سهم ارزش تراکنش‌های شاپرکی از نقدینگی در شکل فوق قابل مشاهده می‌باشد.

۱-۳-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

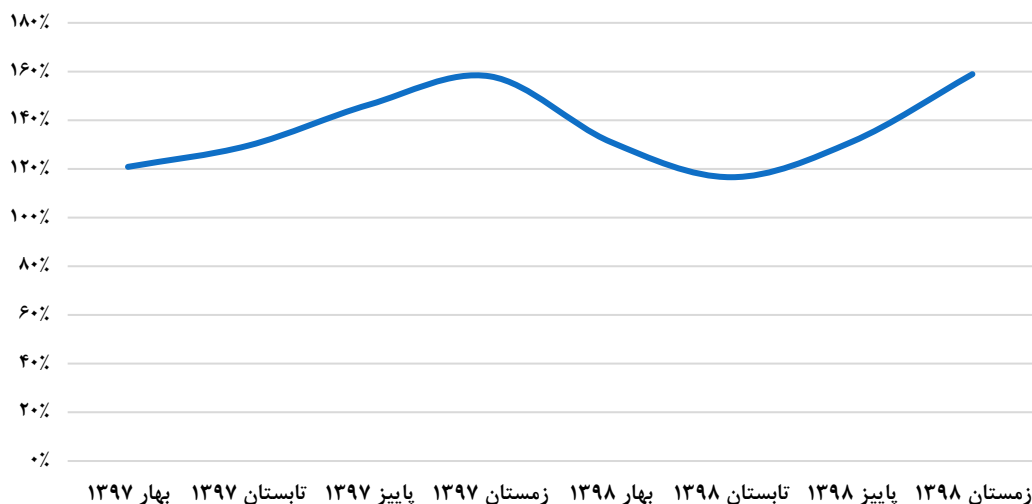
نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در جدول ۱-۱۵ ارائه شده است. در گزارشات منتشره توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین آمار تولید ناخالص داخلی مربوط سه ماهه چهارم سال ۱۳۹۸ می‌باشد.

جدول ۱-۱۵ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP

دوره	GDP (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌ها به GDP
بهار ۱۳۹۷	۴,۰۰۹,۰۰۰,۰۰۰	۴,۸۴۴,۴۰۵,۵۳۱/۸۶	۱۲۱٪
تابستان ۱۳۹۷	۵,۲۸۲,۰۰۰,۰۰۰	۶,۸۴۵,۶۹۹,۴۱۸/۲۹	۱۳۰٪
پاییز ۱۳۹۷	۴,۶۶۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۸۳۱,۳۷۹,۵۱۱/۰۱	۱۴۶٪
زمستان ۱۳۹۷	۴,۶۶۱,۰۰۰,۰۰۰	۷,۳۶۵,۸۲۵,۶۳۹/۱۹	۱۵۸٪
بهار ۱۳۹۸	۵,۳۲۸,۰۰۰,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۳,۹۷۷/۴۰	۱۳۱٪
تابستان ۱۳۹۸	۶,۶۶۳,۰۰۰,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶,۴۵۶/۷۲	۱۱۷٪
پاییز ۱۳۹۸	۵,۹۸۶,۰۰۰,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹,۰۷۹/۸۳	۱۳۱٪
زمستان ۱۳۹۸	۵,۸۷۶,۰۰۰,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷,۱۳۶/۶۲	۱۵۹٪

*در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۱۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی یکنواختی داشته که این روند در طول دوره‌ی زمانی که شاخص GDP ارائه شده است. در شکل ۱-۵ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۵-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۵-۱ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸

۲- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

یکی از اهداف اصلی شاپرک در شبکه پرداخت الکترونیک افزایش میزان کیفیت پرداخت الکترونیکی در سطح کشور می باشد. افزایش سطح کیفی عملکرد شبکه منجر به افزایش مطلوبیت برای کابران صنعت پرداخت الکترونیک می گردد که خود از جمله دیگر اهداف شاپرک می باشد. در این بخش از گزارش با تعریف شاخص-هایی نظیر میزان دسترس پذیری، تعداد انواع خطاها و آنالیز هر یک از خطاها در شبکه، به بررسی و تشریح نحوه عملکرد شبکه الکترونیکی پرداخت کارت پرداخته و در نهایت با محاسبه میزان دسترس پذیری سوئیچ شاپرک در کنار میزان دسترس پذیری شبکه پرداخت به ارزیابی سطح مطلوبیت عملکرد سوئیچ شاپرک خواهیم پرداخت.

۲-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

خطاهای موجود در شبکه پرداخت کشور در حال حاضر در ۵ گروه خطای صادرکنندگی^۵، خطای پذیرندگی^۶، خطای شاپرکی^۷، خطای کاربری^۸ و خطای کسب و کار^۹ طبقه‌بندی می‌شوند. تعداد تراکنش‌های خطا و سهم آن‌ها در قیاس با تراکنش‌های موفق در ادامه قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱-۲ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲۶,۷۱۶,۵۵۵,۴۱۰	۹۱/۶۴٪
تراکنش‌های ناموفق	۲,۴۳۷,۸۶۰,۹۶۲	۸/۳۶٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۲۹,۱۵۴,۴۱۶,۳۷۲	۱۰۰/۰۰٪

* دلیل وجود مغایرت بین تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق اعلام شده در این بخش با داده‌های بولتن اقتصادی ماهانه، وجود خطاهای پذیرندگی سمت سوئیچ شتاب در سرجمع خطاهای سالانه است که در بولتن ماهانه لحاظ نشده است.

۲-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش از بررسی به ذکر تعداد هر یک از انواع ۵ گانه خطاها در سال ۱۳۹۸ پرداخته و سهم هر یک از خطاها از مجموع خطاهای سال ۱۳۹۸ محاسبه می‌گردد.

^۵ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۲.

^۶ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۳.

^۷ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۴.

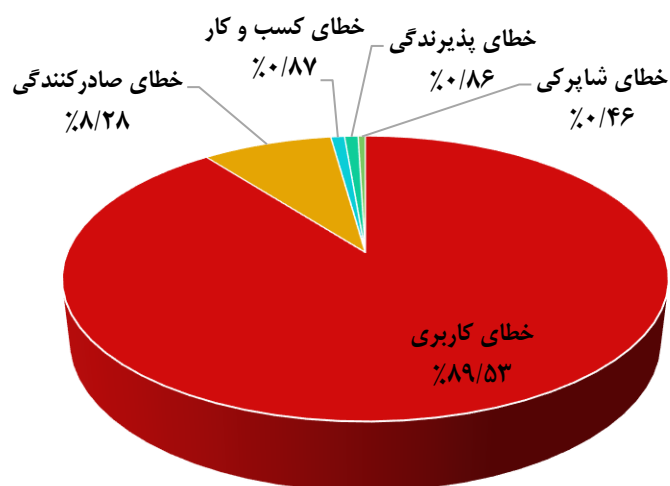
^۸ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۵.

^۹ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۶.

جدول ۲-۲ تعداد انواع خطاها در سال ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	سال ۱۳۹۸
ناموفق	خطای پذیرندگی ۲۰,۹۹۸,۷۸۶
	خطای کاربری ۲,۱۸۲,۵۰۵,۲۹۲
	خطای صادرکنندگی ۲۰,۱۸۰,۷۰,۷۱۴
	خطای شاپرکی ۱۱,۲۲۷,۷۲۵
	خطای کسب و کار ۲۱,۳۲۱,۴۴۵
	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق ۲,۴۳۷,۸۶۰,۹۶۲
موفق	تعداد کل تراکنش‌های موفق ۲۶,۷۱۶,۵۵۵,۴۱۰
تعداد کل تراکنش‌ها ۲۹,۱۵۴,۴۱۶,۳۷۲	

ملاحظه می‌گردد که در سال ۱۳۹۸ نزدیک به ۹۲ درصد تراکنش‌ها در شبکه پرداخت موفق بوده و بیش از ۹۹/۹۶ درصد تراکنش‌ها از نظر سوئیچ شاپرک موفق بوده است. شکل ۲-۱ نیز سهم انواع خطاها از کل تراکنش‌های ناموفق را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق در سال ۱۳۹۸

خطای کاربری بیشترین سهم در میان خطاهای سال ۱۳۹۸ را به خود اختصاص داده است. این خطا عموماً به سبب عملکرد دارنده کارت اتفاق افتاده و مرتبط با عملکرد شبکه پرداخت نمی باشد. در بررسی میزان دسترس پذیری شبکه نیز سهم این خطا در نظر گرفته نمی شود. در میان خطاهای اتفاق افتاده کمترین سهم متعلق به خطاهای شاپرکی می باشد.

جدول ۳-۲ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم از کل تراکنش ها
موفق	۲۶,۷۱۶,۵۵۵,۴۱۰	۹۱/۶۴٪
خطای پذیرندگی	۲۰,۹۹۸,۷۸۶	۰/۰۷٪
خطای کاربری	۲,۱۸۲,۵۰۵,۲۹۲	۷/۴۹٪
خطای صادرکنندگی	۲۰,۱۸۰,۷۰,۷۱۴	۰/۶۹٪
خطای شاپرکی	۱۱,۲۲۷,۷۲۵	۰/۰۴٪
خطای کسب و کار	۲۱,۳۳۱,۴۴۵	۰/۰۷٪
تعداد کل تراکنش ها	۲۹,۱۵۴,۴۱۶,۳۷۲	۱۰۰/۰۰٪

۲-۳- دسترس پذیری حس شده خدمات

بهبود عملکرد شبکه پرداخت الکترونیکی از جمله اهداف مد نظر شرکت شاپرک می باشد. به سبب ارزیابی عملکرد شرکت شاپرک شاخصی به نام دسترس پذیری در گزارش های ماهانه شاپرک تعریف شده که اکنون به محاسبه این شاخص در بعد سالانه پرداخته و میزان دسترس پذیری سوئیچ شاپرک و شبکه پرداخت الکترونیکی کشور در مقیاس سال ۱۳۹۸ بررسی خواهد شد.

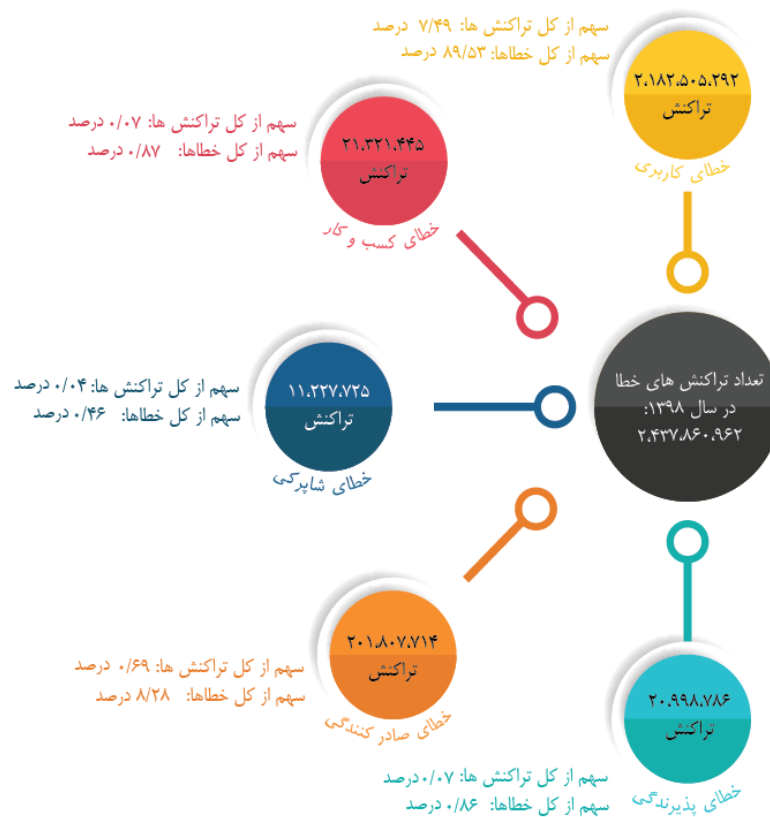
جدول ۲-۴ دسترس پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸

عنوان	تعداد	دسترس پذیری حس شده
تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۰}	۲۸,۸۹۹,۰۶۰,۷۰۲	۹۹/۱۲٪
تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۱}	۲۹,۱۴۳,۱۸۸,۶۴۷	۹۹/۹۶٪
تعداد کل تراکنش	۲۹,۱۵۴,۴۱۶,۳۷۲	۱۰۰٪

جدول ۲-۴ حاکی از در دسترس بودن ۹۹/۹۶ درصدی خدمات شرکت شاپرک و ۹۹/۱۲ درصدی کل شبکه پرداخت در سال ۱۳۹۸ می باشد. موکدا لازم به ذکر است که میزان دسترس پذیری کل شبکه پرداخت بر اساس کل تراکنش های خطا دار شبکه پرداخت محاسبه شده است که طبیعتا تعداد تراکنش های دارای خطای کاربری در محاسبات این شاخص لحاظ نمی گردد. وضعیت خطاها در نگاه کلی در ادامه آورده شده است.

^{۱۰} رجوع شود به پیوست ۶-۱-۶-۷.

^{۱۱} رجوع شود به پیوست ۶-۱-۶-۹.

شکل ۲-۲ وضعیت هر یک از انواع خطاهای سال ۱۳۹۸ در یک نگاه

۲-۴- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۱۲} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. در جدول ۲-۵ تعداد تراکنش‌های نا تمام در ابتدا و انتهای سال ۱۳۹۸ به همراه میزان تغییرات این دست از تراکنش‌ها آورده شده است. تعداد کل تراکنش‌های مغایرتی در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۵,۰۷۸,۰۹۷ تراکنش می‌باشد.

^{۱۲} رجوع شود به پیوست ۶-۱-۹-۴.

جدول ۵-۲ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک در سال ۱۳۹۸

تراکنش‌های ناتمام	فروردین ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۸	تغییرات
تعداد تراکنش‌های ناتمام	۳۱۳,۷۹۶	۳۸۷,۶۴۶	۲۳/۵۳۴۴٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱,۸۲۶,۸۱۲,۷۱۳	۲,۲۸۰,۶۳۹,۰۶۵	۲۴/۸۴۲۰٪
نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها	۰/۰۱۷۳٪	۰/۰۱۷۰٪	-۰/۰۰۰۲٪

همانطور که در جدول ۵-۲ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام در انتهای سال ۱۳۹۸ نسبت به ابتدای سال، بالغ بر ۲۳ درصد افزایش را تجربه نموده است که با توجه به افت شدید تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت در فروردین ماه و متقابلاً رشد تعداد تراکنش‌ها در اسفند ماه نسبت به فروردین ماه این میزان افزایش تراکنش‌های ناتمام در شبکه قابل توجیه می‌باشد.

بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت

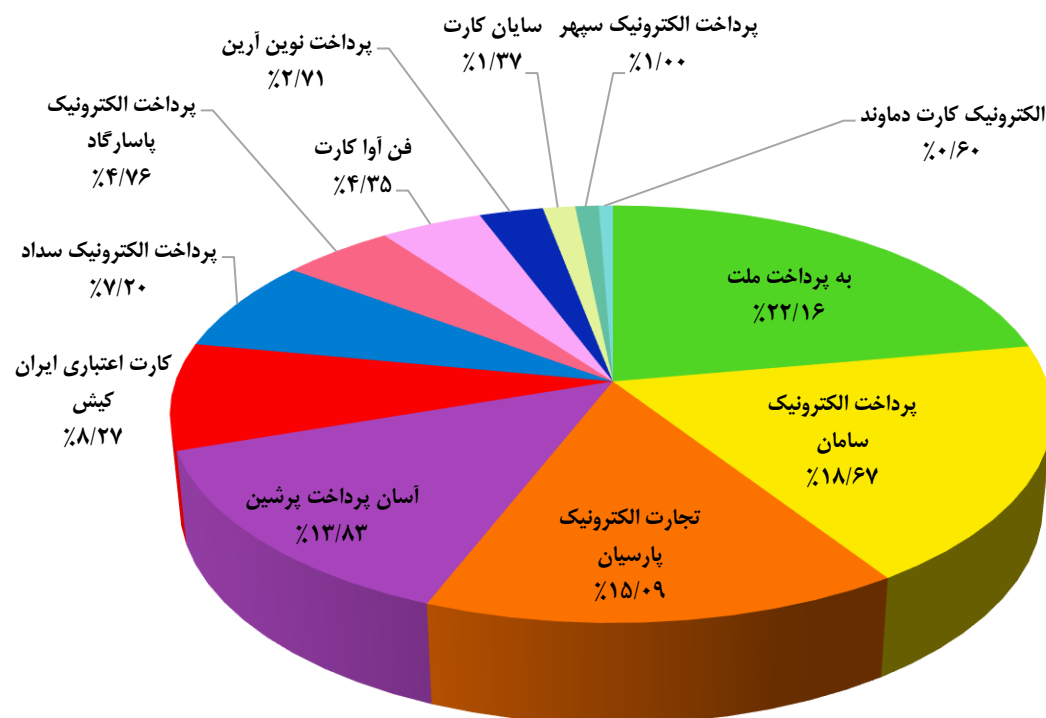

۳- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات پرداخت

در این قسمت با بررسی روند شاخص‌ها، سعی می‌شود تا در کنار نظارت و رفع مشکلات حوزه پرداخت، مسیر حرکت آتی بازار و صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را به‌منظور اتخاذ سیاست‌های مناسب مشخص نمود. در همین راستا ابتدا سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از کل بازار و سپس به تفکیک هر یک ابزارهای پذیرش و نوع خدمت طی بازه‌ی زمانی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بررسی شده و پس از آن عملکرد هر یک از آن‌ها در رخداد تراکنش‌های خطا مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در ادامه برای سنجش تمرکز در بازار ابزارهای پذیرش و سرویس‌ها، از شاخص هرفیندال-هیرشمن استفاده شده و ارقام این شاخص‌ها طی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با یکدیگر به مقایسه درآمده است. بررسی وضعیت کارتهای فروشگاهی و میزان اثربخشی آن‌ها نیز طی دو سال اخیر انجام شده است. در پایان نیز مروری بر شاخص نسبت کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتهای فعال آن صورت پذیرفته است.

۳-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸، در شکل ۳-۱ ترسیم شده است.

شکل ۳-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸

شرکت "به پرداخت ملت" با کسب سهم ۲۲/۱۶ درصد، بیشترین سهم بازار تعداد تراکنش‌ها را در اختیار دارد. در جدول زیر این سهم به تفکیک سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ارائه گردیده است. همچنین نرخ رشد تعدادی آن‌ها نیز محاسبه شده است.

جدول ۱-۳ سهم تعدادی تراکنش های هریک از شرکت های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

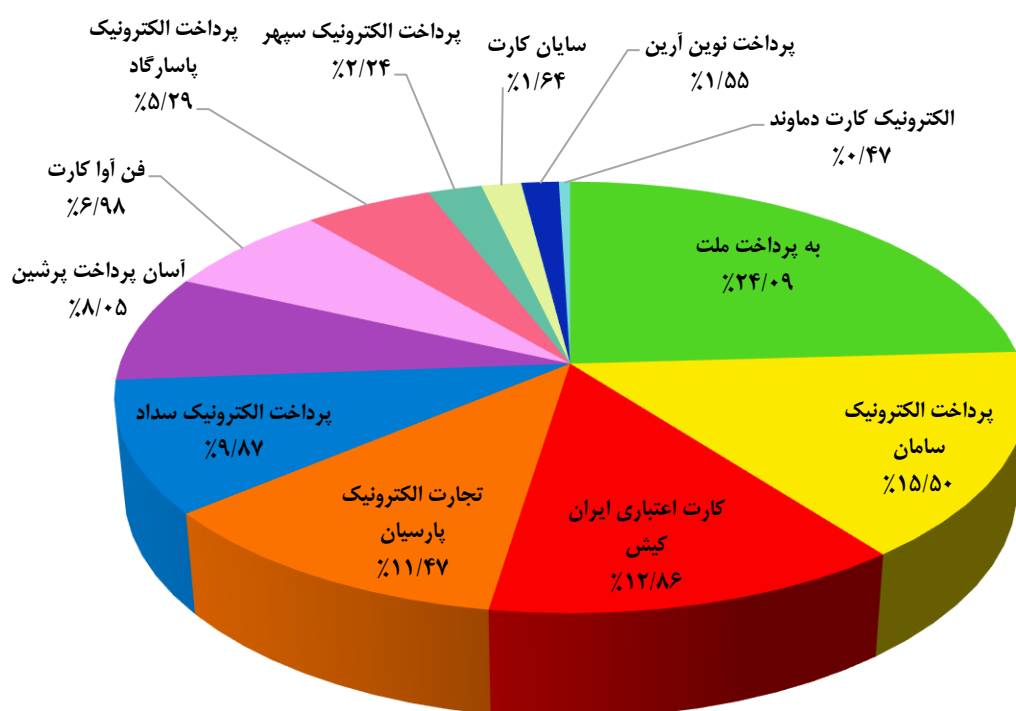
نام شرکت	سهم تعدادی تراکنش ها		درصد تغییرات	نرخ رشد تعدادی
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸		
آسان پرداخت پرشین	۱۵/۲۱٪	۱۳/۸۳٪	-۱/۳۸٪	۱۱/۶۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۹٪	۰/۶۰٪	۰/۴۰٪	۲۷۹/۱۴٪
به پرداخت ملت	۲۱/۲۴٪	۲۲/۱۶٪	۰/۹۱٪	۲۸/۰۰٪ ^{۱۳}
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۰۴٪	۷/۲۰٪	۰/۱۶٪	۲۵/۵۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۲۶٪	۴/۷۶٪	-۰/۵۱٪	۱۰/۹۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۸۰٪	۱۸/۶۷٪	۰/۸۶٪	۲۸/۶۸٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۰۴٪	۱/۰۰٪	-۰/۰۴٪	۱۸/۴۲٪
پرداخت نوین آرین	۳/۷۲٪	۲/۷۱٪	-۱/۰۱٪	-۱۰/۵۶٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۱۸٪	۱۵/۰۹٪	۰/۹۰٪	۳۰/۵۵٪
سایان کارت	۱/۲۷٪	۱/۳۷٪	۰/۱۰٪	۳۲/۱۳٪
فن آوا کارت	۴/۴۲٪	۴/۳۵٪	-۰/۰۸٪	۲۰/۵۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۶۱٪	۸/۲۷٪	-۰/۳۳٪	۱۸/۰۱٪
جمع	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۲۲/۷۳٪

همانگونه که در جدول فوق قابل ملاحظه است، شرکت "به پرداخت ملت" در هر دو سال ۹۷ و ۹۸ با در اختیار داشتن به طور متوسط حدود ۲۲ درصد بازار، بالاترین حجم تراکنش ها را در شبکه های الکترونیکی پرداخت کشور جابجا نموده است. همانند سال گذشته شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در رقابت با این شرکت بوده و سعی در کاهش اختلاف سهم بازار خود با آن را دارد. بیشترین کاهش سهم در شرکت "آسان پرداخت پرشین" مشاهده می شود؛ این کاهش به گونه ای است که نسبت به سال ۹۷ در جایگاه این شرکت و شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایجایی صورت گرفته است. با توجه به بخشنامه بانک مرکزی منوط به عدم پرداخت

^{۱۳} این شرکت بیشترین تغییر را در تعداد تراکنش ها داشته است هرچند که رقم نرخ رشد آن بالاترین عدد نیست.

کارمزد به تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ موبایلی، به نظر می‌رسد اتخاذ سیاست کاهش تراکنش‌های موبایلی در این شرکت، علت ریزش سهم تعدادی کل تراکنش‌های آن باشد.

سهم مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۳۹۸، در شکل ۳-۲ ترسیم شده است.

شکل ۳-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۸

شرکت "به پرداخت ملت" نه تنها بیشترین سهم بازار تعدادی را در سال جاری در اختیار داشته است، بلکه ۲۴/۰۹ درصد کل ارزش ریالی تراکنش‌های سال ۹۸ را نیز پشتیبانی نموده است. در جدول زیر این سهم به تفکیک سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ارائه گردیده است. همچنین نرخ رشد مبلغی آن‌ها نیز محاسبه شده است.

جدول ۲-۳ سهم مبلغی تراکنش های هریک از شرکت های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت	سهم مبلغی تراکنش ها		درصد تغییرات	نرخ رشد مبلغی
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸		
آسان پرداخت پرشین	۸/۴۰٪	۸/۰۵٪	-۰/۳۵٪	۱۸/۲۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۸٪	۰/۴۷٪	۰/۲۸٪	۲۱۱/۱۵٪
به پرداخت ملت	۲۴/۴۲٪	۲۴/۰۹٪	-۰/۳۳٪	۲۱/۷۲٪ ^{۱۴}
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۱۲٪	۹/۸۷٪	-۰/۲۵٪	۲۰/۳۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۶۱٪	۵/۲۹٪	-۰/۳۲٪	۱۶/۲۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۱۰٪	۱۵/۵۰٪	۱/۴۰٪	۳۵/۶۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۰۶٪	۲/۲۴٪	۰/۱۸٪	۳۴/۳۹٪
پرداخت نوین آراین	۱/۷۳٪	۱/۵۵٪	-۰/۱۸٪	۱۰/۵۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۹/۹۶٪	۱۱/۴۷٪	۱/۵۱٪	۴۲/۱۴٪
سایان کارت	۲/۳۸٪	۱/۶۴٪	-۰/۷۴٪	-۱۴/۸۳٪
فن آوا کارت	۷/۳۰٪	۶/۹۸٪	-۰/۳۳٪	۱۷/۹۶٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۷۵٪	۱۲/۸۶٪	-۰/۸۹٪	۱۵/۳۸٪
جمع	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۲۳/۳۸٪

همانگونه که در جدول فوق قابل ملاحظه است، شرکت "به پرداخت ملت" در هر دو سال ۹۷ و ۹۸ با در اختیار داشتن به طور متوسط حدود ۲۴ درصد بازار و با اختلاف قابل ملاحظه نسبت به سایر شرکت ها، بالاترین میزان ارزش ریالی تراکنش ها را در شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت جابجا نموده است؛ هرچند این سهم به دلیل توسعه بازار دو رقیب مطرح آن یعنی شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "پرداخت الکترونیک

^{۱۴} این شرکت بیشترین تغییر را در مبلغ تراکنش ها داشته است هرچند که رقم نرخ رشد آن بالاترین عدد نیست.

سامان" در سال ۹۸ با ۰/۳۳ درصد کاهش مواجه گردیده است. در این سال از بین شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت تنها شرکت "سایان کارت" است که ارزش ریالی تراکنش‌های آن با کاهش روبه‌رو شده است. عملکرد رو به رشد ارزش ریالی تراکنش‌های شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در سال ۹۸ به‌گونه‌ای ارزیابی شده که از شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" پیشی گرفته و به یک پله بالاتر از جایگاه سال گذشته خود صعود کرده است. همچنین روند مثبت عملکرد شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" و در مقابل آن ریزش مبلغ تراکنش‌های شرکت "سایان کارت" در این بازار نیز سبب شده است تا جابجایی در رتبه‌بندی آن‌ها اتفاق افتد.

۳-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در جدول ۳-۳ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که صاحبان بازار تراکنش‌های موبایلی طی این بازه‌ی زمانی تغییر یافته و بیشترین سهم از شرکت "پرداخت نوین آراین" در سال ۹۷ با پشتیبانی از حدود ۳۲ درصد بازار تراکنش‌های موبایلی، به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم بازاری نزدیک به بالغ بر ۲۷ درصد در سال ۹۸ واگذار شده است. شایان ذکر است که در سال‌های ۹۵ و ۹۶ شرکت "آسان پرداخت پرشین" به‌عنوان دارنده‌ی بیشترین سهم بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته می‌شد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" پس از آنکه در سال ۹۷ در تراکنش‌های اینترنتی سهم سایر رقبای خود به‌ویژه "پرداخت الکترونیک سامان" را از آن خود نمود و به بالاترین سهم بازار تعدادی تراکنش‌های مذکور دست یافت، در سال ۹۸ نیز با بیش از ۳۵ درصد، بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های فوق را پوشش داده و یکه‌تاز در بازار این نوع از تراکنش‌ها در صنعت پرداخت کارت کشور محسوب می‌شود.

شرکت "به‌پرداخت ملت" در سال ۹۸ با سهمی معادل ۲۳/۶۶ درصد، از بیشترین میزان تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی نموده است. این شرکت طی سه سال گذشته نیز با داشتن متوسط ۲۴ درصد از سهم بازار، بالاترین سهم تعدادی را در اختیار داشته است. در کل تغییرات قابل ملاحظه‌ای در سهم تعدادی

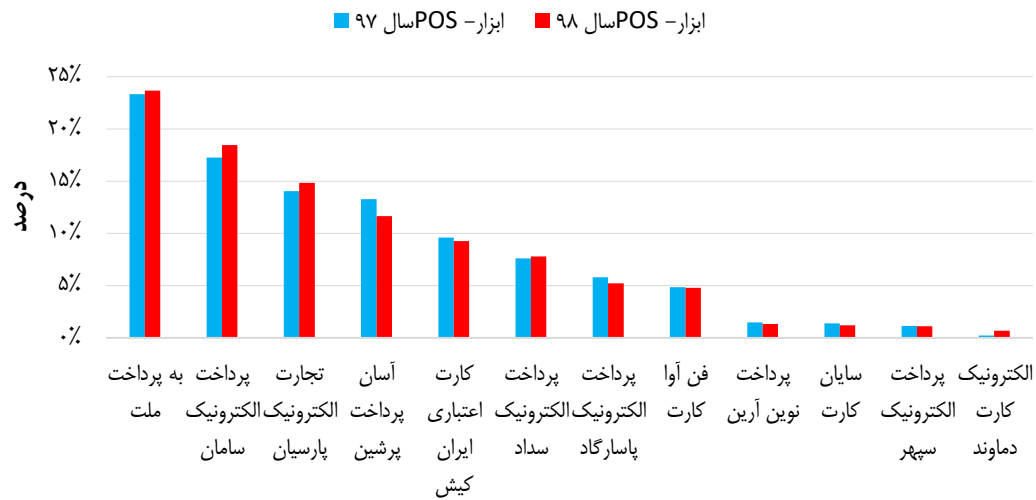
تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های هریک از شرکت‌ها بین دو سال ۹۷ و ۹۸ نسبت به سایر ابزارهای پذیرش مشاهده نمی‌گردد.

جدول ۳-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۲۷٪	۱۱/۶۵٪	-۱/۶۱٪	۲۹/۴۴٪	۳۵/۳۷٪	۵/۹۳٪	۳۱/۷۸٪	۲۵/۵۵٪	-۶/۲۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۲٪	۰/۶۸٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۳/۳۴٪	۲۳/۶۶٪	۰/۳۳٪	۹/۵۹٪	۹/۵۷٪	-۰/۰۳٪	۰/۳۴٪	۱۱/۶۱٪	۱۱/۲۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۶۰٪	۷/۷۹٪	۰/۱۹٪	۵/۳۳٪	۵/۱۱٪	-۰/۲۲٪	۰/۲۲٪	۰/۰۸٪	-۰/۱۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۸۲٪	۵/۲۳٪	-۰/۵۹٪	۱/۳۴٪	۲/۱۹٪	۰/۸۵٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	-۰/۴۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۲۸٪	۱۸/۴۶٪	۱/۱۸٪	۱۶/۰۶٪	۱۳/۳۷٪	-۲/۶۹٪	۲۶/۹۵٪	۲۷/۴۹٪	۰/۵۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۱/۱۱٪	-۰/۰۲٪	۰/۵۵٪	۰/۲۹٪	-۰/۲۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪
پرداخت نوین آرین	۱/۴۸٪	۱/۳۳٪	-۰/۱۶٪	۹/۱۳٪	۳/۳۸٪	-۵/۷۵٪	۳۲/۰۸٪	۲۳/۸۵٪	-۸/۲۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۰۳٪	۱۴/۸۳٪	۰/۸۰٪	۲۵/۲۸٪	۲۷/۵۴٪	۲/۲۶٪	۷/۱۰٪	۶/۱۱٪	-۱/۰۰٪
سایان کارت	۱/۳۹٪	۱/۲۱٪	-۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۰٪	۰/۵۷٪	۵/۰۸٪	۴/۵۱٪
فن آوا کارت	۴/۸۴٪	۴/۷۹٪	-۰/۰۵٪	۲/۱۰٪	۱/۶۷٪	-۰/۴۳٪	۰/۲۸٪	۰/۱۹٪	-۰/۰۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۶۰٪	۹/۲۶٪	-۰/۳۵٪	۱/۱۶٪	۱/۴۱٪	۰/۲۵٪	۰/۲۲٪	۰/۰۴٪	-۰/۱۸٪

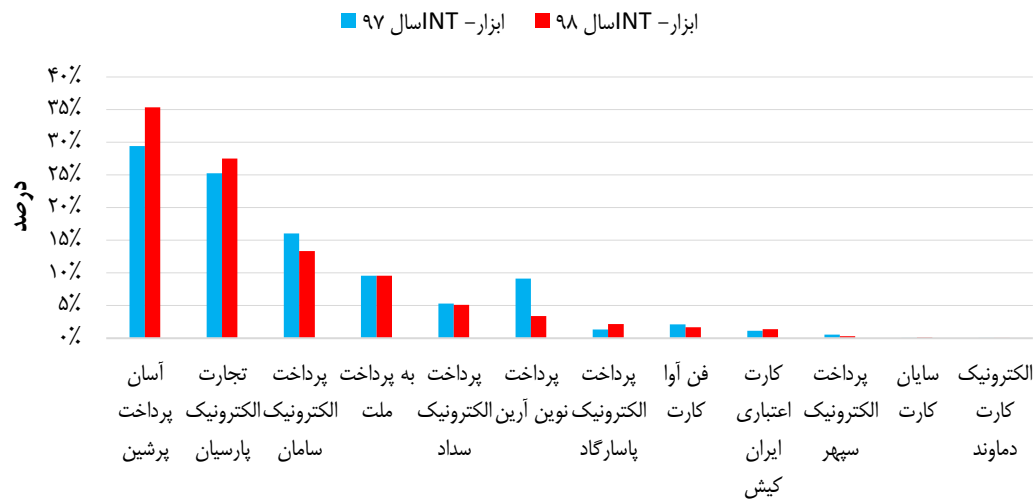
در ابزار پذیرش اینترنتی شرکت "آسان پرداخت پرشین" توانسته است سهم بازار خود را نزدیک به ۶ درصد افزایش دهد. تغییرات سهم بازار اینترنتی طی این دو سال، تنها در شرکت "پرداخت نوین آرین" و سه شرکت پرتراکنش آن قابل توجه بوده است. شرکت "به پرداخت ملت" با افزایش بالغ بر ۱۱ درصدی در سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی خود، به عنوان چهارمین شرکت در این بازار محسوب می‌شود.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های در شکل زیر نمایش داده شده است.

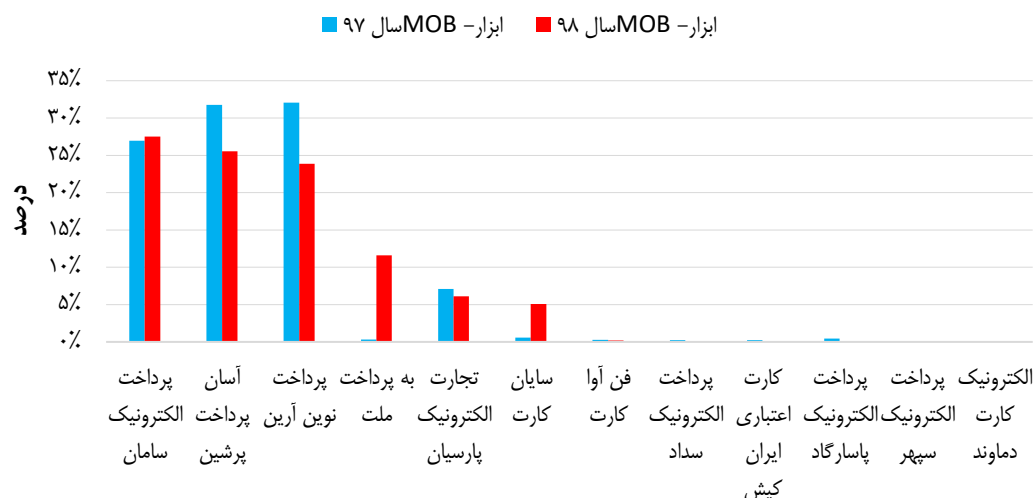
شکل ۳-۳ مقایسه تعداد تراکنش های ابزار پذیرش POS هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۴-۳ مقایسه تعداد تراکنش های ابزار پذیرش INT هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش های ابزار پذیرش موبایلی در زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۵ مقایسه تعداد تراکنش های ابزار پذیرش MOB هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش های هر یک از شرکت های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در جدول ۳-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که شرکت "به پرداخت ملت" در تراکنش های کارتخوان فروشنده و ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین سهم ریالی را در اختیار دارد. در سال ۹۸ این شرکت در شاخص سهم مبلغی تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی از شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" پیشی گرفته است. شرکت "به پرداخت ملت" با پشتیبانی از نزدیک به یک چهارم بازار مبالغ تراکنش های کارتخوان فروشنده و ۳۳ درصد مبالغ تراکنش های اینترنتی در سال ۹۸ به عنوان بازیگر اصلی بازارهای فوق محسوب می شود.

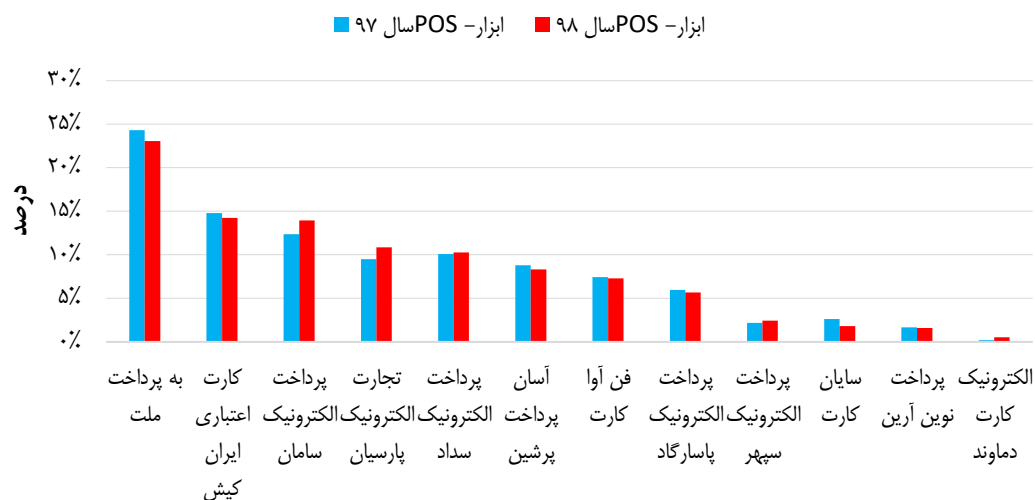
بازار ریالی تراکنش های موبایلی نسبت به سال ۹۷ دستخوش تغییرات زیادی شده است. در سال ۹۸ عملکرد کاهشی شرکت "آسان پرداخت پرشین" در تراکنش های موبایلی بگونه ای بوده که شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" توانسته است با استفاده از ریزش قابل توجه ۸ درصدی آن، بالاترین سهم بازار مبلغی را در دست گیرد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش بالغ بر ۲۸ درصد از ارزش ریالی تراکنش های موبایلی، نسبت به سایر شرکت ها بیشترین رقم تراکنش ها را طی سال ۹۸ جابجا نموده است.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۸۰٪	۸/۳۱٪	-۰/۴۸٪	۳/۳۳٪	۵/۲۰٪	۱/۸۷٪	۳۵/۶۹٪	۲۷/۵۰٪	-۸/۱۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۰٪	۰/۵۲٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۴/۳۰٪	۲۳/۰۶٪	-۱/۲۵٪	۲۶/۵۱٪	۳۳/۳۷٪	۶/۸۶٪	۰/۵۸٪	۹/۳۹٪	۸/۸۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۱۰٪	۱۰/۲۷٪	۰/۱۷٪	۱۰/۷۲٪	۶/۷۸٪	-۳/۹۴٪	۰/۱۷٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۹٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۹۸٪	۵/۶۷٪	-۰/۳۱٪	۲/۰۸٪	۲/۱۹٪	۰/۱۰٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	-۰/۴۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۳۶٪	۱۳/۹۴٪	۱/۵۸٪	۳۱/۱۶٪	۲۸/۳۶٪	-۲/۸۰٪	۲۸/۳۳٪	۲۸/۵۵٪	۰/۲۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۲۰٪	۲/۴۳٪	۰/۲۳٪	۰/۷۵٪	۰/۷۳٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۶۹٪	۱/۵۹٪	-۰/۱۰٪	۱/۲۲٪	۰/۶۴٪	-۰/۵۷٪	۲۵/۵۸٪	۱۹/۴۴٪	-۶/۱۵٪
تجارت الکترونیک پارس‌پول	۹/۵۲٪	۱۰/۸۷٪	۱/۳۵٪	۱۴/۵۱٪	۱۶/۷۶٪	۲/۲۵٪	۸/۰۴٪	۶/۹۱٪	-۱/۱۳٪
سایان کارت	۲/۶۲٪	۱/۸۱٪	-۰/۸۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۵۳٪	۷/۷۸٪	۷/۲۵٪
فن آوا کارت	۷/۴۵٪	۷/۲۸٪	-۰/۱۷٪	۶/۰۳٪	۴/۵۶٪	-۱/۴۶٪	۰/۲۲٪	۰/۲۹٪	۰/۰۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۸۰٪	۱۴/۲۵٪	-۰/۵۴٪	۳/۶۹٪	۱/۳۸٪	-۲/۳۱٪	۰/۳۹٪	۰/۰۵٪	-۰/۳۴٪

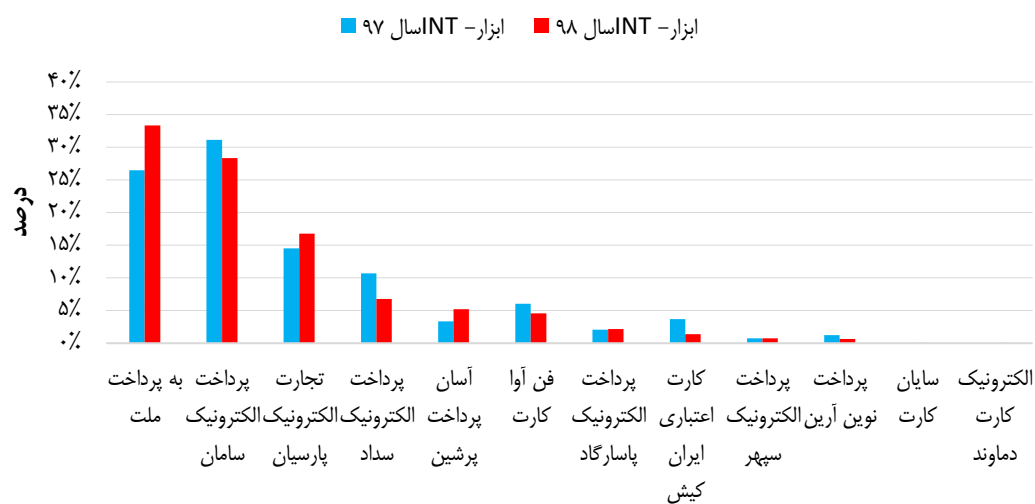
بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌ها در دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در ابزار پذیرش اینترنتی با رقمی برابر با ۶/۸۶ درصد افزایش و با روندی مشابه در ابزار پذیرش موبایلی با عددی برابر با ۸/۸۱ درصد، به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. این شاخص در بازار مبلغی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های با نمایش ۱/۵۸ افزایش، در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبالغ تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های در زیر نمایش داده شده است.

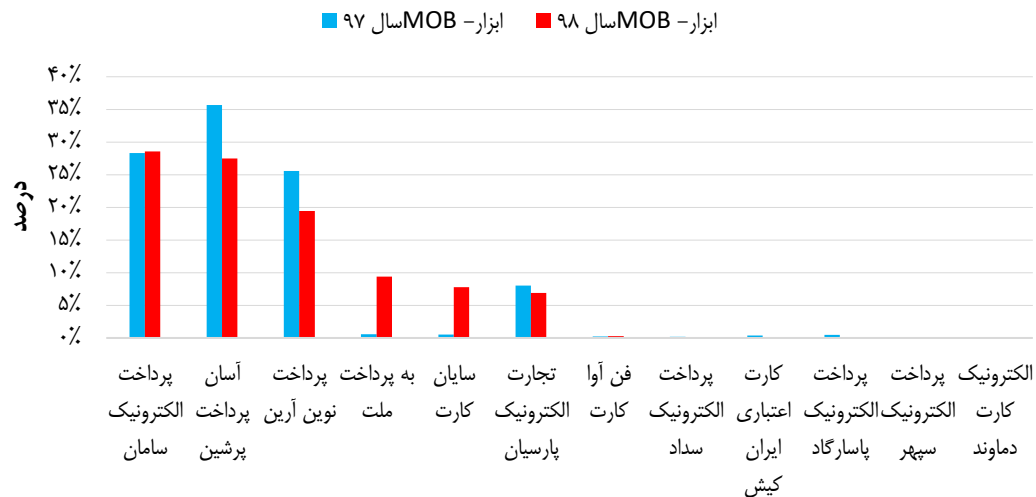
شکل ۳-۶ مقایسه مبلغ تراکنش های ابزار پذیرش POS هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبالغ تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۷ مقایسه مبلغ تراکنش های ابزار پذیرش INT هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبالغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۸-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش MOB هریک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" در هر دو سال مورد مطالعه، کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز و یا صفر است.

۳-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار هر نوع تراکنش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در نوع خدمت مورد ارائه به کاربران صنعت پرداخت کارت می‌شود. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار خدمات برای دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

شرکت "به‌پرداخت ملت" با ۲۳/۵۵ درصد در سال ۹۸ برای چندین سال پیاپی از بیشترین میزان تعداد تراکنش‌های خرید پشتیبانی نموده است. علی‌رغم رشد فعالیت شرکت‌های دیگر این حوزه مانند "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" سهم بازار آن در سال ۹۸ دستخوش افزایش هرچند ناچیزی شده است.

در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، این شرکت "آسان پرداخت پرشین" است که همچنان مانند دو سال گذشته در سال ۹۸ نیز با کسب سهم ۲۸/۲۵ درصد بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های فوق را پوشش داده و یکه‌تاز در بازار این نوع از تراکنش‌ها در صنعت پرداخت کارت کشور محسوب می‌شود. این شرکت در سال‌های ۹۴ و ۹۵ نیز از بالاترین سهم بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ پشتیبانی نموده است.

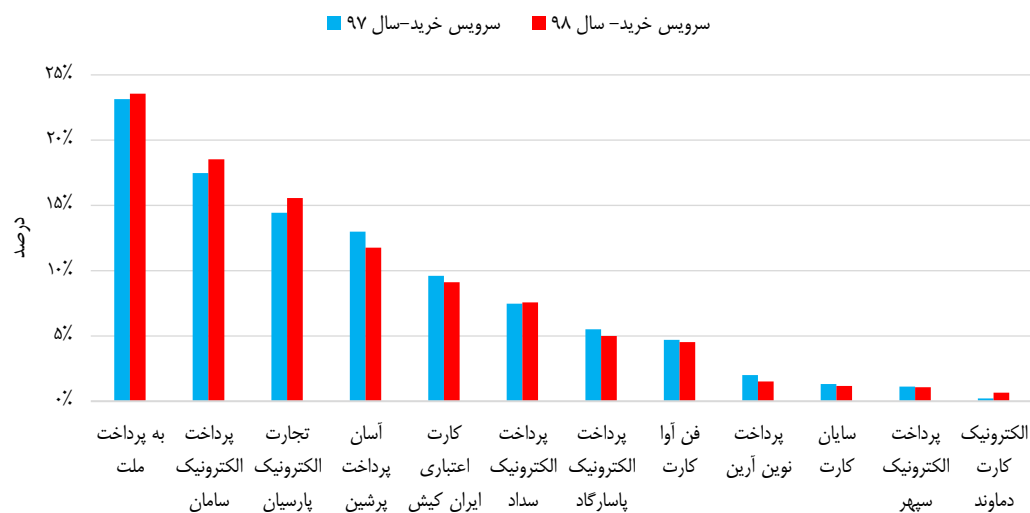
در بازار تراکنش‌های مانده‌گیری طی سال‌های ۹۵ تا کنون تغییری مشاهده نشده و همچنان شرکت "به‌پرداخت ملت" با پشتیبانی از ۱۸/۵۵ درصد تراکنش‌های مذکور، بیشترین سهم را در سال ۹۸ در اختیار دارد. در سال ۹۴ شرکت "آسان پرداخت پرشین" در این جایگاه قرار داشته است.

جدول ۵-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر سرویس در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم تعداد تراکنش‌های مانده گیری		
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۰۰٪	۱۱/۷۵٪	-۱/۲۴٪	۲۹/۷۰٪	۲۸/۲۵٪	-۱/۴۵٪	۱۴/۷۴٪	۱۶/۲۲٪	۱/۴۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۱٪	۰/۶۵٪	۰/۴۴٪	۰/۰۷٪	۰/۱۹٪	۰/۱۳٪	۰/۲۶٪	۰/۶۸٪	۰/۴۱٪
به پرداخت ملت	۲۳/۱۵٪	۲۳/۵۵٪	۰/۴۱٪	۹/۸۱٪	۱۳/۳۷٪	۳/۵۶٪	۱۹/۲۷٪	۱۸/۵۵٪	-۰/۷۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۴۸٪	۷/۵۷٪	۰/۰۹٪	۳/۷۲٪	۳/۸۸٪	۰/۱۶٪	۸/۱۰٪	۸/۳۸٪	۰/۲۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۵۱٪	۴/۹۹٪	-۰/۵۲٪	۳/۳۳٪	۲/۷۳٪	-۰/۶۰٪	۶/۰۸٪	۵/۴۴٪	-۰/۶۴٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۴۸٪	۱۸/۵۴٪	۱/۰۵٪	۲۱/۱۲٪	۲۱/۱۱٪	-۰/۰۱٪	۱۴/۹۱٪	۱۵/۳۸٪	۰/۴۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۲٪	۱/۰۷٪	-۰/۰۵٪	۰/۳۰٪	۰/۲۸٪	-۰/۰۱٪	۱/۴۰٪	۱/۳۵٪	-۰/۰۵٪
پرداخت نوین آراین	۱/۹۹٪	۱/۵۰٪	-۰/۴۹٪	۱۵/۹۳٪	۱۲/۴۳٪	-۳/۵۰٪	۱/۳۷٪	۱/۱۷٪	-۰/۲۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۴۴٪	۱۵/۵۶٪	۱/۱۲٪	۱۱/۵۵٪	۱۱/۱۳٪	-۰/۴۲٪	۱۶/۴۲٪	۱۶/۰۵٪	-۰/۳۷٪
سایان کارت	۱/۳۲٪	۱/۱۶٪	-۰/۱۶٪	۰/۷۷٪	۲/۹۰٪	۲/۱۳٪	۱/۶۱٪	۱/۳۷٪	-۰/۲۴٪
فن آوا کارت	۴/۶۹٪	۴/۵۳٪	-۰/۱۶٪	۲/۲۳٪	۲/۲۵٪	۰/۰۲٪	۵/۵۰٪	۵/۸۹٪	۰/۳۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۶۰٪	۹/۱۱٪	-۰/۴۸٪	۱/۴۶٪	۱/۴۷٪	۰/۰۱٪	۱۰/۳۴٪	۹/۵۳٪	-۰/۸۱٪

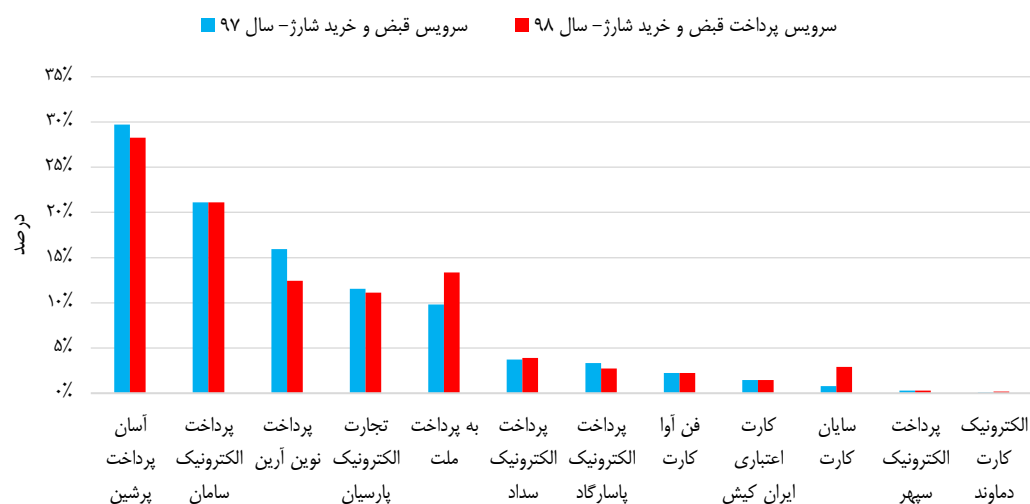
بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ در شرکت "آسان پرداخت پرشین" گزارش شده است. سهم تراکنش‌های مذکور در این شرکت به ترتیب با ۱/۲۴ درصد کاهش و ۱/۴۸ درصد افزایش روبه‌رو گردیده است. سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ شرکت "به‌پرداخت ملت" با ۳/۵۶ درصد افزایش، بیشترین اختلاف سهم را در سرویس دیگر نشان می‌دهد.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های سرویس خرید در شکل زیر نمایش داده شده است.

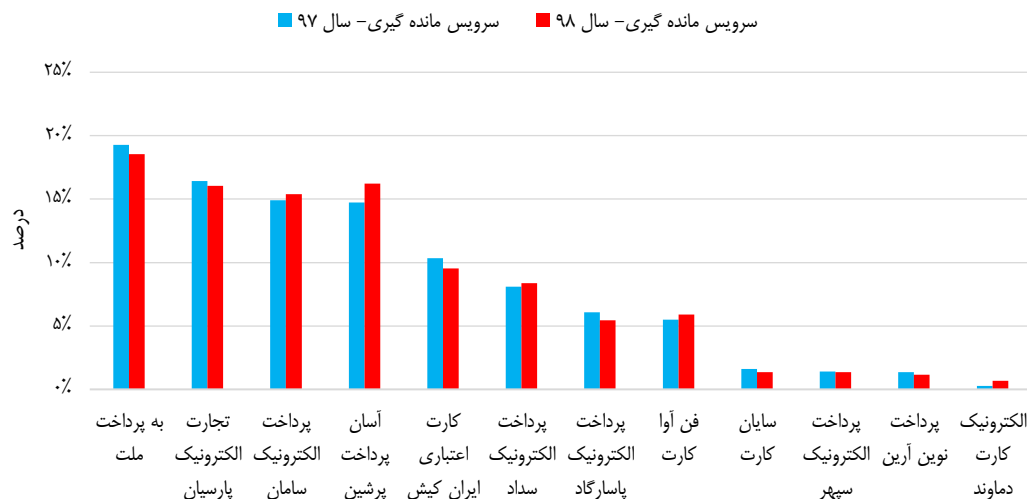
شکل ۹-۳ مقایسه تعداد تراکنش های سرویس خرید در هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش های خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۱۰-۳ مقایسه تعداد تراکنش های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۱۱ مقایسه تعداد تراکنش‌های سرویس مانده‌گیری در هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش‌های هر شرکت PSP از بازار هریک از انواع سرویس‌های مورد ارائه به کاربران برای دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در جدول ۳-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در هر دو سال بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در قبضه‌ی شرکت "به‌پرداخت ملت" بوده است. این شرکت در سال ۹۸ از ۲۴/۵۸ درصد تراکنش‌های خرید شبکه‌ی پرداخت کارت پشتیبانی نموده است. شرکت مذکور در سال‌های ۹۶ و ۹۵ نیز بالاترین سهم ریالی این تراکنش‌ها را در اختیار داشته است.

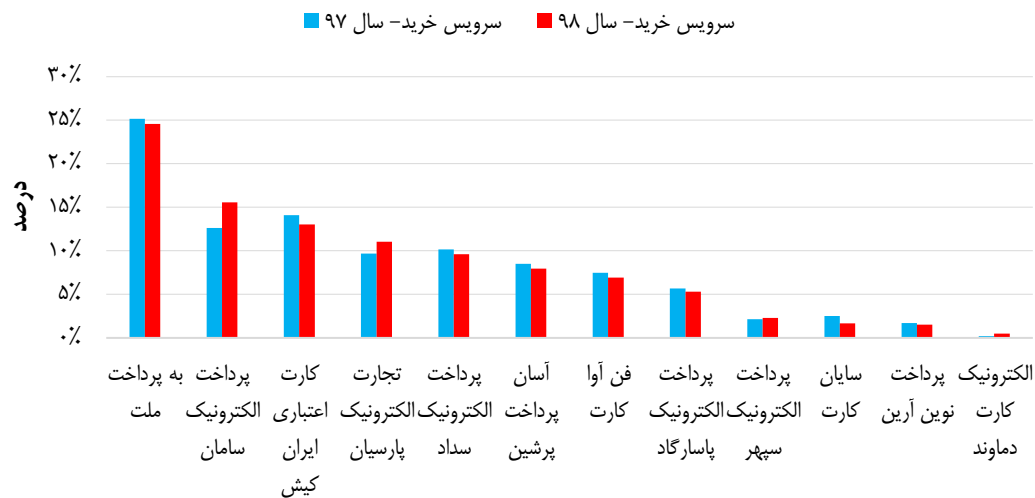
در سال ۹۸ به شدت از ارزش ریالی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" کاسته شده است، تا جایی که نرخ تغییرات آن نسبت به سال ۹۷ عددی بالغ بر منفی ۷۸ درصد را نشان می‌دهد. این امر از یک سو و ۱/۲ برابر شدن ارزش ریالی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ شرکت "تجارت الکترونیک پاریسیان" از سویی دیگر سبب گردید که در سال ۹۸، شرکت "تجارت الکترونیک پاریسیان" با کسب حدود یک چهارم بازار، به عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم بازار مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ معرفی گردد.

جدول ۶-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر سرویس در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۵۱٪	۷/۹۴٪	-۰/۵۷٪	۶/۴۰٪	۱۱/۶۲٪	۵/۲۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۹٪	۰/۴۸٪	۰/۲۸٪	۰/۰۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۳٪
به پرداخت ملت	۲۵/۱۷٪	۲۴/۵۸٪	-۰/۵۸٪	۱۰/۸۰٪	۷/۴۴٪	-۳/۳۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۱۵٪	۹/۶۱٪	-۰/۵۴٪	۹/۶۰٪	۱۸/۸۶٪	۹/۲۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۶۸٪	۵/۳۳٪	-۰/۳۶٪	۴/۳۰٪	۳/۹۰٪	-۰/۳۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۶۴٪	۱۵/۵۸٪	۲/۹۴٪	۴۰/۵۸٪	۱۲/۷۰٪	-۲۷/۸۸٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۱۶٪	۲/۳۰٪	۰/۱۴٪	۰/۲۲٪	۰/۳۷٪	۰/۱۶٪
پرداخت نوین آراین	۱/۷۲٪	۱/۵۲٪	-۰/۲۰٪	۱/۸۵٪	۲/۴۷٪	۰/۶۲٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۹/۷۰٪	۱۱/۰۶٪	۱/۳۶٪	۱۴/۶۹٪	۲۵/۳۶٪	۱۰/۶۷٪
سایان کارت	۲/۵۰٪	۱/۶۶٪	-۰/۸۴٪	۰/۱۸٪	۱/۰۸٪	۰/۹۰٪
فن آوا کارت	۷/۴۹٪	۶/۹۲٪	-۰/۵۷٪	۳/۷۶٪	۸/۸۵٪	۵/۰۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۰۹٪	۱۳/۰۳٪	-۱/۰۷٪	۷/۶۱٪	۷/۳۱٪	-۰/۳۰٪

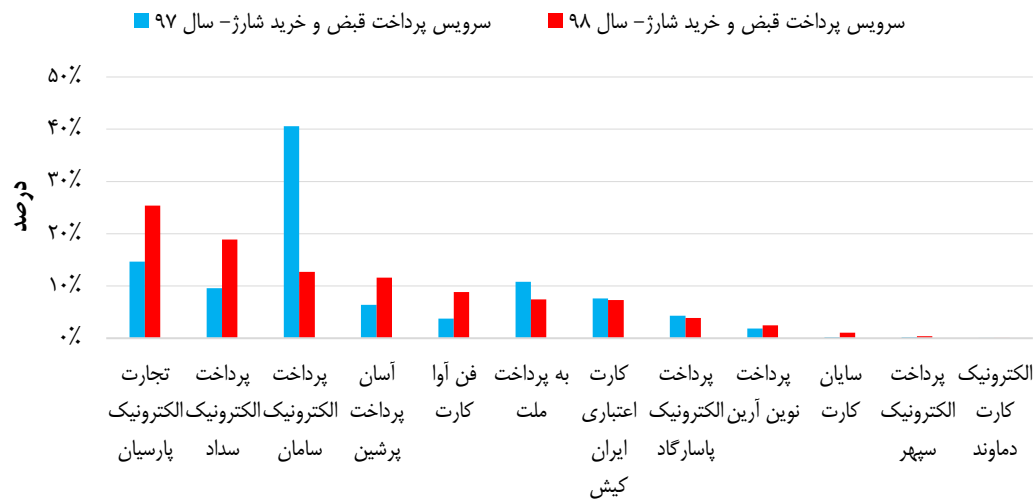
بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید و پرداخت قبض و خرید شارژ در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. سهم تراکنش‌های مذکور در این شرکت به ترتیب با ۲/۹۴ درصد افزایش و ۲۷/۸۸ درصد کاهش روبه‌رو گردیده است. اختلاف سهم ریالی در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ در بسیاری از شرکت‌ها نوسان قابل ملاحظه‌ای را داشته است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبلغ تراکنش‌های سرویس خرید در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۱۲ مقایسه مبلغ تراکنش های سرویس خرید در هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سهام شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبلغ تراکنش های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۱۳ مقایسه مبلغ تراکنش های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هریک از شرکت ها در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نتایج بررسی های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" در هر دو سال مورد مطالعه، کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش ها را در بین شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه خدمات پرداخت بسیار ناچیز است.

۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

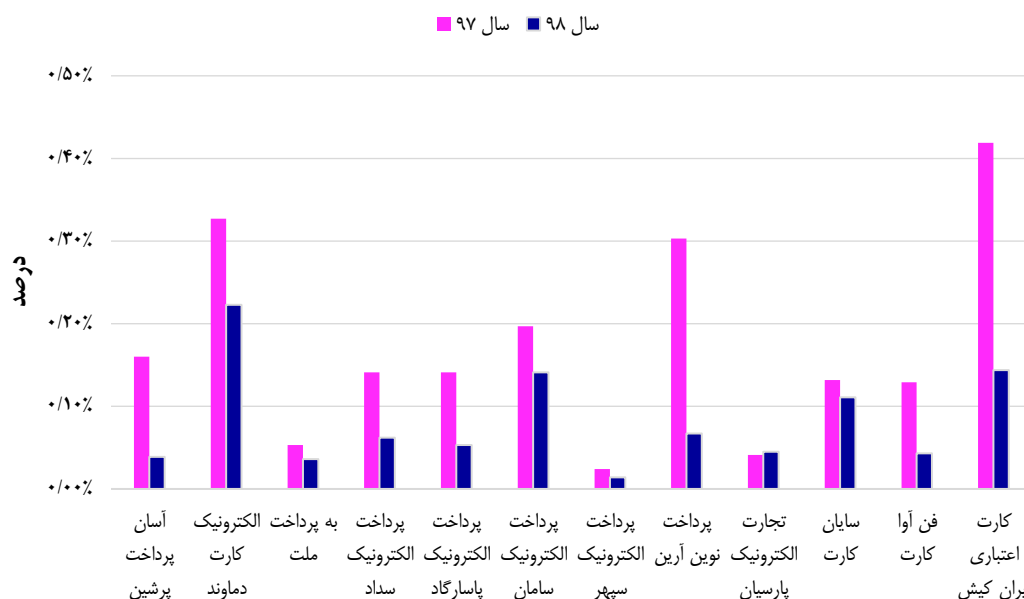
در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد و هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه می‌شود تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۳-۷ نتایج این بررسی را در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به همراه تغییرات آن طی دو سال فوق منعکس می‌نماید. همچنین نرخ رشد خطای پذیرندگی هر یک از شرکت‌ها نیز طی سال‌های مورد مطالعه ارائه شده است.

جدول ۳-۷ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات	نرخ رشد خطاهای پذیرندگی
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸		
آسان پرداخت پرشین	۰/۱۶۰٪	۰/۰۳۹٪	-۰/۱۲۱٪	-۷۲/۸۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۲۷٪	۰/۲۲۳٪	-۰/۱۰۴٪	۱۵۴/۸۰٪
به پرداخت ملت	۰/۰۵۳٪	۰/۰۳۶٪	-۰/۰۱۷٪	-۱۲/۰۹٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۱۴۱٪	۰/۰۶۲٪	-۰/۰۷۹٪	-۴۴/۶۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۱۴۱٪	۰/۰۵۳٪	-۰/۰۸۸٪	-۵۸/۷۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۱۹۷٪	۰/۱۴۱٪	-۰/۰۵۶٪	-۹/۴۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۲۴٪	۰/۰۱۴٪	-۰/۰۱۰٪	-۳۲/۴۵٪
پرداخت نوین آراین	۰/۳۰۳٪	۰/۰۶۷٪	-۰/۲۳۶٪	-۸۱/۰۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۴۱٪	۰/۰۴۵٪	۰/۰۰۴٪	۴۱/۰۷٪
سایان کارت	۰/۱۳۳٪	۰/۱۱۱٪	-۰/۰۲۱٪	۱۳/۲۳٪
فن آوا کارت	۰/۱۲۹٪	۰/۰۴۳٪	-۰/۰۸۶٪	-۵۹/۷۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۴۱۹٪	۰/۱۴۴٪	-۰/۲۷۵٪	-۵۹/۷۴٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را طی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به‌دست آورده است. این شرکت در سال ۹۶ و ۹۵ نیز کمترین عدد شاخص را نشان می‌داد. رقم شاخص مذکور در شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" در سال ۹۷، عددی برابر با ۰/۰۲۴ درصد و در سال ۹۸ با نمایش روندی نزولی (عملکرد مثبت) رقمی معادل با ۰/۰۱۴ درصد ارزیابی شده است. در سال جاری پس از این شرکت، کمترین میزان نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها به‌ترتیب در شرکت‌های "به‌پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" رخ داده است. از سویی دیگر بیشترین نسبت تعداد خطای پذیرندگی به کل تعداد تراکنش‌ها در سال ۹۸ به شرکت "الکترونیک کارت دماوند" اختصاص دارد. پس از این شرکت نام شرکت‌های "کارت اعتباری ایران کیش" و "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده می‌شود. اطلاعات این جدول در شکل زیر به تصویر کشیده شده است.

شکل ۳-۱۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

عملکرد شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با ۰/۲۷۵ درصد ریزش در انتهای دوره، بسیار مثبت ارزیابی شده است. تنها افزایش در رقم این شاخص در شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" مشاهده شده است.

۳-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن ۱۵ به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۱۶} شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۳-۸ ارائه شده است.

جدول ۳-۸ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

^{۱۵} Herfindahl-Hirschman Index

^{۱۶} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف میشود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

در جدول ۹-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای سال ۱۳۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال - هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۳ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش در سال ۱۳۹۸

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱۲	۱۳۶	۳۵	۱۲۵۱	۲۶	۶۷۶	۶۵۳	۴۲۶۴۰۹
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	۵۷۶	۱۰	۹۱	۱۲	۱۴۴	۱۳۵	۱۸۲۲۵
۸	۶۴	۵	۲۵	۰	۰	۰	۰
۵	۲۵	۲	۴	۰	۰	۰	۰
۱۸	۳۲۴	۱۳	۱۶۹	۲۷	۷۲۹	۷۵۶	۵۷۷۹۳۶
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱	۱	۳	۹	۲۴	۵۷۶	۵۶۹	۳۲۳۶۲۱
۱۵	۲۲۵	۲۸	۷۸۴	۶	۳۶	۳۷	۱۳۶۹
۱	۱	۰	۰	۵	۲۵	۲۶	۶۷۶
۵	۲۵	۲	۴	۰	۰	۰	۰
۹	۸۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰
-	۱۰۴۵۸	-	۲۰۳۲۷	-	۲۰۱۷۵	-	۲۰۱۷۵

در سال ۱۳۹۸ شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاه‌های ۱۰۴۵۸ به دست آمده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۰۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد.

برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب اعداد ۲،۳۲۷ و ۲،۱۷۵ حاصل شده‌است (بیشتر از ۱،۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارها می‌باشد. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. دو شرکت "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن‌ها با اختلاف شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آرین" و با فاصله شرکت "به‌پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شرکت‌ها در سال گذشته نیز در بازار تراکنش‌های اینترنتی و موبایلی اثرگذار بوده‌اند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ در جدول ۳-۱۰ ارائه شده است.

جدول ۳-۱۰ مقایسه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بر حسب نوع ابزار

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱،۴۲۹	۱،۴۵۸	۲۹	۱،۹۷۵	۲،۳۲۷	۳۵۲	۲،۸۱۶	۲،۱۷۵	-۶۴۱

در سال ۹۸ شاخص هرفیندال-هیرشمن تنها در ابزار موبایلی نسبت به سال گذشته با کاهش مواجه بوده است. البته روند کاهش و یا افزایش شاخص مذکور در هیچ کدام از آن‌ها چندان قابل ملاحظه نبوده و تغییر خاصی را در نوع تمرکز بازار آن ایجاد نکرده‌است. اما در ابزار پذیرش موبایلی ریزش سهم بازار شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آرین" و در مقابل افزایش سهم آن در شرکت "به‌پرداخت ملت" به گونه‌ای بر بازار اثرگذار بوده که از میزان تمرکز آن کاسته است.

۳-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۱۱ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه نوع خدمت برای سال ۱۳۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۳-۱۱ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس در سال ۱۳۹۸

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده گیری
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱۲	۱۳۸	۲۸	۷۹۸	۱۶	۲۶۳	
۱	۰	۰	۰	۱	۰	
۲۴	۵۵۵	۱۳	۱۷۹	۱۹	۳۴۴	
۸	۵۷	۴	۱۵	۸	۷۰	
۵	۲۵	۳	۷	۵	۳۰	
۱۹	۳۴۴	۲۱	۴۴۶	۱۵	۲۳۷	
۱	۱	۰	۰	۱	۲	
۲	۲	۱۲	۱۵۵	۱	۱	
۱۶	۲۴۲	۱۱	۱۲۴	۱۶	۲۵۸	
۱	۱	۳	۸	۱	۲	
۵	۲۱	۲	۵	۶	۳۵	
۹	۸۳	۱	۲	۱۰	۹۱	
-	۱۰۴۷۰	-	۱۰۷۳۹	-	۱۰۳۳۲	

در سال ۱۳۹۸ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار هر سه نوع تراکنش خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری به ترتیب ۱،۴۷۰، ۱،۷۳۹ و ۱،۳۳۲ به‌دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های همه‌ی سرویس‌ها در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ در جدول ۳-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۳-۱۲ مقایسه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ برحسب نوع سرویس

HHI	خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ				مانده‌گیری	
	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸	اختلاف	سال ۹۷	سال ۹۸
شاخص H-H	۱،۴۲۶	۱،۴۷۰	۴۴	۱،۸۴۵	۱،۷۳۹	-۱۰۶	۱،۳۲۷	۱،۳۳۲
								۵

در سال ۹۸ شاخص هرفیندال-هیرشمن تنها در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نسبت به سال گذشته با کاهش مواجه بوده است. این ریزش به‌گونه‌ای بوده است که نوع تمرکز سرویس فوق از تمرکز بالا به تمرکز ملایم تغییر یافته است. در کل پایین آمدن این شاخص بیانگر رو به کاهش بودن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا در بازار تراکنش‌ها و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. جابجایی سهم تراکنش‌های شرکت "به‌پرداخت ملت" با سهم سایر شرکت‌های پرتراکنش بازار به‌ویژه "پرداخت نوین آرین" سبب گردیده است که تا از تمرکز بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ در سال ۹۸ کاسته شود.

۷-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۱۷} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

ابتدا سهم هر شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد ابزارهای کارتخوان‌های فروشگاهی فعال مورد مطالعه و محاسبه قرار گرفته و در ادامه اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی برای هر شرکت PSP در بعد کشوری اندازه‌گیری و تحلیل می‌شود. این بررسی‌ها بر روی پایانه‌های تراکنش‌دار نیز صورت می‌پذیرد. در پایان عملکرد هر شرکت PSP در خصوص کارتخوان فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی بررسی می‌شود.

۳-۷-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در سطح کشور پرداخته می‌شود. در گزارش حاضر مقایسه‌ای بین آمار و ارقام متوسط سهم تعدادی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شرکت‌ها در سال ۱۳۹۷ با سال ۱۳۹۸ انجام خواهد شد.

^{۱۷} تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در سال ۹۸ بالغ بر ۸۸ درصد بوده که رقمی در حدود ۸۹ درصد از مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید. این ارقام در سال ۹۷ به ترتیب ۸۹ درصد و ۹۱ درصد گزارش شده است.

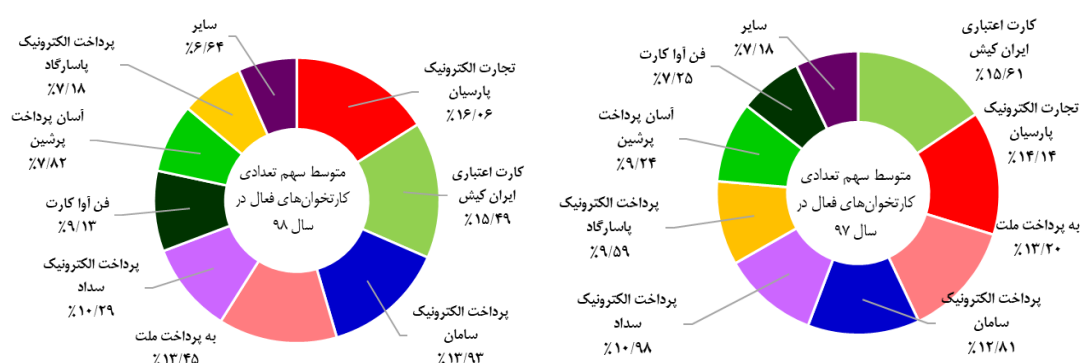
جدول ۳-۱۳ اطلاعات متوسط سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارخوان فروشگاههای فعال سیستمی را برای دو سال متوالی ۹۷ و ۹۸ نشان می‌دهد. لازم به توضیح است که متوسط سهم تعداد کارخوانهای فعال سیستمی هر شرکت با بهره‌جویی از میانگین آنها طی ۱۲ ماه سال محاسبه شده است. در این جدول همچنین نرخ رشد تعداد کارخوان فروشگاههای فعال سیستمی در اسفند ماه ۹۸ نسبت به مدت مشابه در سال ۹۷ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۱۳/۸۴ درصد^{۱۸} بر تعداد کارخوانهای فعال سیستمی کل شبکه افزوده شده است.

جدول ۳-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارخوان فروشگاههای فعال سیستمی در سال ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	متوسط سهم ابزارهای فروشگاههای فعال سیستمی		نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۹۸ نسبت به اسفند ۹۷)	درصد تغییرات
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸		
آسان پرداخت پرشین	۹/۲۵٪	۷/۸۲٪	-۵/۹۷٪	-۱/۴۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۳٪	۰/۶۴٪	۲۳/۵۳٪	۰/۳۲٪
به پرداخت ملت	۱۳/۲۰٪	۱۳/۴۵٪	۱۴/۵۹٪	۰/۲۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۹۷٪	۱۰/۲۹٪	۰/۴۳٪	-۰/۶۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۶۲٪	۷/۱۸٪	۱/۱۸٪	-۲/۴۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۸۰٪	۱۳/۹۳٪	۱۲/۸۳٪	۱/۱۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۱٪	۲/۱۰٪	۲/۲۲٪	-۰/۲۱٪
پرداخت نوین آراین	۲/۴۴٪	۲/۱۲٪	-۴/۱۷٪	-۰/۳۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۱۴٪	۱۶/۰۶٪	۴۶/۶۵٪	۱/۹۲٪
سایان کارت	۲/۱۰٪	۱/۷۸٪	-۱۵/۶۶٪	-۰/۳۳٪
فن آوا کارت	۷/۲۴٪	۹/۱۳٪	۳۴/۱۸٪	۱/۸۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۵/۶۱٪	۱۵/۴۹٪	۹/۴۵٪	-۰/۱۲٪
جمع	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۱۳/۸۴٪	-

^{۱۸} این رقم در سال گذشته ۷/۷۸ درصد گزارش شده است.

شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با طی روند رو به رشد در تعریف کارتهای فعال فروشگاهی فعال سیستمی طی ماههای سال ۹۸، از سایر شرکت پیشی گرفته و با رقمی معادل با ۱۶/۰۶ درصد بالاترین سهم بازار را در این نوع ابزار کسب نموده است. پس از آن شرکتهای "کارت اعتباری ایران کیش"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "بهپرداخت ملت" به ترتیب بیشترین سهم از بازار کارتهای فعال سیستمی را در کشور دارند. این شرکتها در طی هر یک از ماههای هر دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، بالاترین سهم از ابزارهای کارتهای فعال فروشگاهی سیستمی را پوشش دادهاند.

شکل ۳-۱۵ مقایسه سهم هریک از شرکت های PSP از کارتهای فعال فروشگاهی فعال سیستمی در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۳-۷-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان تراکنش‌های تراکنش‌دار^{۱۹} در کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در سطح کشور پرداخته می‌شود. در این گزارش متوسط سهم هر یک از شرکت‌ها در تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار طی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گرفته و میزان تغییرات سهم مذکور، به همراه نرخ رشد آن‌ها در اسفند ماه سال ۹۸ نسبت به ماه مشابه در سال ۹۷ محاسبه می‌گردد. جدول ۳-۱۴ اطلاعات متوسط سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار را برای سال ۹۸ نشان می‌دهد. لازم به توضیح است که متوسط سهم تعداد این نوع کارتخوان‌ها در هر شرکت با بهره‌جویی از میانگین آن‌ها طی ۱۲ ماه سال محاسبه شده است.

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۹۸ در بالغ بر چهار درصد نسبت به مدت مشابه در سال ۹۷ رشد نشان می‌دهد. این رقم در سال گذشته منفی دو درصد گزارش شده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین میزان را بر تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار خود طی یکسال افزوده است.

در سال ۹۸ این شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است که با رقمی برابر با ۱۴/۳۵ درصد، از بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار را پشتیبانی می‌کند. از سویی دیگر افزایش تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار شرکت "فن‌آواکارت" در سال ۹۸ به‌گونه‌ای بوده است که بالاترین اختلاف سهم را نسبت به سال گذشته در بین شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت رقم زده است.

لازم به توضیح است که در برخی از شرکت‌ها روند تغییرات تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی با کارتخوان‌های تراکنش‌دار آن معکوس گزارش می‌شود.

^{۱۹} با حداقل یک تراکنش در ماه.

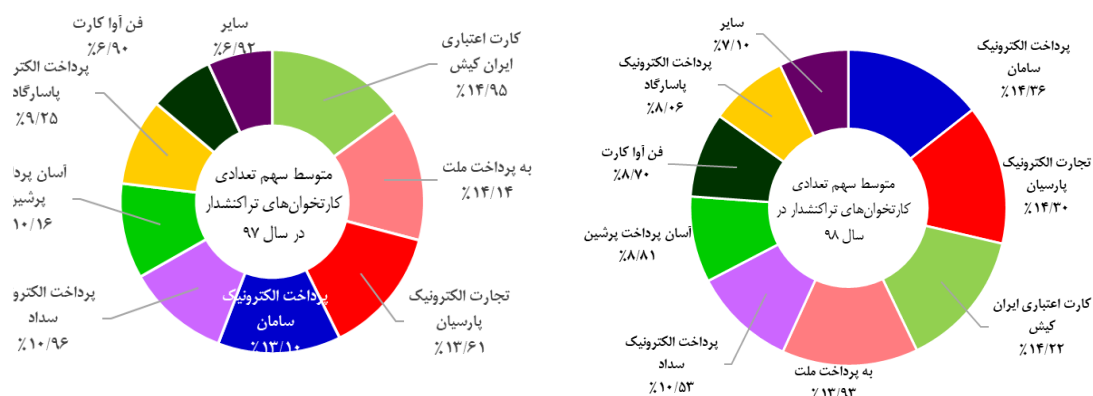
جدول ۱۴-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	متوسط سهم ابزارهای فروشگاهی تراکنش‌دار		درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۹۸ نسبت به اسفند ۹۷)
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸		
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۱۶٪	۸/۸۲٪	-۱/۳۴٪	-۱۰/۶۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۱٪	۰/۷۱٪	۰/۴۰٪	۲۳/۱۶٪
به پرداخت ملت	۱۴/۱۴٪	۱۳/۹۳٪	-۰/۲۱٪	۴/۲۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۹۶٪	۱۰/۵۳٪	-۰/۴۳٪	-۵/۶۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۲۵٪	۸/۰۶٪	-۱/۱۹٪	-۴/۸۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۱۰٪	۱۴/۳۵٪	۱/۲۵٪	۱۱/۶۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۲۴٪	۲/۳۵٪	۰/۱۱٪	۶/۰۴٪
پرداخت نوین آرین	۲/۱۷٪	۲/۱۳٪	-۰/۰۴٪	-۰/۵۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۶۱٪	۱۴/۲۸٪	۰/۶۷٪	۱۸/۰۴٪ ^{۲۰}
سایان کارت	۲/۱۹٪	۱/۹۱٪	-۰/۲۸٪	-۷/۷۷٪
فن آوا کارت	۶/۹۰٪	۸/۶۹٪	۱/۷۹٪	۲۲/۹۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۹۵٪	۱۴/۲۳٪	-۰/۷۲٪	-۰/۷۱٪
جمع	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۴/۲۸٪

شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار بالاترین سهم را در اختیار دارد. در سال ۹۷ شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" و طی دو سال ۹۶ و ۹۵ شرکت "به‌پرداخت ملت" بالاترین سهم بازار تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور را در بین سایر شرکت‌ها در دست داشته‌اند.

در شکل زیر رشد سهم پایانه‌های کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در طی دو سال متوالی ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به نمایش گذاشته شده است.

^{۲۰} این شرکت بیشترین تغییر را در تعداد ابزارهای کارتخوان تراکنش‌دار در اسفند ۹۸ نسبت به ماه مشابه در سال ۹۷ داشته است هرچند که رقم نرخ رشد آن بالاترین عدد نیست.

شکل ۳-۱۶ مقایسه سهم هریک از شرکت های PSP از کارتهای تراکنش های فروشگاه های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۳-۷-۳- شاخص اثربخشی کارتهای تراکنش های فروشگاه های فعال سیستمی در بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتهای تراکنش های فروشگاه های و تعداد تراکنش های آن در کنار یکدیگر می توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط آن باشد که برای این منظور می توان شاخص اثربخشی کارتهای تراکنش های فروشگاه های فعال سیستمی را تعریف نمود. این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش های کارتهای تراکنش های فروشگاه های به سهم آن شرکت از ابزار کارتهای تراکنش های فروشگاه های است^{۲۱}. عدد حاصل میزان اثربخشی کارتهای تراکنش های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش ها نیز سهم به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است.

^{۲۱} این شاخص به عبارتی همان سرانه تراکنش کارتهای تراکنش های فروشگاه های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

در این گزارش، به جهت ایجاد بستر مناسب‌تری برای تصمیم‌گیری شرکت‌ها، شاخص مذکور بر حسب هر دو نوع پایانه یعنی کارتهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار محاسبه شده است. در ادامه هریک از شاخص‌های مذکور با رقم آن در سال ۹۷ مقایسه می‌گردد.

در جدول ۳-۱۵ شاخص متوسط اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ محاسبه شده است. لازم به توضیح است که متوسط اثربخشی این نوع کارتهای در هر شرکت با بهره‌جویی از میانگین آن‌ها طی ۱۲ ماه سال محاسبه شده است. همچنین میزان تغییرات اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در اسفند ۹۸ نسبت به همان ماه در سال ۹۷ نیز ارائه شده است.

جدول ۳-۱۵ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت در سال ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	متوسط اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی		درصد تغییرات
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۱/۴۳۹	۱/۴۹۰	۰/۰۵۱
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۵۸	۱/۰۴۴	۰/۴۸۶
به پرداخت ملت	۱/۷۷۰	۱/۷۶۰	-۰/۰۱۰
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۶۹۴	۰/۷۵۷	۰/۰۶۳
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۶۲۰	۰/۷۲۸	۰/۱۰۸
پرداخت الکترونیک سامان	۱/۳۵۲	۱/۳۲۴	-۰/۰۲۸
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۴۹۴	۰/۵۲۸	۰/۰۳۴
پرداخت نوین آراین	۰/۶۰۸	۰/۶۲۵	۰/۰۱۷
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۹۹۳	۰/۹۲۹	-۰/۰۶۴
سایان کارت	۰/۶۶۲	۰/۶۸۶	۰/۰۲۴
فن آوا کارت	۰/۶۷۰	۰/۵۲۷	-۰/۱۴۳
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۶۱۳	۰/۵۹۸	-۰/۰۱۶

در سال ۱۳۹۸، علاوه بر سه شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" که در سال گذشته هم شاخص اثربخشی بالاتر از یک داشته‌اند، شرکت "الکترونیک کارت دماوند" نیز به

رقمی بالاتر از یک در این شاخص دست یافته است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکتها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنشها به نسبت سایر شرکتها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

لازم به توضیح است که با استمرار عملکرد مثبت شرکت "الکترونیک کارت دماوند"، این شرکت بالاترین افزایش را در میزان اثربخشی کارتهای فعال سیستمی نسبت به سال گذشته داشته است. به‌طور کلی شرکت "الکترونیک کارت دماوند" در سال ۹۸ در بازار تراکنشهای کارتهای فروشگاهی نسبت به سالهای گذشته بسیار فعال‌تر عمل کرده است.

۳-۷-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار در بعد

کشوری

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتهای فروشگاهی و تعداد تراکنشهای آنها در کنار یکدیگر میتوانند تصویری خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حایز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتهای فروشگاهی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آنها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آنها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده است. اثربخشی هر یک از شرکتها در کل کارتهای فروشگاهی در بخش گذشته بررسی گردید. در این بخش به‌منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار^{۳۲} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنشها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنشهای کارتهای فروشگاهی هر شرکت به سهم آنها از تعداد کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

^{۳۲} با حداقل یک تراکنش در ماه.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است.

در جدول ۳-۱۶ شاخص متوسط اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت PSP برای دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با یکدیگر مقایسه شده‌اند.

جدول ۳-۱۶ مقایسه شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	متوسط اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار		درصد تغییرات
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۱/۳۰۸	۱/۳۲۴	۰/۰۱۶
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۱۳	۰/۹۴۴	۰/۳۳۱
به پرداخت ملت	۱/۶۵۲	۱/۶۹۹	۰/۰۴۷
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۶۹۵	۰/۷۴۰	۰/۰۴۵
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۶۳۰	۰/۶۵۰	۰/۰۲۰
پرداخت الکترونیک سامان	۱/۳۱۹	۱/۲۸۵	-۰/۰۳۴
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۵۰۷	۰/۴۷۲	-۰/۰۳۵
پرداخت نوین آراین	۰/۶۸۱	۰/۶۲۳	-۰/۰۵۸
تجارت الکترونیک پارسیان	۱/۰۳۱	۱/۰۳۶	۰/۰۰۵
سایان کارت	۰/۶۳۳	۰/۶۳۶	۰/۰۰۳
فن آوا کارت	۰/۷۰۴	۰/۵۵۴	-۰/۱۵۰
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۶۴۰	۰/۶۵۱	۰/۰۱۱

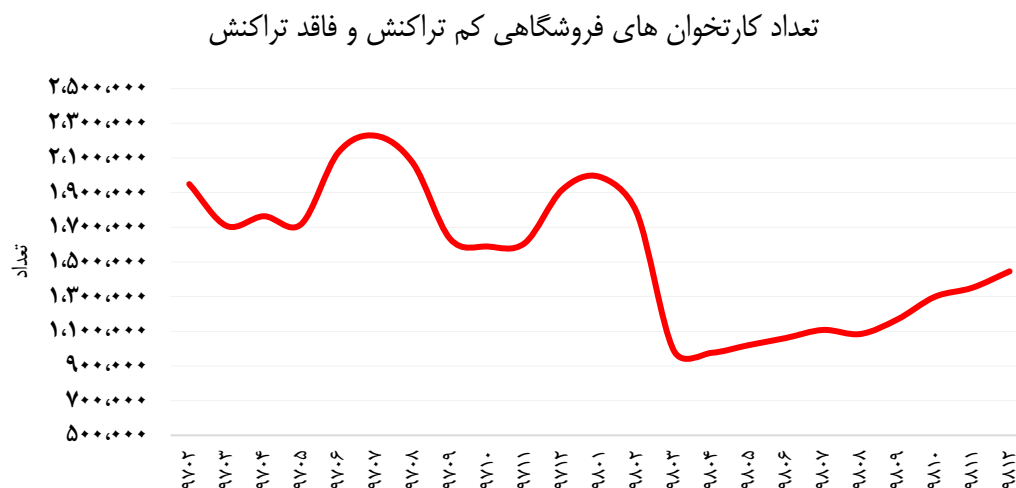
در سال ۹۸ علاوه بر سه شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان"، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" نیز در این شاخص اثربخشی، عددی بالاتر از یک داشته‌است. به این معنا که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهای تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتهای هایشان از کل کارتهای تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای تراکنش‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

۳-۷-۵- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتهای فروشگاه‌های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتهای تراکنش بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتهای بدون هیچگونه هزینه‌ای در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در دسترس آن‌ها است. به تبع این رویکرد تعدد دستگاه‌های کارتهای تراکنش در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتهای تراکنش‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و حتی استقبال از افزایش کارتهای تراکنش‌های فروشگاه‌های به دلیل ارزش نمایی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتهای تراکنش بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتهای تراکنش نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتهای تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتهای تراکنش‌های فروشگاه‌های، آمار کارتهای تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتهای تراکنش‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتهای تراکنش کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی،

کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۳۳}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است. برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل زیر از اردیبهشت ماه ۹۷ تا پایان سال ۹۸ ترسیم شده است.

شکل ۳-۱۷ روند تغییر ماهانه تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی ماه‌های سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

در خرداد ماه ۹۸ متاثر از اقدام شاپرک و همکاری شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در حذف کارتخوان‌های فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش، ریزش شدیدی در آن‌ها رخ داده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت بررسی خواهد شد. جدول ۳-۱۷ متوسط این سهم را برای هر شرکت در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ارائه می‌دهد. به‌منظور نرمال‌سازی تعداد کارتخوان‌ها، از روش متوسط‌گیری آن‌ها بهره گرفته شده است. محاسبه‌ی شاخص

^{۳۳} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

متوسط سهم مجموع تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش به پایانههای فعال سیستمی شرکتها بر اساس ۱۲ ماه صورت گرفته است.

جدول ۳-۱۷ متوسط سهم تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتهای فعال سیستمی آن در سال ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	متوسط سهم مجموع تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتهای فعال سیستمی هر شرکت		درصد تغییرات
	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۸۴٪	۶/۳۲٪	-۷/۵۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۲۸/۷۵٪	۹/۴۵٪	-۱۹/۳۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۷۵٪	۱۳/۳۹٪	-۰/۳۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۲۷/۴۲٪	۱۶/۷۸٪	-۱۰/۶۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۳۷/۴۷٪	۹/۰۰٪	-۲۸/۴۷٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۲/۱۱٪	۱۳/۹۸٪	-۸/۱۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳۱/۷۱٪	۷/۹۸٪	-۲۳/۷۳٪
پرداخت نوین آراین	۳۵/۳۵٪	۱۸/۳۴٪	-۱۷/۰۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۸/۵۱٪	۲۱/۲۰٪	-۷/۳۱٪
سایان کارت	۲۵/۱۷٪	۱۴/۳۱٪	-۱۰/۸۶٪
فن آوا کارت	۲۹/۹۱٪	۲۰/۶۲٪	-۹/۲۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۳۲/۸۳٪	۲۳/۶۴٪	-۹/۱۹٪
کل	۲۶/۲۰٪	۱۶/۴۹٪	-۹/۷۱٪

این جدول مبین آن است که در سال ۹۸ سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به طور متوسط ۱۶/۴۹ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک بوده است. کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب سهمی معادل با ۶/۳۲ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی آن کمترین سهم به شمار می روند. در مقابل ۲۳/۶۴ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" از نوع کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی گزارش شده اند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۴- بررسی وضعیت بانک‌های صادر کننده و پذیرنده

در این بخش به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۴} پذیرنده^{۲۵} و صادر کننده^{۲۶} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۹۸ و مقایسه با مدت مشابه سال قبل از آن پرداخته می‌شود.

^{۲۴} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۵} رجوع شود به پیوست ۷-۱-۴.

^{۲۶} رجوع شود به پیوست ۷-۱-۳.

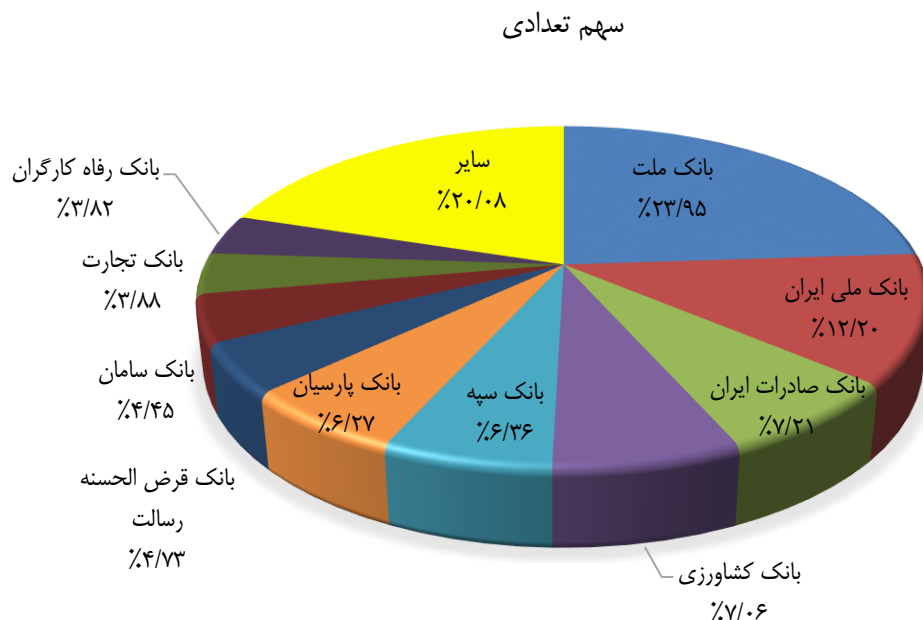
۴-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک در سال ۹۸ مورد بررسی قرار گرفته و سهم هر بانک از بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش تعیین و تمرکز بازار برحسب هر ابزار در بازار بانک‌های پذیرنده محاسبه شده و مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۴-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده بر حسب تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

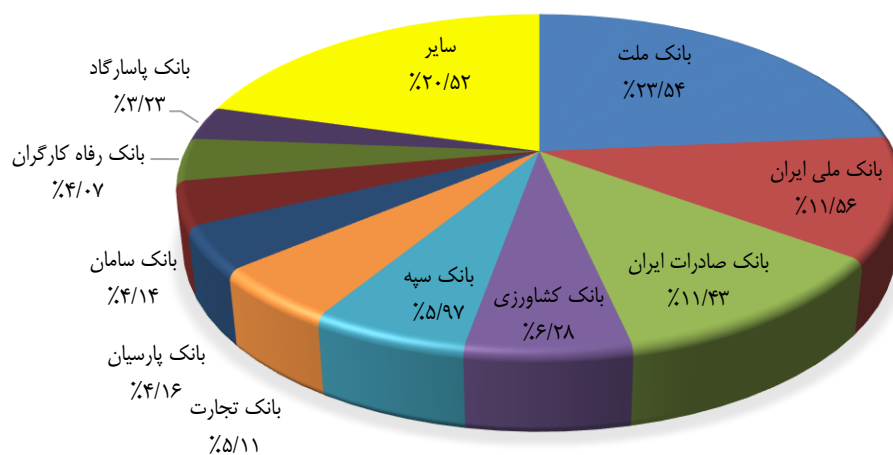
این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها را در پذیرش مبالغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۸ تعداد بانک‌های پذیرنده ۳۵ بانک و موسسه مالی و اعتباری مجاز در لیست بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی بوده است.

شکل ۴-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

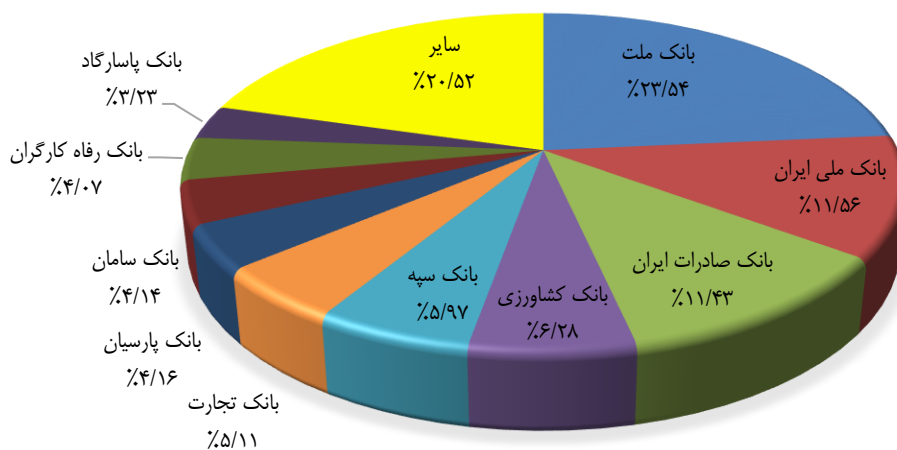
شکل ۴-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۳۹۸

در ادامه
سهم مبلغی

شکل ۲-۴ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

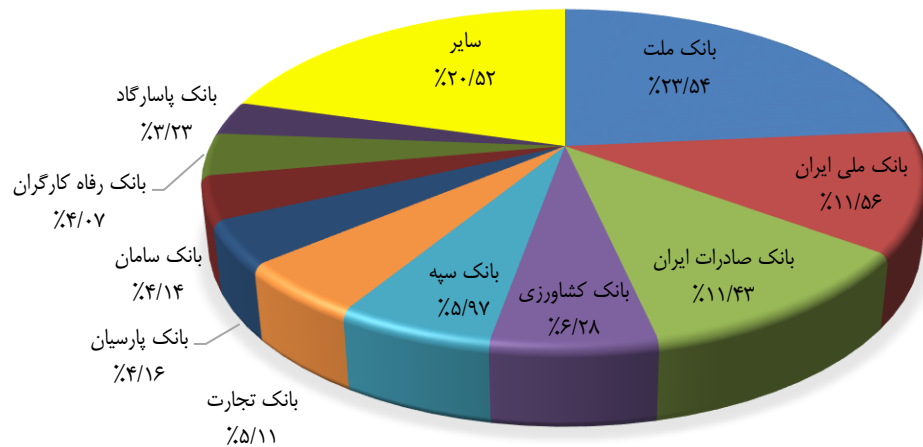
سهم مبلغی

شکل ۲-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۳۹۸

از شکل ۱-۴ و

سهام مبلغی

شکل ۲-۴ ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۲۳/۹۵ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۵۴ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همان‌گونه که در هر ماه از سال مورد مطالعه رتبه اول را چه از منظر سهم تعدادی و چه از منظر سهم مبلغی در اختیار داشت، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را در سال ۹۸ به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. جدول ۱-۴ برای مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های صورت گرفته در شبکه پرداخت با مدت مشابه سال گذشته آورده شده است.

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال‌های ۹۷ و ۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی ۹۷	سهم تعدادی ۹۸	اختلاف ۲۷
۱	بانک ملت	۲۵/۷۰٪	۲۳/۹۵٪	-۱/۷۵٪
۲	بانک ملی ایران	۱۰/۴۹٪	۱۲/۲۰٪	۱/۷۰٪
۳	بانک کشاورزی	۷/۱۱٪	۷/۲۱٪	۰/۱۰٪
۴	بانک صادرات ایران	۷/۵۵٪	۷/۰۶٪	-۰/۵۰٪
۵	بانک پارسیان	۵/۵۶٪	۶/۳۶٪	۰/۸۰٪
۶	بانک سپه	۷/۰۸٪	۶/۲۷٪	-۰/۸۱٪
۷	بانک سامان	۴/۱۱٪	۴/۷۳٪	۰/۶۱٪
۸	بانک رفاه کارگران	۴/۸۰٪	۴/۴۵٪	-۰/۳۵٪
۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۸۴٪	۳/۸۸٪	۰/۰۴٪
۱۰	بانک تجارت	۴/۳۴٪	۳/۸۲٪	-۰/۵۲٪
۱۱	بانک پاسارگاد	۳/۷۲٪	۳/۵۸٪	-۰/۱۴٪
۱۲	بانک آینده	۲/۲۱٪	۲/۶۳٪	۰/۴۱٪
۱۳	بانک اقتصاد نوین	۲/۰۶٪	۱/۸۸٪	-۰/۱۸٪
۱۴	بانک انصار	۱/۷۶٪	۱/۶۸٪	-۰/۰۸٪
۱۵	بانک قوامین	۱/۲۹٪	۱/۱۷٪	-۰/۱۳٪
۱۶	بانک مسکن	۰/۸۹٪	۱/۱۶٪	۰/۲۸٪
۱۷	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۸۵٪	۱/۱۲٪	۰/۲۶٪
۱۸	بانک شهر	۰/۸۹٪	۰/۹۷٪	۰/۰۸٪
۱۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۸۸٪	۰/۸۶٪	-۰/۰۲٪
۲۰	بانک سینا	۰/۶۸٪	۰/۷۳٪	۰/۰۵٪
۲۱	بانک توسعه تعاون	۰/۷۲٪	۰/۵۸٪	-۰/۱۴٪
۲۲	بانک ایران زمین	۰/۵۵٪	۰/۵۵٪	-۰/۰۱٪

۲۷ اختلاف به معنای کم کردن رقم محاسبه شده در سال ۹۷ از رقم محاسبه شده در سال ۹۸ می‌باشد.

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی ۹۷	سهم تعدادی ۹۸	اختلاف ۲۷
۲۳	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۴۴٪	۰/۴۷٪	۰/۰۳٪
۲۴	بانک گردشگری	۰/۳۸٪	۰/۴۵٪	۰/۰۷٪
۲۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۴۷٪	۰/۴۵٪	-۰/۰۳٪
۲۶	بانک خاورمیانه	۰/۲۶٪	۰/۳۷٪	۰/۱۱٪
۲۷	بانک دی	۰/۲۴٪	۰/۳۳٪	۰/۰۹٪
۲۸	بانک حکمت ایرانیان	۰/۰۹٪	۰/۳۰٪	۰/۲۱٪
۲۹	موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۰/۲۳٪	-۰/۰۴٪
۳۰	بانک سرمایه	۰/۲۲٪	۰/۲۲٪	۰/۰۱٪
۳۱	بانک کارآفرین	۰/۳۶٪	۰/۱۸٪	-۰/۱۷٪
۳۲	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۱۴٪	۰/۱۲٪	-۰/۰۱٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۱٪
۳۴	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۵	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌گردد، بالاترین سهم تعدادی در هر دو سال به بانک "ملت" تعلق گرفته و بالاترین اختلاف مثبت سهم تعدادی بین سال‌های ۹۷ و ۹۸ با اختلاف ۱/۷۰ درصد به بانک "ملی" ایران و بالاترین اختلاف منفی سهم تعدادی با منفی ۱/۷۵ به بانک "ملت" مربوط می‌شود.

همچنین جدولی برای مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از مبلغ تراکنش‌های صورت گرفته در شبکه پرداخت با مدت مشابه سال گذشته (سال ۹۷) در جدول ۲-۴ محاسبه گردیده که در ادامه آورده شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال‌های ۹۷ و ۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم مبلغی ۹۷	سهم مبلغی ۹۸	اختلاف
۱	بانک ملت	۲۴/۳۸٪	۲۳/۵۴٪	-۰/۸۵٪
۲	بانک ملی ایران	۱۱/۲۴٪	۱۱/۵۶٪	۰/۳۳٪
۳	بانک صادرات ایران	۱۱/۱۵٪	۱۱/۴۳٪	۰/۲۸٪
۴	بانک کشاورزی	۵/۹۵٪	۶/۲۸٪	۰/۳۳٪
۵	بانک سپه	۵/۵۵٪	۵/۹۷٪	۰/۴۲٪
۶	بانک تجارت	۴/۶۳٪	۵/۱۱٪	۰/۴۸٪
۷	بانک پارسیان	۳/۹۸٪	۴/۱۶٪	۰/۱۸٪
۸	بانک سامان	۳/۵۹٪	۴/۱۴٪	+۰/۵۵٪
۹	بانک رفاه کارگران	۴/۲۷٪	۴/۰۷٪	-۰/۲۰٪
۱۰	بانک پاسارگاد	۳/۴۱٪	۳/۲۳٪	-۰/۱۸٪
۱۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۵۹٪	۲/۹۸٪	۰/۳۹٪
۱۲	بانک آینده	۱/۸۲٪	۱/۸۶٪	۰/۰۴٪
۱۳	بانک شهر	۲/۲۷٪	۱/۷۳٪	-۰/۵۴٪
۱۴	بانک انصار	۱/۷۳٪	۱/۶۷٪	-۰/۰۶٪
۱۵	بانک قوامین	۲/۴۴٪	۱/۶۷٪	-۰/۷۷٪
۱۶	بانک مسکن	۱/۵۹٪	۱/۳۹٪	-۰/۲۱٪
۱۷	بانک اقتصاد نوین	۱/۵۰٪	۱/۳۶٪	-۰/۱۴٪
۱۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۸۴٪	۱/۱۸٪	۰/۳۴٪
۱۹	بانک سینا	۲/۰۷٪	-۰/۸۵٪	-۱/۲۲٪
۲۰	شرکت دولتی پست بانک	۰/۵۳٪	-۰/۸۳٪	۰/۳۰٪
۲۱	بانک توسعه تعاون	۰/۷۲٪	-۰/۸۳٪	۰/۱۱٪
۲۲	بانک ایران زمین	۰/۶۳٪	-۰/۶۴٪	۰/۰۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۵۰٪	-۰/۵۱٪	۰/۰۲٪
۲۴	مؤسسه اعتباری ملل	۰/۳۹٪	-۰/۴۴٪	۰/۰۵٪
۲۵	بانک سرمایه	۰/۴۶٪	-۰/۳۸٪	-۰/۰۸٪
۲۶	بانک خاورمیانه	۰/۱۷٪	-۰/۳۶٪	۰/۱۹٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام مبلغی ۹۷	سهام مبلغی ۹۸	اختلاف
۲۷	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۳۳٪	۰/۳۵٪	۰/۰۳٪
۲۸	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۲۱٪	۰/۲۹٪	۰/۰۸٪
۲۹	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۲۹٪	۰/۰۱٪
۳۰	بانک دی	۰/۳۷٪	۰/۲۹٪	-۰/۰۸٪
۳۱	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۱۲٪	۰/۲۶٪	۰/۱۴٪
۳۲	بانک کارآفرین	۰/۲۵٪	۰/۲۶٪	۰/۰۱٪
۳۳	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۷٪	۰/۰۴٪
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
۳۵	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪

همانگونه که در جدول ۴-۲ مشاهده می‌گردد، بالاترین سهام مبلغی تراکنش‌های پذیرندگی در بین بانک‌های پذیرنده متعلق به بانک "ملت" می‌باشد. همچنین همانگونه که از این بررسی برمی‌آید، بیشترین اختلاف مثبت سهام مبلغی با میزان ۰/۵۵ درصد بین سال‌های ۹۷ و ۹۸ به بانک "سامان" و بالاترین اختلاف منفی سهام مبلغی در این بررسی با میزان منفی ۱/۲۲ به بانک "سینا" اختصاص یافته است.

۴-۱-۲- سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه این شاخص، آمار تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارتهای چندشبایی^{۲۸} در نظر گرفته می‌شود.

^{۲۸} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای سال ۱۳۹۸ در جدول ۳-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که:

- در سال ۹۸ بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۲۲/۲۷ درصد و ابزار پذیرش موبایلی با ۵۶/۷۶ درصد متعلق به "بانک ملت" و بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی با ۲۰/۰۰ درصد معلق به "بانک پارسیان" بوده است.
- در سال ۹۸ بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۲۲/۳۲ درصد، ابزار پذیرش اینترنتی با ۳۳/۰۴ درصد و ابزار پذیرش موبایلی با ۵۱/۷۴ درصد متعلق به "بانک ملت" بوده است.

جدول ۳-۴ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - سال ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی			سهم مبلغی		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۹٪	۷/۱۲٪	۴/۱۷٪	۱/۳۶٪	۱/۲۷٪	۴/۷۵٪
۲	بانک انصار	۱/۸۴٪	۰/۸۵٪	۰/۰۳٪	۱/۸۳٪	۰/۳۹٪	۰/۱۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۲٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۱/۳۵٪	۴/۰۷٪	۲۱/۲۱٪	۱/۷۶٪	۲/۲۰٪	۱۸/۶۴٪
۵	بانک پارسیان	۵/۵۵٪	۲۰/۰۰٪	۳/۲۲٪	۳/۲۴٪	۱۲/۰۴٪	۴/۳۴٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۸۸٪	۲/۴۹٪	۰/۰۰٪	۳/۳۳٪	۲/۴۵٪	۰/۰۱٪
۷	بانک تجارت	۴/۳۵٪	۰/۵۳٪	۰/۰۲٪	۵/۴۱٪	۲/۶۵٪	۰/۰۳٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۲٪	۰/۰۸٪	۰/۰۱٪	۰/۸۷٪	۰/۴۸٪	۰/۰۴٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۸٪	۱/۸۵٪	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۲/۵۰٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک دی	۰/۲۵٪	۰/۱۳٪	۰/۰۱٪	۰/۳۱٪	۰/۱۰٪	۰/۰۳٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۴/۰۹٪	۱/۱۷٪	۲/۳۱٪	۴/۲۱٪	۲/۹۳٪	۲/۱۷٪
۱۳	بانک سامان	۴/۴۶٪	۷/۴۲٪	۱/۲۱٪	۳/۳۳٪	۱۰/۹۲٪	۶/۹۷٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام تعدادی			سهام مبلغی		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱۴	بانک سپه	۶/۸۷٪	۴/۶۴٪	۰/۰۳٪	۶/۵۸٪	۰/۹۱٪	۰/۰۶٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۲۵٪	۲/۰۷٪	۰/۳۶٪	۰/۲۳٪	۰/۷۶٪	۱/۹۹٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سرمایه	۰/۲۵٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۴۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۸٪
۱۸	بانک سینا	۰/۶۱٪	۰/۶۷٪	۰/۰۱٪	۰/۷۳٪	۱/۹۳٪	۰/۰۲٪
۱۹	بانک شهر	۰/۹۴٪	۰/۴۸٪	۰/۰۰٪	۰/۹۱٪	۸/۸۲٪	۰/۰۱٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۸/۰۶٪	۰/۹۸٪	۰/۴۲٪	۱۲/۳۳٪	۴/۰۳٪	۰/۴۸٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۳۳٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۳/۳۴٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۳۱٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۱/۳۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪
۲۴	بانک قوامین	۱/۳۱٪	۰/۰۸٪	۰/۰۶٪	۱/۸۵٪	۰/۱۸٪	۰/۰۴٪
۲۵	بانک کارآفرین	۰/۱۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۲۵٪	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک کشاورزی	۷/۳۳٪	۹/۶۹٪	۰/۱۲٪	۶/۸۵٪	۱/۵۸٪	۰/۳۱٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۵۳٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۵۵٪	۰/۲۲٪	۰/۰۱٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۲۹٪	۰/۷۶٪	۰/۰۰٪	۰/۲۴٪	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مسکن	۱/۰۸٪	۰/۱۵٪	۰/۰۲٪	۱/۳۱٪	۲/۰۸٪	۰/۰۸٪
۳۰	بانک ملت	۲۲/۲۷٪	۱۷/۸۷٪	۵۶/۷۶٪	۲۲/۳۲٪	۳۳/۰۴٪	۵۱/۷۴٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۲/۰۷٪	۱۶/۲۹٪	۹/۹۷٪	۱۲/۱۳٪	۶/۸۶٪	۸/۰۴٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۲۴٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۹۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۳۳	مؤسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	مؤسسه اعتباری ملل	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۴۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	مؤسسه اعتباری نور	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

در جدول ۴-۴ اختلاف سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش بانک‌های کشور از مجموع کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش بین سال‌های ۹۷ و ۹۸ آمده است.

جدول ۴-۴ مقایسه اختلاف سال‌های ۹۷ و ۹۸ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

ردیف	بانک پذیرنده	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	ابزار پذیرش اینترنتی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	ابزار پذیرش موبایلی	اختلاف سهم مبلغی
۱	بانک اقتصاد نوین	-۰/۰۳٪	-۰/۰۸٪	-۶/۴۷٪	-۰/۶۲٪	۲/۲۲٪	-۱/۲۸٪			
۲	بانک انصار	-۰/۱۲٪	-۰/۰۳٪	۰/۵۳٪	-۰/۱۶٪	۰/۰۲٪	۰/۱۳٪			
۳	بانک ایران زمین	-۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	-۱/۱۵٪			
۴	بانک آینده	۰/۳۶٪	-۰/۰۴٪	۱/۲۵٪	۰/۷۲٪	۱/۴۹٪	۱/۸۱٪			
۵	بانک پارسیان	-۰/۱۷٪	-۰/۰۳٪	-۴/۱۱٪	۱/۲۱٪	-۹/۵۱٪	-۷/۸۱٪			
۶	بانک پاسارگاد	-۰/۲۱٪	-۰/۲۲٪	۰/۹۲٪	۰/۳۶٪	-۰/۰۷٪	-۰/۱۸٪			
۷	بانک تجارت	۰/۰۹٪	۰/۶۰٪	-۰/۳۵٪	-۰/۳۳٪	-۰/۰۷٪	-۰/۰۶٪			
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۰۶٪	۰/۱۱٪	-۰/۰۶٪	۰/۱۸٪	۰/۰۱٪	۰/۰۴٪			
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪			
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	-۴/۲۷٪	۱/۶۳٪	-۰/۰۹٪	-۰/۱۱٪			
۱۱	بانک دی	-۰/۰۲٪	-۰/۰۶٪	-۰/۳۳٪	-۰/۲۸٪	-۰/۰۲٪	-۰/۱۷٪			
۱۲	بانک رفاه کارگران	-۰/۶۶٪	-۰/۰۸٪	-۰/۳۳٪	-۱/۲۶٪	۱/۶۴٪	۰/۵۵٪			
۱۳	بانک سامان	-۰/۳۳٪	۰/۱۵٪	-۱/۶۲٪	۳/۴۳٪	-۰/۲۴٪	-۰/۷۱٪			
۱۴	بانک سپه	۰/۶۷٪	۰/۵۶٪	۳/۸۹٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۱٪			
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	-۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	۱/۹۰٪	۰/۷۲٪	۰/۳۳٪	۱/۸۳٪			
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	-۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪			
۱۷	بانک سرمایه	۰/۰۱٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۸٪			
۱۸	بانک سینا	-۰/۱۲٪	-۱/۰۱٪	-۰/۷۴٪	-۳/۶۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪			
۱۹	بانک شهر	۰/۰۰٪	-۰/۰۹٪	-۰/۱۶٪	-۶/۴۶٪	-۰/۱۵٪	-۰/۵۳٪			
۲۰	بانک صادرات ایران	۰/۱۵٪	۰/۲۵٪	-۰/۱۵٪	۱/۹۸٪	-۰/۰۲٪	-۰/۰۲٪			

ردیف	بانک پذیرنده	کارخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۷۱٪	۰/۴۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۳۱٪	۰/۳۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪
۲۴	بانک قوامین	-۰/۱۲٪	-۰/۸۱٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۷٪	-۰/۳۰٪	-۰/۲۳٪
۲۵	بانک کارآفرین	-۰/۰۲٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪	-۰/۴۸٪
۲۶	بانک کشاورزی	-۰/۷۳٪	۰/۴۲٪	۴/۶۳٪	۰/۳۵٪	-۲/۲۱٪	-۱/۶۳٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۲۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۷٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مسکن	۰/۰۹٪	-۰/۱۱٪	۰/۰۱٪	-۱/۳۰٪	۰/۰۰٪	-۲/۹۴٪
۳۰	بانک ملت	-۲/۲۹٪	-۱/۷۶٪	۰/۹۴٪	۶/۲۵٪	۶/۹۶٪	۱۴/۴۳٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱/۶۱٪	۰/۸۴٪	۴/۵۰٪	-۴/۰۰٪	۰/۰۶٪	-۱/۲۲٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۰/۳۱٪	۰/۳۵٪	-۰/۲۷٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۸٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری نور	۰/۱۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول بالا مشخص گردیده است:

• برای ابزار "کارتخوان فروشگاهی":

○ بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به بانک "ملی ایران" و بیشترین اختلاف درصدی منفی

به بانک "ملت" تعلق دارد.

○ بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به بانک "ملی ایران" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به

بانک "ملت" تعلق دارد.

• برای "ابزار پذیرش اینترنتی" :

○ بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به بانک "کشاورزی" و بیشترین اختلاف درصدی منفی به بانک "اقتصاد نوین" تعلق دارد.

○ بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به بانک "ملت" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به بانک "شهر" تعلق دارد.

• برای "ابزار پذیرش موبایلی" :

○ بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به بانک "ملت" و بیشترین اختلاف درصدی منفی به بانک "پارسیان" تعلق دارد.

○ بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به بانک "ملت" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به بانک "پارسیان" تعلق دارد.

۴-۲- سهم هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش شاخص سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد و مبلغ تراکنش‌های دریافت شده توسط هر یک از بانک‌های پذیرنده در سال ۹۸ محاسبه گردیده و در جدول ۴-۵ آورده شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، در بیشتر بانک‌ها، تعداد و مبلغ تراکنش‌های دریافت شده از طریق ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های بالاترین سهم را نسبت به دیگر ابزارها از آن خود نموده و تنها در چند بانک محدود مشاهده می‌گردد که تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی سهم قابل ملاحظه‌ای را دارا هستند. این امر نشان‌دهنده تمرکز بالای اکثر بانک‌ها در بازار تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و تمرکز بالای تعداد انگشت شماری از بانک‌ها بر روی دو ابزار دیگر می‌باشد.

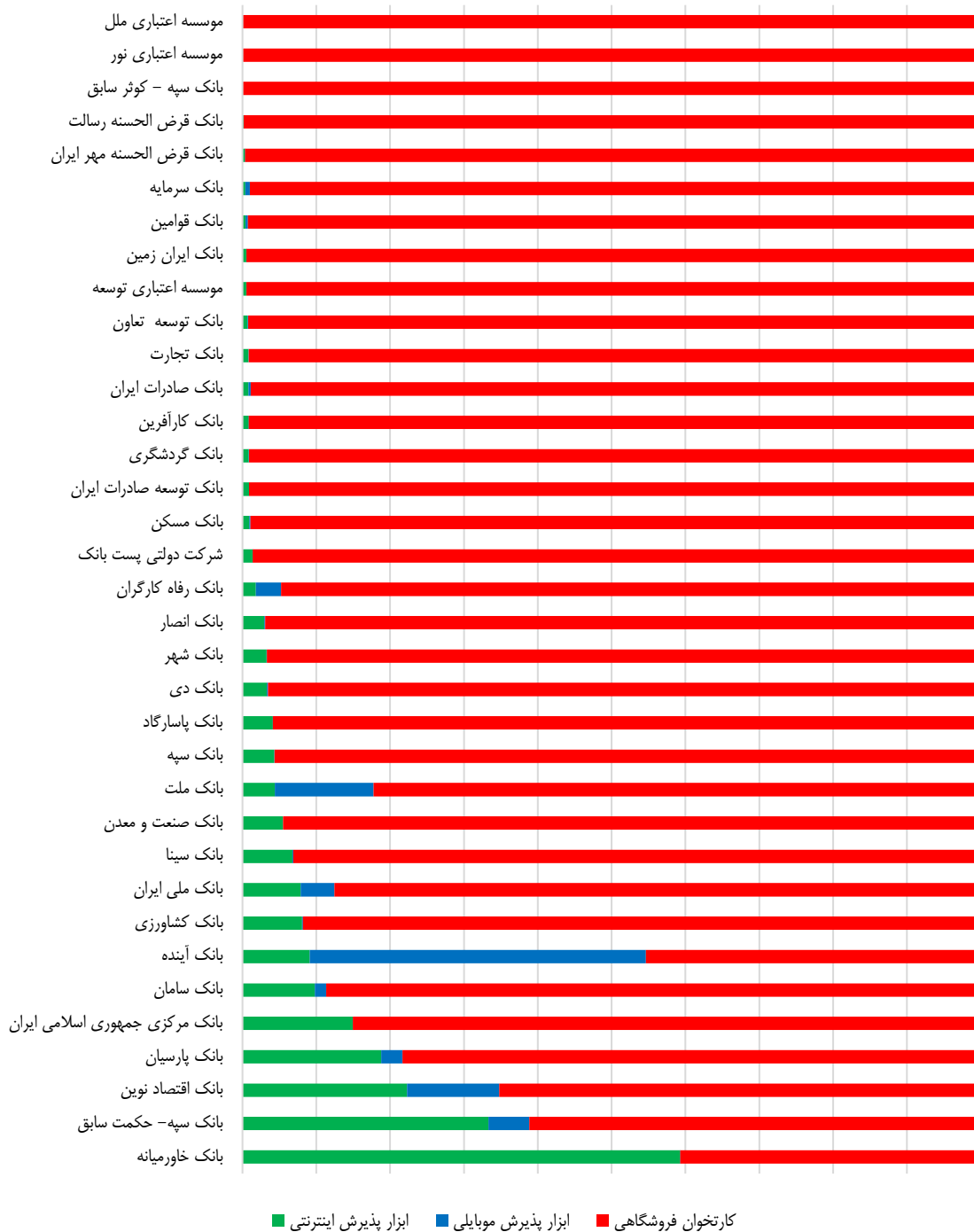
جدول ۴-۵ سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده-سال ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی			سهم مبلغی		
		ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارخوان فروشگاهی
۱	بانک اقتصاد نوین	۲۲/۲۸٪	۱۲/۴۹٪	۶۵/۲۴٪	۶/۳۵٪	۰/۰۰٪	۹۳/۶۵٪
۲	بانک انصار	۲/۹۷٪	۰/۰۹٪	۹۶/۹۴٪	۰/۳۸٪	۰/۰۷٪	۹۹/۵۵٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۷٪	۱۷/۹۴٪	۰/۰۰٪	۸۲/۰۶٪
۴	بانک آینده	۹/۱۲٪	۴۵/۵۱٪	۴۵/۳۷٪	۵/۴۳٪	۰/۰۰٪	۹۴/۵۷٪
۵	بانک پارسیان	۱۸/۷۸٪	۲/۹۰٪	۷۸/۳۳٪	۱۲/۴۰٪	۳/۲۳٪	۸۴/۳۷٪
۶	بانک پاسارگاد	۴/۱۰٪	۰/۰۰٪	۹۵/۹۰٪	۱/۵۹٪	۰/۰۰٪	۹۸/۴۰٪
۷	بانک تجارت	۰/۸۰٪	۰/۰۳٪	۹۹/۱۷٪	۱۱/۵۰٪	۰/۰۰٪	۸۸/۵۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۶۸٪	۰/۰۸٪	۹۹/۲۴٪	۲/۶۳٪	۰/۰۲٪	۹۷/۳۵٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۸۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۲٪	۵۸/۱۴٪	۰/۰۰٪	۴۱/۸۶٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۵۹/۳۰٪	۰/۰۰٪	۴۰/۷۰٪	۹/۷۵٪	۱/۱۲٪	۸۹/۱۲٪
۱۱	بانک دی	۳/۳۲٪	۰/۱۳٪	۹۶/۵۵٪	۲۶/۸۹٪	۲/۱۷٪	۷۰/۹۳٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۱/۸۱٪	۳/۴۱٪	۹۴/۷۸٪	۲۳/۷۸٪	۰/۰۱٪	۷۶/۲۱٪
۱۳	بانک سامان	۹/۸۰٪	۱/۵۳٪	۸۸/۶۷٪	۷/۹۵٪	۰/۰۰٪	۹۲/۰۵٪
۱۴	بانک سپه	۴/۳۰٪	۰/۰۳٪	۹۵/۶۷٪	۲۷/۵۷٪	۰/۵۴٪	۷۱/۸۸٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۳۳/۳۰٪	۵/۵۵٪	۶۱/۱۵٪	۲/۴۱٪	۰/۰۳٪	۹۷/۵۶٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۱/۸۷٪	۰/۰۰٪	۹۸/۱۳٪
۱۷	بانک سرمایه	۰/۳۷٪	۰/۶۴٪	۹۸/۹۹٪	۱۴/۶۸٪	۰/۷۱٪	۸۴/۶۲٪
۱۸	بانک سینا	۶/۷۷٪	۰/۱۱٪	۹۳/۱۲٪	۷۱/۸۹٪	۰/۰۰٪	۲۸/۱۱٪
۱۹	بانک شهر	۳/۲۷٪	۰/۰۳٪	۹۶/۷۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۰/۸۰٪	۰/۳۳٪	۹۸/۸۷٪	۱/۱۴٪	۰/۰۱٪	۹۸/۸۵٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۵/۴۹٪	۰/۰۰٪	۹۴/۵۱٪	۳/۷۷٪	۰/۰۴٪	۹۶/۲۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۶٪	۰/۷۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۰٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۳۳٪	۰/۰۲٪	۹۹/۶۴٪	۶/۲۰٪	۰/۲۲٪	۹۳/۵۷٪
۲۴	بانک قوامین	۰/۴۲٪	۰/۲۹٪	۹۹/۲۹٪	۱۵/۷۰٪	۰/۰۲٪	۸۴/۲۸٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی			سهم مبلغی		
		ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
۲۵	بانک کارآفرین	۰/۸۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۱۷٪	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۲٪
۲۶	بانک کشاورزی	۸/۰۸٪	۰/۰۹٪	۹۱/۸۳٪	۶/۰۸٪	۰/۰۲٪	۹۳/۹۱٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۸۳٪	۰/۰۴٪	۹۹/۱۳٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۱٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱۴/۹۴٪	۰/۰۲٪	۸۵/۰۴٪	۳۰/۲۳٪	۰/۳۴٪	۶۹/۴۳٪
۲۹	بانک مسکن	۰/۹۲٪	۰/۱۴٪	۹۸/۹۴٪	۳/۶۹٪	۰/۰۱٪	۹۶/۳۰٪
۳۰	بانک ملت	۴/۳۹٪	۱۳/۳۶٪	۸۲/۲۵٪	۷/۵۱٪	۰/۱۷٪	۹۲/۳۲٪
۳۱	بانک ملی ایران	۷/۸۶٪	۴/۶۱٪	۸۷/۵۳٪	۱/۱۴٪	۰/۰۰٪	۹۸/۸۶٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۳۹٪	۰/۰۰٪	۹۸/۶۱٪	۵۳/۲۶٪	۰/۰۰٪	۴۶/۷۳٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۵۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۶٪	۴/۵۵٪	۰/۰۰٪	۹۵/۴۴٪
۳۴	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری نور	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۰٪

همچنین در شکل ۳-۴ به صورت شماتیک سهم تعدادی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های جذب شده توسط بانک‌های کشور نشان داده شده است.

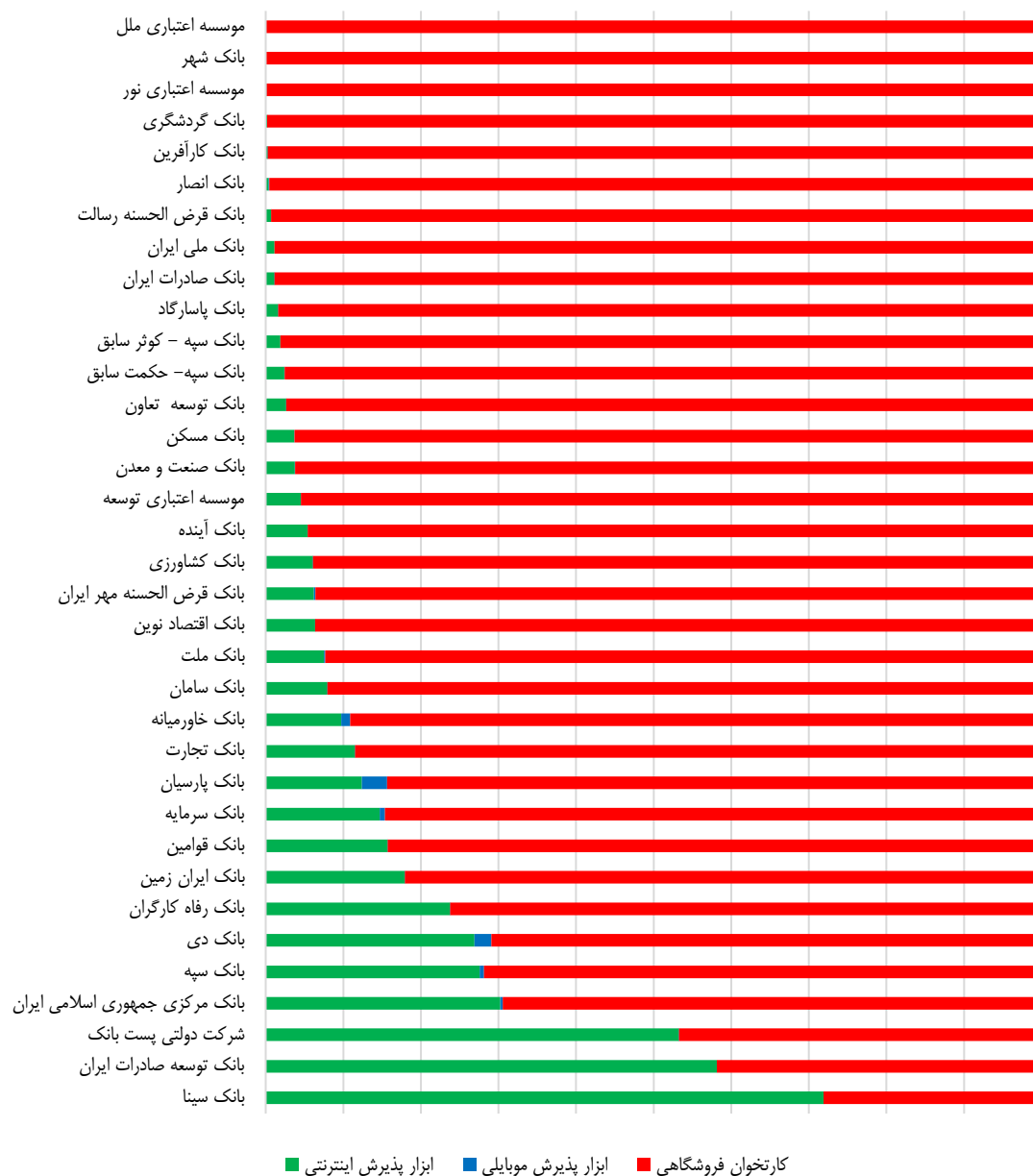
سهم تعدادی

شکل ۳-۴ سهم تعدادی تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۳۹۸

شکل ۴-۴ سهم مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های جذب شده توسط بانک‌های پذیرنده در کشور را نشان می‌دهد.

سهم مبلغی

شکل ۴-۴ سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۳۹۸

شکل‌ها و جدول فوق سهم پذیرش تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تراکنش‌های همان بانک را در هر یک از ابزار پذیرش نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد، در سال ۹۸:

• در ابزار پذیرش اینترنتی:

○ بیشترین سهم پذیرش تعدادی تراکنش‌های اینترنتی با سهم ۵۹/۳۰ درصد توسط بانک "خاورمیانه" صورت گرفته است.

○ بیشترین سهم پذیرش مبلغی نیز با سهم ۷۱/۸۹ درصد به بانک "سینا" تعلق گرفته است.

• در ابزار موبایلی:

○ بیشترین سهم پذیرش تعدادی تراکنش‌های موبایلی با سهم ۴۵/۵۱ درصد به بانک "آینده" و پس از آن به ترتیب با ۱۳/۳۶ درصد و ۱۲/۴۹ درصد به بانک‌های "ملت" و "اقتصاد نوین" تعلق گرفته است.

○ بیشترین سهم پذیرش مبلغی با سهم ۳/۲۳ درصد به بانک "پارسیان" تعلق گرفته است.

تمام این موارد در حالی است که در سایر بانک‌ها بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی بوده است. طی بررسی‌های انجام شده و نیز با توجه به محاسبات صورت گرفته مشخص می‌گردد موارد ذکر شده در حالیست که در سال ۹۸ بانک "آینده" در کل ۲/۶۳ درصد سهم تعدادی و ۱/۸۶ درصد سهم مبلغی تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی پرداخت و بانک "خاورمیانه" ۰/۱۸ درصد سهم تعدادی و ۰/۳۶ درصد سهم مبلغی تراکنش‌های شبکه پرداخت به خود اختصاص داده‌اند که در حقیقت سهم ناچیزی از تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت را در اختیار داشته‌اند.

۴-۲-۱- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در فصل مربوط به شرکت‌های پرداخت در بولتن‌های پیشین معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به

انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۴-۶ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که در سال ۱۳۹۸ متشکل از ۳۵ بانک پذیرنده بوده است، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۴-۶ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - سال ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۷	۵۱	۴	۱۷
۲	بانک انصار	۲	۳	۱	۱	۰	۰
۳	بانک ایران زمین	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۴	بانک آینده	۱	۲	۴	۱۷	۲۱	۴۵۰
۵	بانک پارسیان	۶	۳۱	۲۰	۴۰۰	۳	۱۰
۶	بانک پاسارگاد	۴	۱۵	۲	۶	۰	۰
۷	بانک تجارت	۴	۱۹	۱	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک خاورمیانه	۰	۰	۲	۳	۰	۰
۱۱	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک رفاه کارگران	۴	۱۷	۱	۱	۲	۵
۱۳	بانک سامان	۴	۲۰	۷	۵۵	۱	۱
۱۴	بانک سپه	۷	۴۷	۵	۲۲	۰	۰
۱۵	بانک سپه- حکمت سابق	۰	۰	۲	۴	۰	۰
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک سینا	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۱۹	بانک شهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۲۰	بانک صادرات ایران	۸	۶۵	۱	۱	۰	۰
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۵	۲۸	۰	۰	۰	۰
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک قوامین	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک کشاورزی	۷	۵۴	۱۰	۹۴	۰	۰
۲۷	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۹	بانک مسکن	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۲۲	۴۹۶	۱۸	۳۱۹	۵۷	۳,۲۲۲
۳۱	بانک ملی ایران	۱۲	۱۴۶	۱۶	۲۶۵	۱۰	۹۹
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۹۵۴	-	۱,۲۴۱	-	۳,۸۰۶

ملاحظه می‌شود که در سال ۱۳۹۸، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۳,۸۰۶ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول مربوطه و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بسیار بالا و انحصار در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار دارند که همانگونه که در جدول ۴-۶ نیز قابل مشاهده است به ترتیب بانک "ملت" و پس از آن با اختلاف بانک "آینده" رتبه‌های اول و دوم در بازار ابزار پذیرش موبایلی را در اختیار دارند. برای این شاخص در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب اعداد ۹۵۴ (کمتر از ۱۰۰۰) و ۱,۲۴۱ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که این ارقام مبین وجود تمرکز رقابتی

در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و وجود تمرکز ملایم در بازار ابزار پذیرش اینترنتی در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این دو ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم قابل توجه‌تری از بازار را در اختیار دارند.

برای مقایسه شاخص هرفیندال برای تحلیل سهم بازار بانک‌های پذیرنده در سال‌های ۹۷ و ۹۸ اختلاف میزان این شاخص در جدول ۴-۷ ارائه شده است.

جدول ۴-۷ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی - سال‌های ۹۷ و ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱,۰۲۸	۹۵۴	-۷۴	۱,۳۵۵	۱,۲۴۱	-۱۱۴	۳,۱۴۲	۳,۸۰۶	۶۶۴

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در حوزه دو ابزار "کارتخوان فروشگاه‌های" و "ابزار پذیرش اینترنتی" با کاهش مواجه بوده است؛ این تغییرات در شاخص هرفیندال - هیرشمن منجر به تغییر طبقه تمرکز در بازار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های از تمرکز ملایم به تمرکز رقابتی شده است. اختلاف مثبت در بازار ابزار "پذیرش موبایلی" نیز سبب گردیده که در سال ۹۸ تعداد بیشتری از بانک‌های پذیرنده سهم قابل توجه‌تری از بازار را در اختیار گرفته و به رقابت بیشتر بپردازند. هر چند این اختلاف به قدری نبوده است که بتواند باعث تغییر طبقه تمرکز ابزار "پذیرش موبایلی" گردد.

۴-۳- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۲۹} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد. در پایان میزان تمرکز در بازار صادرات انواع کارت بانکی با شاخص هرفیندال- هیرشمن اندازه‌گیری می‌شود.

۴-۳-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۰}، کارت اعتباری^{۳۱} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۲} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در اسفند ماه سال ۱۳۹۸، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سویچ شاپرک مجموعاً ۱۰۹،۹۷۵،۷۰۷ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۰۵،۳۰۸،۸۳۶ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۷۶ درصدی مربوط به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۱۳۷،۳۹۴ و سهم ۰/۱۲ درصدی مربوط به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در **Error! Reference source not found.** ارائه شده است.

^{۲۹} کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سویچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

^{۳۰} Debit card- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۱

^{۳۱} Credit card- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۳

^{۳۲} Prepaid- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۲

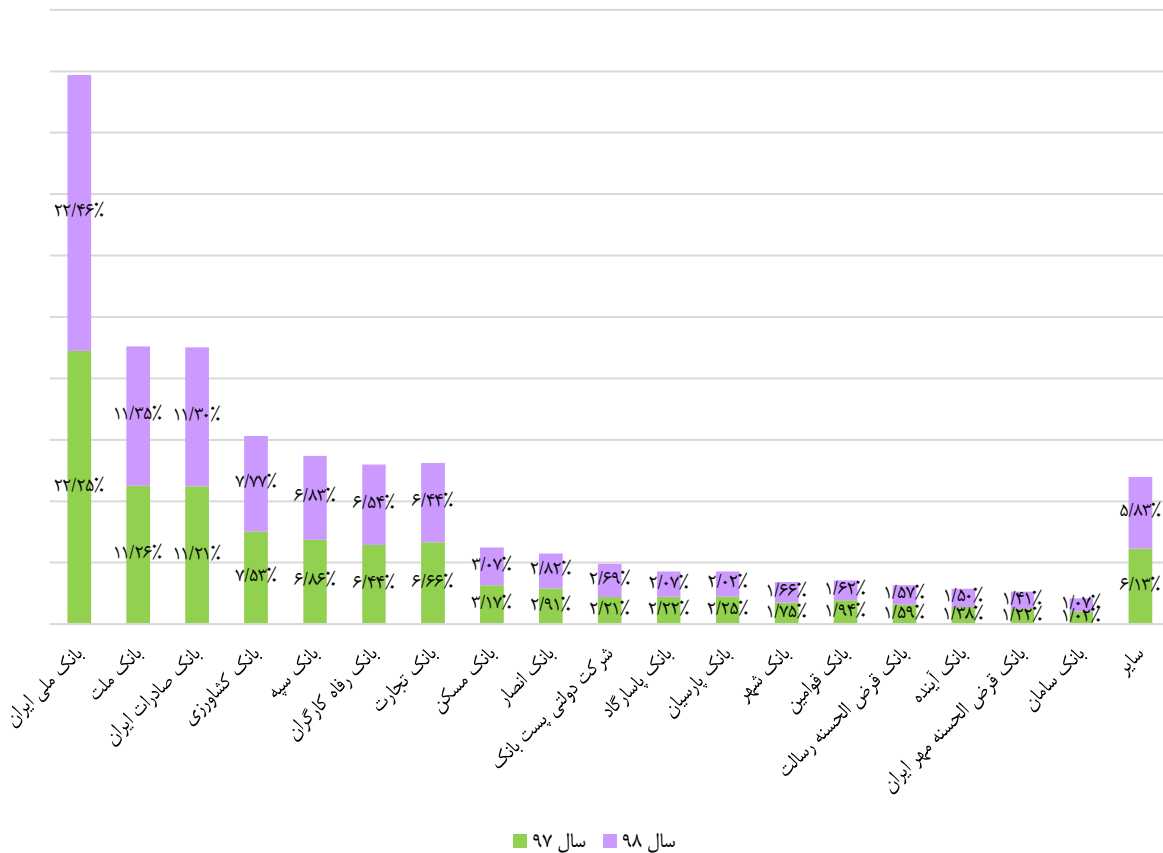
جدول ۴-۸ مقایسه تعداد و سهم کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه سال‌های ۹۷ و ۹۸

دوره زمانی	نام شاخص	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	تعداد کارت هدیه و بن کارت	مجموع
اسفند سال ۹۷	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۱۰۲,۳۷۸	۱۰۰,۰۳۰,۳۹۷	۶,۱۲۶,۰۲۲	۱۰۶,۲۵۸,۷۹۷
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۰/۱۰٪	۹۴/۱۴٪	۵/۷۷٪	-
اسفند سال ۹۸	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۱۳۷,۳۹۴	۱۰۵,۳۰۸,۸۳۶	۴,۵۲۹,۴۷۷	۱۰۹,۹۷۵,۷۰۷
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۰/۱۲٪	۹۵/۷۶٪	۴/۱۲٪	-
رشد تعدادی هر دسته از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷		۳۴/۲۰٪	۵/۲۸٪	-۲۶/۰۶٪	۳/۵۰٪

ملاحظه می‌شود که در کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷، میزان ۳/۵۰ درصد رشد داشته است.

۴-۳-۱- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در سال ۱۳۹۸ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به ۳۶ بانک صادرکننده بوده‌اند که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار برای سال‌های ۹۷ و ۹۸ در شکل زیر ترسیم شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد برای درک بهتر و مقایسه بصری، این نمودار به صورت میله‌ای ترسیم گردیده است.

شکل ۴-۵ مقایسه سهم بانک‌های صادر کننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - اسفند ماه سال‌های ۹۷ و ۹۸

ملاحظه می‌شود که در این بررسی بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" همچنان در مجموع دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک در سال‌های مورد بررسی بوده‌اند.

۴-۳-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادر کننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای سال ۱۳۹۸ در جدول ۴-۹ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در سال ۱۳۹۸ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "ملت" می‌باشد؛ بیشترین کارت اعتباری

تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "پارسیان" و "ملت" بوده است.

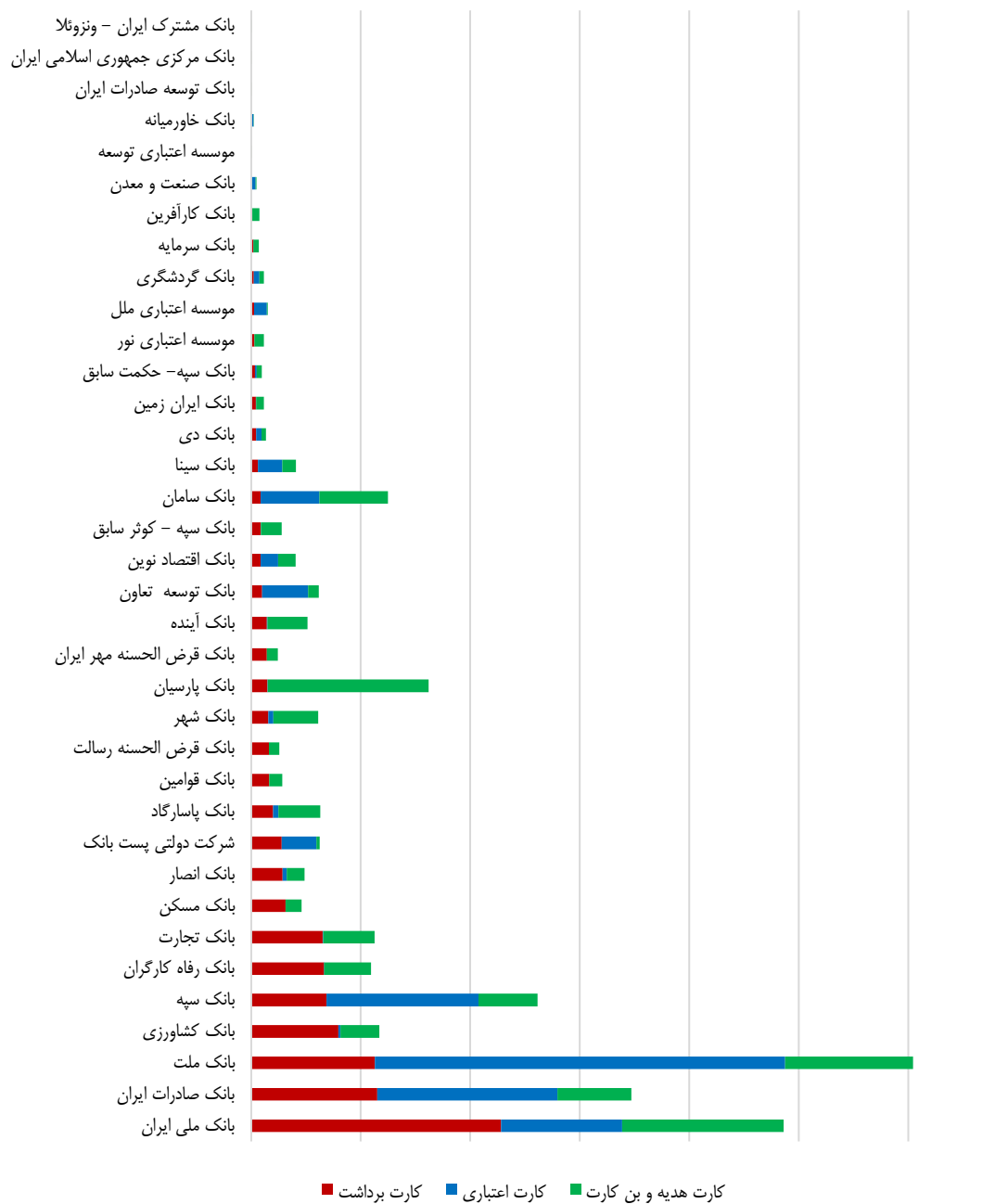
جدول ۴-۹ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اسفند سال ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادر کننده	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت هدیه
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۸۶٪	۱/۶۰٪	۱/۶۰٪
۲	بانک انصار	۲/۸۷٪	۰/۳۸٪	۱/۶۲٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۱٪	۰/۰۵٪	۰/۷۰٪
۴	بانک آینده	۱/۴۱٪	۰/۰۸٪	۳/۶۴٪
۵	بانک پارسیان	۱/۴۷٪	۰/۰۳٪	۱۴/۶۹٪
۶	بانک پاسارگاد	۱/۹۹٪	۰/۴۸٪	۳/۸۲٪
۷	بانک تجارت	۶/۵۳٪	۰/۰۵٪	۴/۶۹٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۹۹٪	۴/۱۹٪	۰/۹۷٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۱٪	۰/۲۰٪	۰/۰۲٪
۱۱	بانک دی	۰/۴۴٪	۰/۴۹٪	۰/۴۱٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۶/۶۴٪	۰/۰۰٪	۴/۲۹٪
۱۳	بانک سامان	۰/۸۴٪	۵/۳۹٪	۶/۲۴٪
۱۴	بانک سپه	۶/۸۸٪	۱۳/۸۸٪	۵/۳۹٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۳۴٪	۰/۱۷٪	۰/۴۴٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۸۵٪	۰/۰۲٪	۱/۹۰٪
۱۷	بانک سرمایه	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪
۱۸	بانک سینا	۰/۶۲٪	۲/۲۲٪	۱/۲۴٪
۱۹	بانک شهر	۱/۵۶٪	۰/۴۵٪	۴/۰۹٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۱۱/۴۹٪	۱۶/۴۶٪	۶/۷۵٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۳۶٪	۰/۰۸٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۰٪	۰/۰۰٪	۰/۹۵٪

ردیف	نام بانک صادر کننده	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت هدیه
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۴۳٪	۰/۰۰٪	۱/۰۱٪
۲۴	بانک قوامین	۱/۶۴٪	۰/۰۰٪	۱/۲۰٪
۲۵	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۶۴٪
۲۶	بانک کشاورزی	۷/۹۶٪	۰/۱۸٪	۳/۵۵٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۲۳٪	۰/۵۲٪	۰/۴۱٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۹	بانک مسکن	۳/۱۴٪	۰/۰۰٪	۱/۴۶٪
۳۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
۳۱	بانک ملت	۱۱/۳۰٪	۳۷/۴۳٪	۱۱/۶۹٪
۳۲	بانک ملی ایران	۲۲/۸۰٪	۱۱/۰۶٪	۱۴/۷۳٪
۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۲/۷۹٪	۳/۱۵٪	۰/۳۰٪
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۵٪	۱/۱۷٪	۰/۰۸٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪	۰/۸۷٪

ملاحظه می شود در سال ۹۸، بیشترین سهم از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۴/۷۳ درصد متعلق به "بانک ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری ۳۷/۴۳ درصد متعلق به "بانک ملت" و از نوع کارت برداشت با ۲۲/۸۰ درصد متعلق به "بانک ملی ایران" بوده است.

در ادامه در شکل ۴-۶ سهم هر بانک صادر کننده از کل کارت های صادر شده و به تفکیک انواع کارت برای سال ۹۸ آمده است.

شکل ۴-۶ سهم هر بانک از مجموع ترکیب کارت‌های صادر شده - اسفند سال ۱۳۹۸

در راستای محاسبه اختلاف سال‌های ۹۷ و ۹۸ مقایسه رشد درصدی سهم تعدادی هر بانک صادر کننده از مجموع کل کارت‌های صادر شده بین این دو سال جدول ۴-۱۰ آمده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف بین سال‌های ۹۷ و ۹۸ سهم هر بانک صادر کننده از انواع کارت‌های صادر شده تراکنش دار

ردیف	نام بانک صادر کننده	کارت برداشت			کارت اعتباری			کارت هدیه		
		سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۷٪	۰/۸۶٪	-۰/۱۱٪	۲/۶۰٪	۱/۶۰٪	-۱/۰۰٪	۱/۶۸٪	۱/۶۰٪	-۰/۰۸٪
۲	بانک انصار	۲/۹۷٪	۲/۸۷٪	-۰/۱۰٪	۰/۵۷٪	۰/۳۸٪	-۰/۱۹٪	۱/۹۶٪	۱/۶۲٪	-۰/۳۴٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۰٪	۰/۴۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۵٪	۰/۰۴٪	۰/۷۲٪	۰/۷۰٪	-۰/۰۲٪
۴	بانک آینده	۱/۲۱٪	۱/۴۱٪	۰/۲۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۸٪	۰/۰۴٪	۴/۱۵٪	۳/۶۴٪	-۰/۵۱٪
۵	بانک پارسیان	۱/۶۰٪	۱/۴۷٪	-۰/۱۳٪	۰/۱۰٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۷٪	۱۵/۸۵٪	۱۴/۶۹٪	-۱/۱۶٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۱۳٪	۱/۹۹٪	-۰/۱۴٪	۱/۲۷٪	۰/۴۸٪	-۰/۷۹٪	۳/۷۳٪	۳/۸۲٪	-۰/۰۹٪
۷	بانک تجارت	۶/۸۰٪	۶/۵۳٪	-۰/۲۷٪	۰/۵۶٪	۰/۰۵٪	-۰/۵۱٪	۴/۵۹٪	۴/۶۹٪	-۰/۱۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۹۲٪	۰/۹۹٪	۰/۰۷٪	۴/۸۲٪	۴/۱۹٪	-۰/۶۳٪	۱/۱۶٪	۰/۹۷٪	-۰/۱۹٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۳۴٪	۰/۲۰٪	-۰/۰۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۱٪
۱۱	بانک دی	۰/۴۸٪	۰/۴۴٪	-۰/۰۴٪	۰/۳۱٪	۰/۴۹٪	۰/۱۸٪	۰/۴۴٪	۰/۴۱٪	-۰/۰۳٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۶/۵۹٪	۶/۶۴٪	۰/۰۵٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪	۴/۱۳٪	۴/۲۹٪	-۰/۱۶٪
۱۳	بانک سامان	۰/۸۷٪	۰/۸۴٪	-۰/۰۳٪	۶/۸۳٪	۵/۳۹٪	-۱/۴۴٪	۳/۴۰٪	۶/۲۴٪	۲/۸۴٪
۱۴	بانک سپه	۶/۸۸٪	۶/۸۸٪	۰/۰۰٪	۱۴/۸۴٪	۱۳/۸۸٪	-۰/۹۶٪	۴/۹۵٪	۵/۳۹٪	-۰/۴۴٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۳۵٪	۰/۳۴٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۱۷٪	۰/۱۷٪	۰/۴۸٪	۰/۴۴٪	-۰/۰۴٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۹۰٪	۰/۸۵٪	-۰/۰۵٪	۰/۲۱٪	۰/۰۲٪	-۰/۱۹٪	۱/۷۲٪	۱/۹۰٪	-۰/۱۸٪
۱۷	بانک سرمایه	۰/۲۷٪	۰/۲۱٪	-۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪	۰/۴۷٪	-۰/۲۰٪
۱۸	بانک سینا	۰/۶۴٪	۰/۶۲٪	-۰/۰۲٪	۲/۳۳٪	۲/۲۲٪	-۰/۱۰٪	۰/۸۶٪	۱/۲۴٪	-۰/۳۸٪
۱۹	بانک شهر	۱/۶۲٪	۱/۵۶٪	-۰/۰۶٪	۱/۰۲٪	۰/۴۵٪	-۰/۵۷٪	۳/۹۵٪	۴/۰۹٪	-۰/۱۴٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۱۱/۴۵٪	۱۱/۴۹٪	۰/۰۴٪	۲/۵۸٪	۱۶/۴۶٪	۱۳/۸۸٪	۷/۳۹٪	۶/۷۵٪	-۰/۶۴٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۴۹٪	۰/۳۶٪	-۰/۱۳٪	۰/۱۰٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۲٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۲٪	۱/۶۰٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱/۰۸٪	۰/۹۵٪	-۰/۱۳٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۲۵٪	۱/۴۳٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۸۶٪	۱/۰۱٪	-۰/۱۵٪
۲۴	بانک قوامین	۱/۹۶٪	۱/۶۴٪	-۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۳/۱۹٪	۱/۲۰٪	-۱/۹۹٪

ردیف	نام بانک صادر کننده	کارت برداشت			کارت اعتباری			کارت هدیه		
		سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	اختلاف سهم تعدادی
۲۵	بانک کارآفرین	۰/۱۱٪	۰/۱۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۸۳٪	۰/۶۴٪	-۰/۱۹٪
۲۶	بانک کشاورزی	۷/۷۲٪	۷/۹۶٪	۰/۲۴٪	۰/۷۱٪	۰/۱۸٪	-۰/۵۳٪	۴/۵۰٪	۳/۵۵٪	-۰/۹۵٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۲۴٪	۰/۲۳٪	-۰/۰۱٪	۰/۴۹٪	۰/۵۳٪	۰/۰۳٪	۰/۴۱٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مسکن	۳/۲۷٪	۳/۱۴٪	-۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱/۵۵٪	۱/۴۶٪	-۰/۰۹٪
۳۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	بانک ملت	۱۱/۳۶٪	۱۱/۳۰٪	-۰/۰۶٪	۵۰/۰۸٪	۳۷/۴۳٪	-۱۲/۶۵٪	۶/۱۱٪	۱۱/۶۹٪	۵/۵۸٪
۳۲	بانک ملی ایران	۲۲/۵۰٪	۲۲/۸۰٪	۰/۳۰٪	۱/۶۱٪	۱۱/۰۶٪	۹/۴۵٪	۱۸/۳۸٪	۱۴/۷۳٪	-۳/۶۵٪
۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۲/۳۱٪	۲/۷۹٪	۰/۴۸٪	۶/۷۹٪	۳/۱۵٪	-۳/۶۴٪	۰/۴۵٪	۰/۳۰٪	-۰/۱۵٪
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۲٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۳٪	۰/۲۵٪	۰/۰۲٪	۱/۴۹٪	۱/۱۷٪	-۰/۳۳٪	۰/۰۹٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۱٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۳۱٪	۰/۲۸٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۵۶٪	۰/۸۷٪	۰/۳۱٪

همانگونه که در جدول بالا نیز مشاهده می‌گردد در دسته "کارت هدیه" بانک "ملی ایران" با منفی ۳/۶۵ درصد بیشترین اختلاف منفی و بانک "ملت" با ۵/۵۸ درصد بیشترین اختلاف مثبت برای صدور این دسته از کارت‌ها را در بین بانک‌های صادرکننده داشته‌اند. در دسته "کارت برداشت" بانک "قوامین" با منفی ۰/۳۲ درصد بیشترین اختلاف منفی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با ۰/۴۸ درصد بیشترین اختلاف مثبت را در صدور این دسته از کارت‌ها در بین بانک‌های صادر کننده داشته است. در دسته "کارت اعتباری" بیشترین اختلاف مثبت با ۱۳/۸۸ درصد به "صادرات ایران" و بیشترین اختلاف منفی با منفی ۱۲/۶۵ درصد به بانک "ملت" تعلق گرفته است.

در این بخش از گزارش سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های صادر شده توسط هر بانک صادرکننده برای سال ۱۳۹۸ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱-۴ سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادر کننده - سال ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	کارت برداشت	کارت اعتباری	کارت هدیه
۱	بانک اقتصاد نوین	۹۲/۴۲٪	۰/۲۲٪	۷/۳۵٪
۲	بانک انصار	۹۷/۶۱٪	۰/۰۲٪	۲/۳۷٪
۳	بانک ایران زمین	۹۳/۱۲٪	۰/۰۲٪	۶/۸۷٪
۴	بانک آینده	۹۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۹/۹۹٪
۵	بانک پارسیان	۶۹/۹۸٪	۰/۰۰٪	۳۰/۰۲٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۲/۳۶٪	۰/۰۳٪	۷/۶۱٪
۷	بانک تجارت	۹۷/۰۰٪	۰/۰۰٪	۳/۰۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۵/۴۶٪	۰/۵۲٪	۴/۰۲٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۹۱/۲۰٪	۰/۰۰٪	۸/۸۰٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۹۰/۲۷٪	۱/۹۰٪	۷/۸۴٪
۱۱	بانک دی	۹۵/۹۸٪	۰/۱۴٪	۳/۸۸٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۹۷/۲۹٪	۰/۰۰٪	۲/۷۱٪
۱۳	بانک سامان	۷۵/۴۳٪	۰/۶۳٪	۲۳/۹۴٪
۱۴	بانک سپه	۹۶/۵۰٪	۰/۲۵٪	۳/۲۵٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۹۴/۵۵٪	۰/۰۶٪	۵/۳۸٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۹۱/۲۴٪	۰/۰۰٪	۸/۷۶٪
۱۷	بانک سرمایه	۹۱/۲۳٪	۰/۰۰٪	۸/۷۷٪
۱۸	بانک سینا	۹۱/۶۵٪	۰/۴۳٪	۷/۹۲٪
۱۹	بانک شهر	۸۹/۸۳٪	۰/۰۳٪	۱۰/۱۳٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۹۷/۳۶٪	۰/۱۸٪	۲/۴۶٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۸۶/۸۰٪	۱/۶۳٪	۱۱/۵۷٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۷/۵۰٪	۰/۰۰٪	۲/۵۰٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۷/۰۴٪	۰/۰۰٪	۲/۹۶٪
۲۴	بانک قوامین	۹۶/۹۶٪	۰/۰۰٪	۳/۰۴٪
۲۵	بانک کارآفرین	۷۷/۹۸٪	۰/۰۰٪	۲۲/۰۲٪
۲۶	بانک کشاورزی	۹۸/۱۲٪	۰/۰۰٪	۱/۸۸٪
۲۷	بانک گردشگری	۹۲/۷۷٪	۰/۲۷٪	۶/۹۶٪

ردیف	بانک پذیرنده	کارت برداشت	کارت اعتباری	کارت هدیه
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۹۲/۸۲٪	۰/۰۰٪	۷/۱۸٪
۲۹	بانک مسکن	۹۸/۰۴٪	۰/۰۰٪	۱/۹۶٪
۳۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۷۰/۰۸٪	۴/۴۴٪	۲۵/۴۸٪
۳۱	بانک ملت	۹۵/۳۵٪	۰/۴۱٪	۴/۲۴٪
۳۲	بانک ملی ایران	۹۷/۲۴٪	۰/۰۶٪	۲/۷۰٪
۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۳۹٪	۰/۱۵٪	۰/۴۶٪
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۹۶/۹۰٪	۰/۰۰٪	۳/۱۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۹۸/۰۴٪	۰/۶۰٪	۱/۳۶٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۸۸/۳۲٪	۰/۰۰٪	۱۱/۶۸٪

با توجه جدول بالا ملاحظه می‌شود بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۴-۳-۳- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۴-۱۲ این شاخص برای سال ۹۸ بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی محاسبه و نتایج این بررسی ارائه شده است. پس از آن در ادامه مقایسه این شاخص بین سال‌های ۹۷ و ۹۸ نیز مورد مطالعه قرار گرفته و تحلیل گردیده است.

جدول ۴-۱۲ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - اسفند سال ۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت برداشت		کارت اعتباری		کارت هدیه و بن کارت	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۱	۲	۵	۱	۲
۲	بانک انصار	۳	۸	۱	۰	۲	۲
۳	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۴	بانک آینده	۱	۲	۰	۰	۴	۱۳
۵	بانک پارسیان	۲	۲	۰	۰	۱۲	۱۴۹
۶	بانک پاسارگاد	۲	۴	۱	۱	۴	۱۴
۷	بانک تجارت	۷	۴۳	۰	۰	۵	۲۵
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۳	۱۲	۱	۱
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک رفاه کارگران	۷	۴۶	۰	۰	۴	۱۳
۱۳	بانک سامان	۱	۱	۷	۵۴	۵	۲۷
۱۴	بانک سپه	۷	۴۵	۹	۸۰	۵	۲۳
۱۵	بانک سپه- حکمت سابق	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۱	۱	۰	۰	۲	۳
۱۷	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۱۸	بانک سینا	۱	۰	۳	۷	۳	۷
۱۹	بانک شهر	۲	۳	۱	۱	۴	۱۲
۲۰	بانک صادرات ایران	۱۲	۱۳۳	۱۵	۲۱۹	۸	۶۳
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۲	۳	۰	۰	۲	۲
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱	۲	۰	۰	۱	۱
۲۴	بانک قوامین	۲	۳	۰	۰	۲	۲
۲۵	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۶	بانک کشاورزی	۸	۵۷	۰	۰	۴	۱۴

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت برداشت		کارت اعتباری		کارت هدیه و بن کارت	
		Si	Si'	Si	Si'	Si	Si'
۲۷	بانک گردشگری	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مسکن	۳	۱۰	۰	۰	۲	۲
۳۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	بانک ملت	۱۱	۱۲۸	۳۸	۱,۴۲۳	۱۲	۱۴۰
۳۲	بانک ملی ایران	۲۳	۵۲۴	۱۳	۱۷۹	۱۶	۲۵۳
۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۳	۷	۴	۱۳	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۱۰۰۲۵	-	۱,۹۹۶	-	۷۷۳

ملاحظه می‌شود که در سال ۹۸ شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی "کارت‌های برداشت" در طبقه "تمرکز ملایم"، در بازار کارت‌های "اعتباری" رقم این شاخص در طبقه "تمرکز بالا" و در بازار کارت‌های "هدیه و بن کارت" در طبقه "رقابتی" قرار گرفته است. میزان این شاخص برای دسته کارت‌های "اعتباری" مبین تمرکز بالا و انحصار تعدادی بانک در بازار این نوع کارت می‌باشد، به این معنا که تعداد کمی از بانک‌ها سهم بزرگ و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند اما نسبت به سال گذشته عدد این شاخص برای "کارت اعتباری" ریزش داشته است، اما با وجود شدت ریزش صورت گرفته، طبقه تمرکز این دسته تغییر نکرده و همچنان در طبقه تمرکز بالا قرار دارد. دسته "کارت هدیه" در سال ۹۸ همانند سال قبل در طبقه رقابتی قرار گرفته که مشخص است که بازار این کارت در بین بانک‌های صادرکننده به شکلی برنامه‌ریزی شده و هدفمند رقابتی شده و به این ترتیب تمرکز از روی چند بانک خاص و انحصار بازار به سمت رقابتی پیش رفته است.

برای مقایسه شاخص هرفیندال برای تحلیل سهم بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های تراکنش‌دار در سال-های ۹۷ و ۹۸ اختلاف میزان این شاخص در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۳ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت-سال ۹۷ و ۹۸

HHI	کارت برداشت			کارت اعتباری			کارت هدیه و بن کارت		
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف	۱۳۹۷	۱۳۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱۰۰۱۱	۱۰۰۲۵	۱۴	۳۰۰۷۴	۱۰۹۹۶	-۱۰۰۷۸	۸۴۴	۷۷۳	-۷۱

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در مقایسه دو سال ۹۷ و ۹۸ در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های تراکنش‌دار، در حوزه کارت "هدیه و بن کارت" و "کارت اعتباری" با کاهش مواجه بوده است که این نشان دهنده حرکت بانک‌ها به سمت تعادل و رقابت در بازار این دسته کارت می‌باشد.

۴-۴- سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های بانک‌های در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک در سال ۹۸ آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی در کل سال مشخص گردد. جدول ۴-۱۴ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

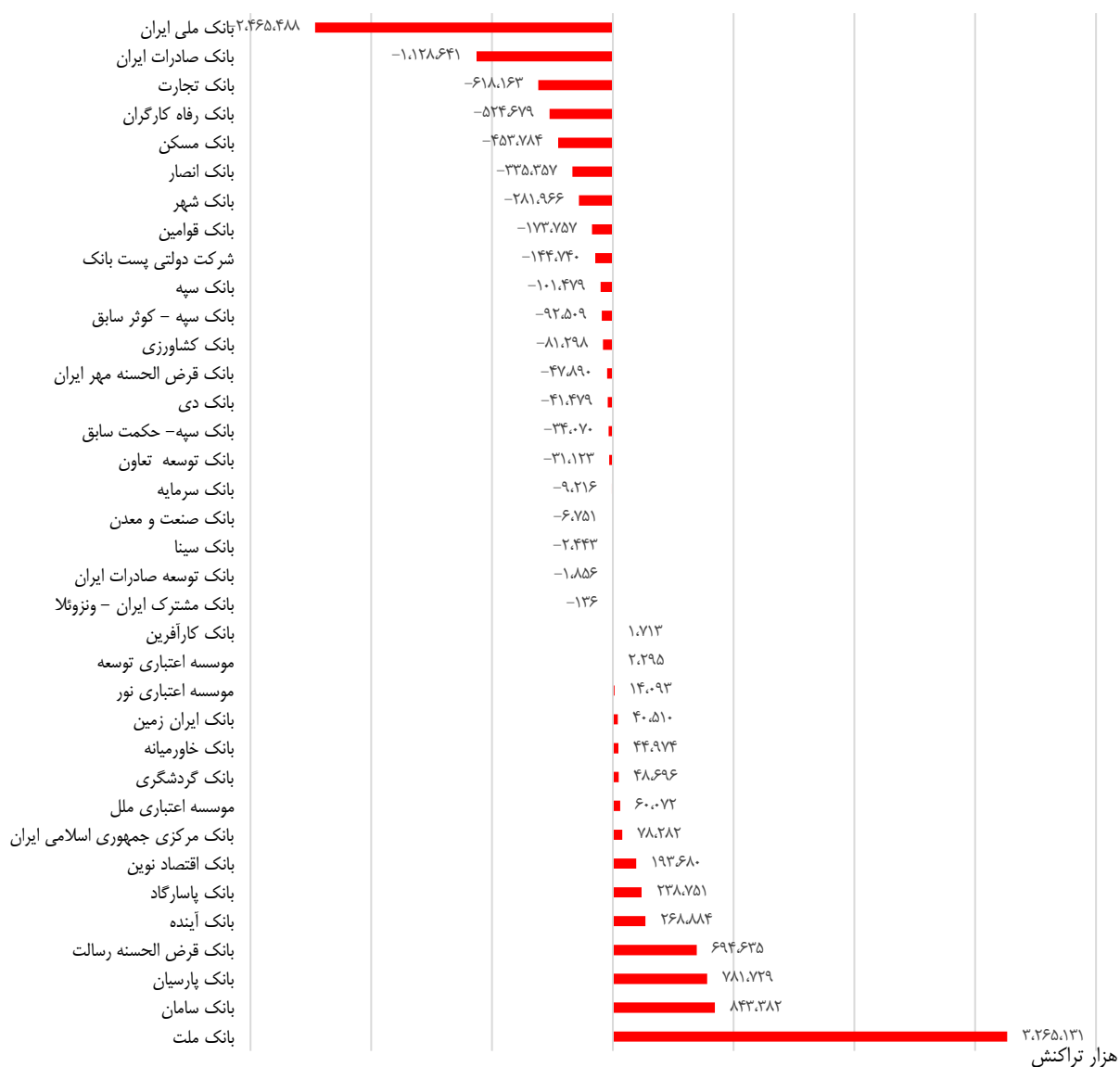
جدول ۴-۱۴ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده- سال ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۱۶٪	۱/۸۸٪	۱/۲۳٪	۱/۳۶٪
۲	بانک انصار	۲/۹۴٪	۱/۶۸٪	۲/۳۸٪	۱/۶۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۰٪	۰/۵۵٪	۰/۵۵٪	۰/۶۴٪
۴	بانک آینده	۱/۶۳٪	۲/۶۳٪	۲/۱۸٪	۱/۸۶٪
۵	بانک پارسیان	۳/۳۴٪	۶/۲۷٪	۲/۷۳٪	۴/۱۶٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۷۰٪	۳/۵۸٪	۲/۷۵٪	۳/۲۳٪
۷	بانک تجارت	۶/۱۹٪	۳/۸۸٪	۵/۳۵٪	۵/۱۱٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۵٪	۰/۷۳٪	۰/۸۳٪	۰/۸۳٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۱۰٪	۰/۱۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۱۸٪	۰/۰۳٪	۰/۳۶٪
۱۱	بانک دی	۰/۳۸٪	۰/۲۳٪	۰/۴۵٪	۰/۲۹٪
۱۲	بانک رفاه کارگران	۵/۷۷٪	۳/۸۲٪	۴/۵۲٪	۴/۰۷٪
۱۳	بانک سامان	۱/۳۰٪	۴/۴۵٪	۱/۷۷٪	۴/۱۴٪
۱۴	بانک سپه	۶/۷۳٪	۶/۳۶٪	۶/۰۴٪	۵/۹۷٪
۱۵	بانک سپه - حکمت سابق	۰/۵۰٪	۰/۳۷٪	۰/۳۰٪	۰/۲۹٪
۱۶	بانک سپه - کوثر سابق	۰/۷۹٪	۰/۴۵٪	۰/۶۲٪	۰/۳۵٪
۱۷	بانک سرمایه	۰/۲۶٪	۰/۲۲٪	۰/۳۱٪	۰/۳۸٪
۱۸	بانک سینا	۰/۵۹٪	۰/۵۸٪	۰/۶۴٪	۰/۸۵٪
۱۹	بانک شهر	۱/۹۳٪	۰/۸۶٪	۲/۲۹٪	۱/۷۳٪
۲۰	بانک صادرات ایران	۱۱/۴۴٪	۷/۲۱٪	۱۲/۴۶٪	۱۱/۴۳٪
۲۱	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۷٪
۲۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۱۳٪	۴/۷۳٪	۲/۶۶٪	۲/۹۸٪
۲۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۳۴٪	۱/۱۶٪	۱/۸۷٪	۱/۱۸٪

ردیف	نام بانک	سهام تعدادی تراکنش ها		سهام مبلغی تراکنش ها	
		سهام تراکنش های صادر شده از کل	سهام تراکنش های پذیرش شده از کل	سهام تراکنش های صادر شده از کل	سهام تراکنش های پذیرش شده از کل
۲۴	بانک قوامین	۱/۸۲٪	۱/۱۷٪	۱/۹۰٪	۱/۶۷٪
۲۵	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۷٪	۰/۲۶٪
۲۶	بانک کشاورزی	۷/۳۵٪	۷/۰۶٪	۶/۴۹٪	۶/۲۸٪
۲۷	بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۴۷٪	۰/۴۶٪	۰/۵۱٪
۲۸	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪	۰/۲۶٪
۲۹	بانک مسکن	۲/۶۷٪	۰/۹۷٪	۲/۶۱٪	۱/۳۹٪
۳۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	بانک ملت	۱۱/۷۱٪	۲۳/۹۵٪	۱۷/۶۲٪	۲۳/۵۴٪
۳۲	بانک ملی ایران	۲۱/۴۳٪	۱۲/۲۰٪	۱۶/۸۱٪	۱۱/۵۶٪
۳۳	شرکت دولتی پست بانک	۱/۶۵٪	۱/۱۲٪	۱/۱۳٪	۰/۸۳٪
۳۴	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۳٪	۰/۴۵٪	۰/۳۱٪	۰/۴۴٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۳۳٪	۰/۴۵٪	۰/۲۹٪

اطلاعات جدول ۴-۱۴ بیانگر آن است که بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش های صادر شده و پذیرش شده به سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" اختصاص داشته است.

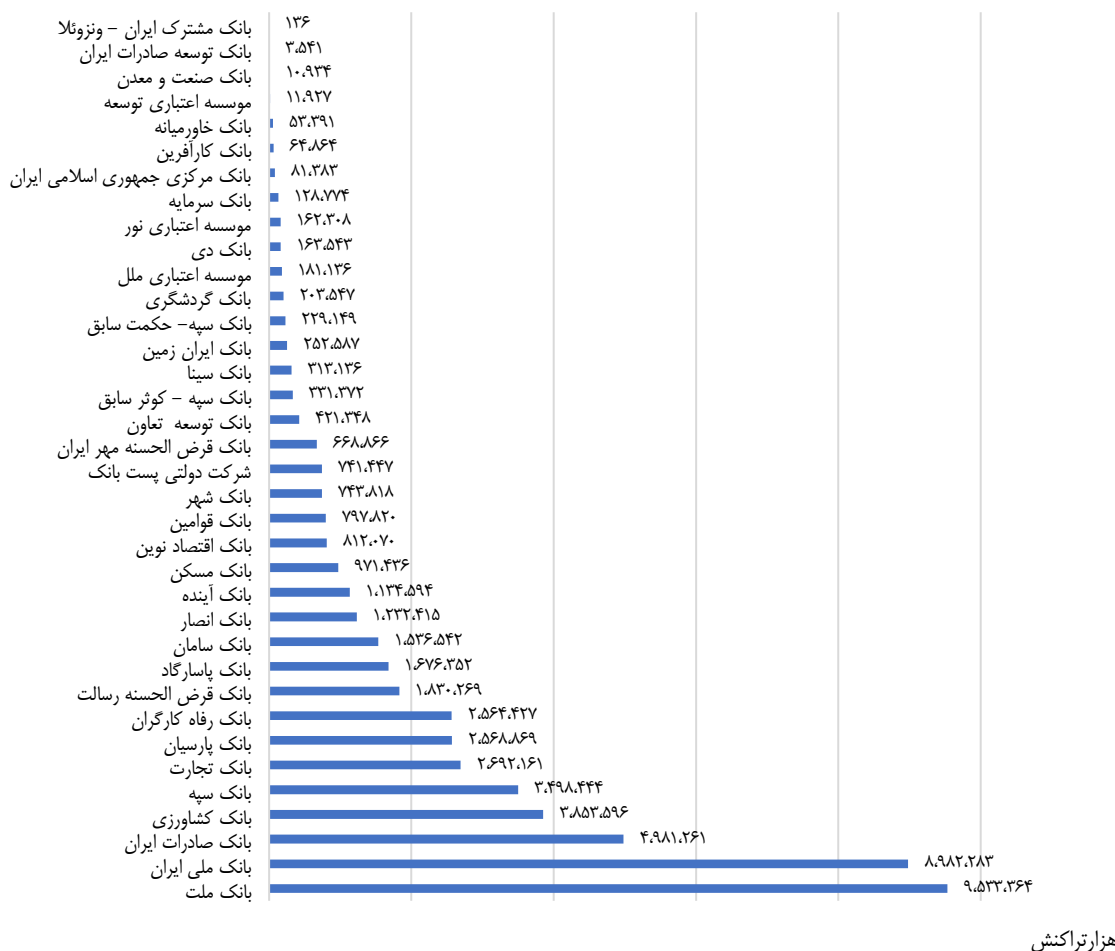
در این بخش برای بررسی برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش های شاپرکی، تعداد تراکنش های صادره هر بانک از تعداد تراکنش های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل این محاسبه در شکل ۴-۷ آمده است.

شکل ۴-۷ اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸

بر اساس شکل بالا، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" در سال ۹۸ بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و صادر شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "تجارت" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدین معناست که در سال ۹۸ سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر این موضوع برعکس بوده است.

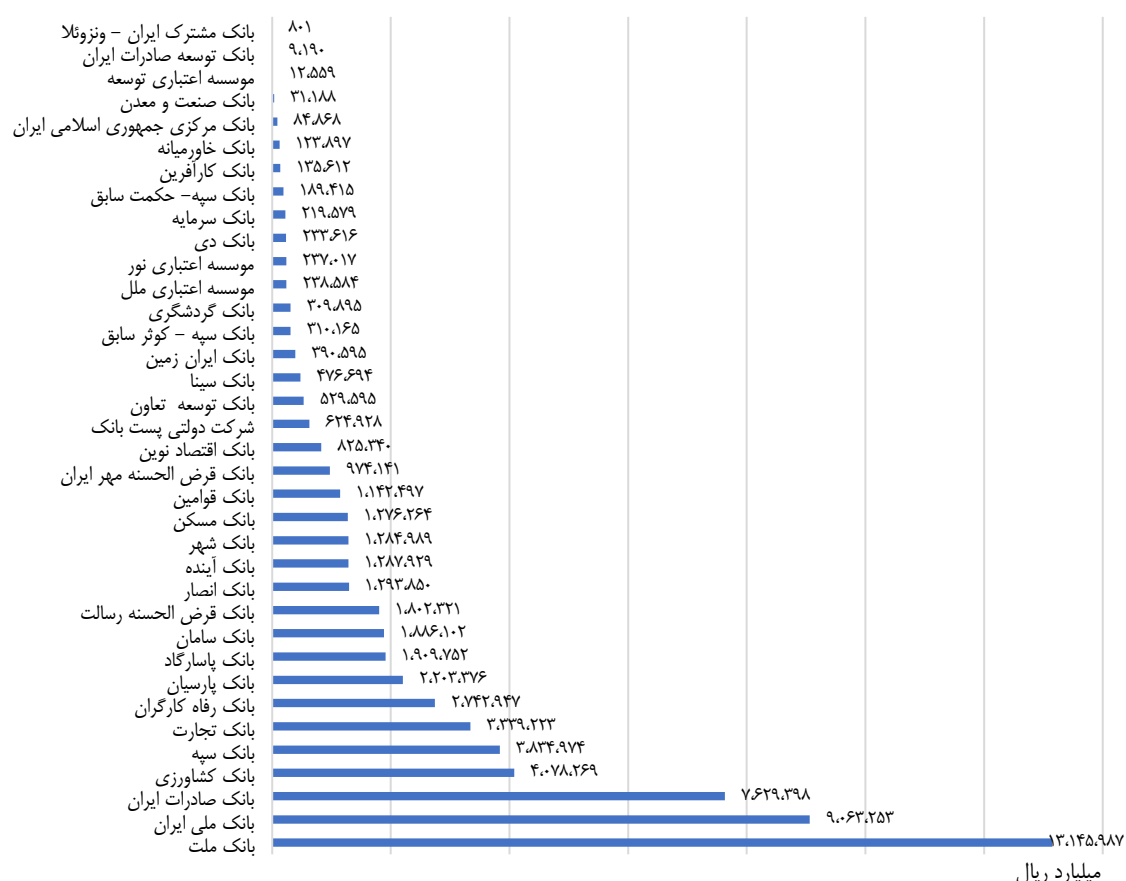
به عنوان شاخص بعدی، مجموع تعداد تراکنش‌های صادرشده با تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور بدست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید. این شاخص در شکل ۴-۸ نشان داده شده است.

شکل ۴-۸ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل فوق نیز مشاهده می‌گردد، چهار بانک "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "کشاورزی" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در سال ۱۳۹۸ و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این سال داشته‌اند.

در بخش‌های قبل سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادر کنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۳} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل زیر آورده شده است. شکل ۹-۴ مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به وسیله کارت‌های هر بانک^{۳۴} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۵} را نشان می‌دهد.

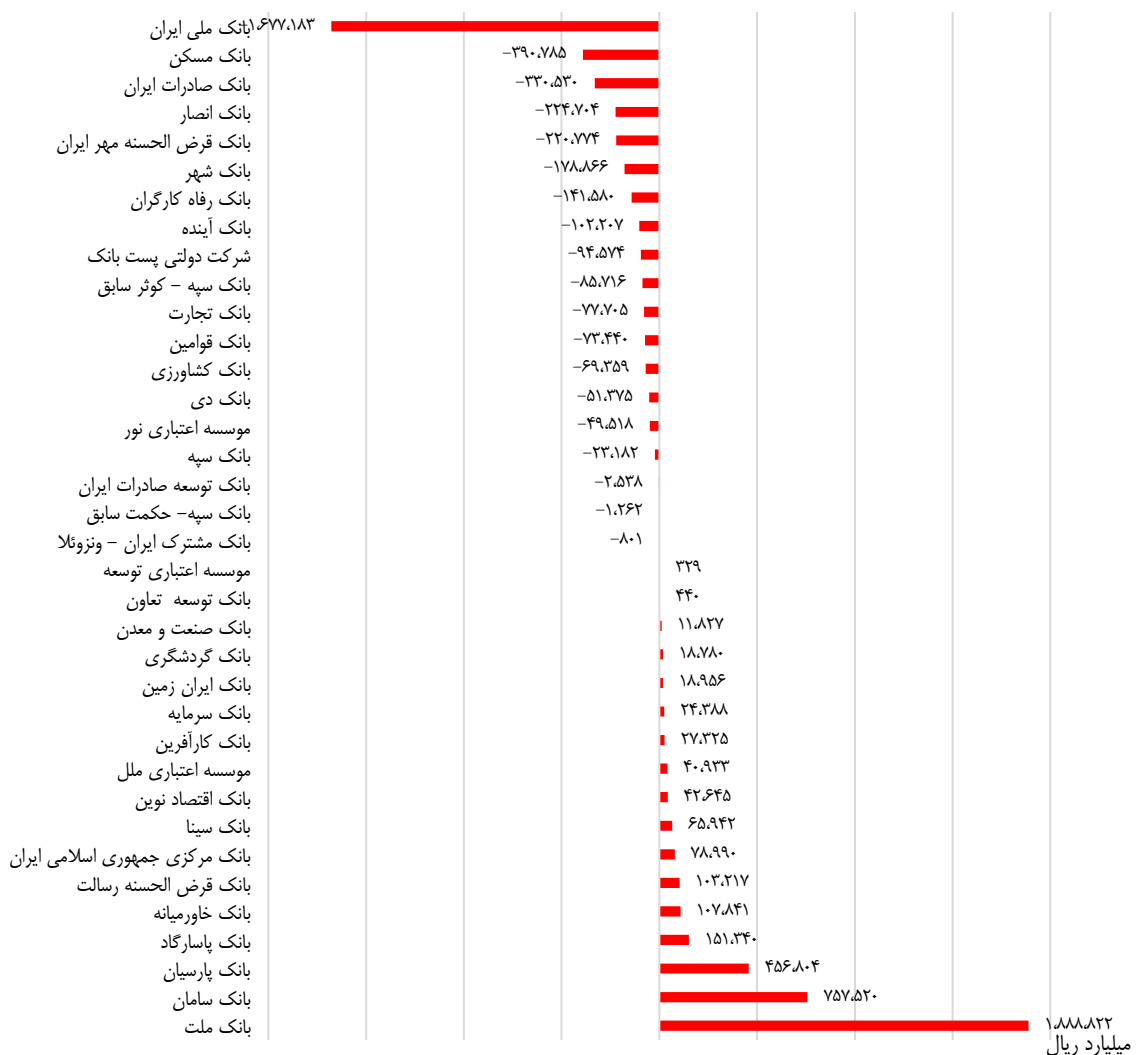
شکل ۹-۴ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - سال ۱۳۹۸

^{۳۳} Turnover

^{۳۴} در نقش بانک صادر کننده

^{۳۵} در نقش بانک پذیرنده

از دیگر شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌ها در بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. شکل ۴-۱۰ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک را نشان می‌دهد. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده توسط هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد.

شکل ۴-۱۰ مقایسه اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۳۹۸

همانگونه که از شکل فوق نیز کاملاً مشخص است، در این نمودار ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول وارد حساب‌های پذیرندگان آن شده است و ارقام منفی نشانه عملکرد نامطلوب بانک در جذب منابع مالی بوده و بیشتر نشانگر خروج منابع از بانک می‌باشد.

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" در سال ۹۸ بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "صادرات ایران"، در این سال بیشترین اختلاف منفی را دارند.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل فیما بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

طبق قوانین موجود کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادر کننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

در این بخش از گزارش در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید برای کل سال ۹۸ محاسبه گردیده و آورده شده است. به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط بانک صادر کننده و دارنده کارت نظیر پرداخت قبض و خرید شارژ و کارمزد مانده گیری، چشم پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۴-۱۵ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در سال ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده میزان ۱۱۲ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در بین این بانک‌ها، بانک "صنعت و معدن" با کمترین متوسط، ۱۸ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده است. بانک "پارسیان" با ۱۸۱ ریال بیشترین کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده در کل سال ۹۸، پرداخت کرده است.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۴-۱۵ مقایسه نسبت کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - سال‌های ۹۷ و ۹۸

ردیف	نام بانک	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در سال ۱۳۹۷ (ریال)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در سال ۱۳۹۸ (ریال)	تغییرات سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ (ریال)
۱	بانک صنعت و معدن	۳۴	۱۸	-۱۶
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۳۶	۴۴	۸
۳	بانک شهر	۱۰۵	۶۷	-۳۷
۴	بانک کارآفرین	۷۳	۶۸	-۵
۵	بانک خاورمیانه	۲۲۲	۷۷	-۱۴۶
۶	بانک سرمایه	۶۰	۷۷	۱۷
۷	بانک صادرات ایران	۷۵	۷۹	۴
۸	بانک قوامین	۵۸	۸۲	۲۳
۹	بانک مسکن	۶۲	۹۰	۲۸
۱۰	بانک سینا	۴۵	۹۱	۴۵
۱۱	بانک آینده	۶۹	۹۳	۲۵
۱۲	بانک تجارت	۹۸	۹۴	-۴
۱۳	بانک دی	۹۰	۱۰۲	۱۲
۱۴	بانک ایران زمین	۱۰۴	۱۰۶	۱
۱۵	بانک ملت	۱۰۴	۱۰۶	۲
۱۶	بانک توسعه تعاون	۱۱۱	۱۰۹	-۲
۱۷	بانک ملی ایران	۹۷	۱۱۴	۱۷
۱۸	بانک رفاه کارگران	۱۲۷	۱۱۵	-۱۲
۱۹	بانک سپه	۱۰۷	۱۱۶	۹
۲۰	بانک گردشگری	۱۰۶	۱۱۶	۱۰
۲۱	بانک انصار	۱۱۳	۱۱۸	۴
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۲۱	۱۲۱	-۱

ردیف	نام بانک	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در سال ۱۳۹۷ (ریال)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در سال ۱۳۹۸ (ریال)	تغییرات سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ (ریال)
۲۳	موسسه اعتباری ملل	۱۰۴	۱۲۱	۱۶
۲۴	بانک اقتصاد نوین	۱۲۷	۱۲۲	-۵
۲۵	بانک سپه- حکمت سابق	۱۲۶	۱۲۳	-۳
۲۶	بانک کشاورزی	۱۳۲	۱۳۰	-۲
۲۷	موسسه اعتباری نور	۹۵	۱۳۰	۳۴
۲۸	بانک پاسارگاد	۱۲۷	۱۳۲	۴
۲۹	بانک سامان	۱۶۵	۱۳۹	-۲۶
۳۰	شرکت دولتی پست بانک	۱۶۶	۱۴۷	-۱۹
۳۱	بانک سپه - کوثر سابق	۱۶۴	۱۵۵	-۹
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۱۵۸	۱۶۳	۵
۳۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۷۱	۱۶۷	-۴
۳۴	بانک پارسیان	۱۸۲	۱۸۱	-۱
	جمع کل	۱۰۷	۱۱۲	۵

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط در سال ۹۸، معادل ۱۰/۰۴ برابر است که در سال ۹۷، معادل ۶/۰۵ برابر بوده است. یعنی بانک "پارسیان" در سال ۹۸ به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده بیش از ۱۰/۰۴ برابر بانک "صنعت و معدن" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین اینطور به نظر می‌رسد که بانکی نظیر بانک "صنعت و معدن" و یا بانک "توسعه صادرات" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، در هر دو سال مورد بررسی اثربخش‌تر عمل نموده است. همچنین در ستون آخر جدول، میزان کاهش یا افزایش (تغییرات) این نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در مقایسه با دوره مشابه سال قبل آورده شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷، مبلغ ۵ ریال اختلاف مثبت داشته است.

۱-۱-۵-۴- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر

صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. لازم به توضیح است که طبق بخشنامه بانک مرکزی از خرداد ماه ۹۷ کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ از طریق ابزار پذیرش موبایلی حذف گردید. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای سال ۹۸ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۴-۱۶ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۱۶ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - سال ۹۸

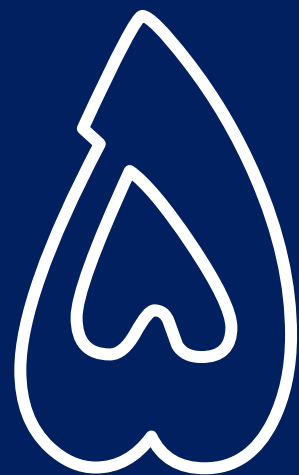
ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - سال ۹۸
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۲۹
۲	بانک پارسیان	۵۶
۳	بانک خاورمیانه	۶۰
۴	بانک مسکن	۸۰
۵	بانک کارآفرین	۸۸
۶	بانک صنعت و معدن	۱۰۳
۷	بانک شهر	۱۰۵
۸	بانک ایران زمین	۱۲۷
۹	بانک صادرات ایران	۱۴۰
۱۰	بانک سینا	۱۵۶
۱۱	بانک سرمایه	۲۰۱
۱۲	بانک دی	۲۱۲

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - سال ۹۸
۱۳	بانک گردشگری	۲۱۷
۱۴	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۱۹
۱۵	بانک ملت	۲۳۴
۱۶	موسسه اعتباری نور	۲۳۷
۱۷	بانک پاسارگاد	۲۴۱
۱۸	بانک رفاه کارگران	۲۵۱
۱۹	بانک تجارت	۲۶۵
۲۰	بانک سامان	۲۷۰
۲۱	بانک آینده	۲۸۶
۲۲	بانک قوامین	۲۹۸
۲۳	موسسه اعتباری توسعه	۳۱۰
۲۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳۱۲
۲۵	بانک سپه - حکمت سابق	۳۱۴
۲۶	بانک ملی ایران	۳۴۸
۲۷	بانک انصار	۳۵۱
۲۸	بانک سپه - کوثر سابق	۳۵۳
۲۹	بانک اقتصاد نوین	۳۶۲
۳۰	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۸۱
۳۱	بانک سپه	۳۹۷
۳۲	بانک توسعه تعاون	۴۱۰
۳۳	موسسه اعتباری ملل	۴۳۹
۳۴	بانک کشاورزی	۵۱۳
۳۵	شرکت دولتی پست بانک	۶۵۵
کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ		۲۴۳

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در سال ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۴۳ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند که در این بین، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۹ ریال و پس از آن "بانک پارسیان" با ۵۶ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۶۵۵ ریال و پس از آن "بانک کشاورزی" با مبلغ ۵۱۳ ریال دومین بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از دارندگان کارت‌های صادر شده توسط بانکشان دریافت کرده‌اند. همچنین اعمال بخشنامه بانک مرکزی از خرداد ماه ۹۷ و صفر شدن کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ پرداختی توسط ابزار پذیرش موبایلی، مبلغ کارمزد پرداختی توسط بانک‌های صادر کننده را به شدت پایین آورده است.

جمع بندی

۵- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص هایی در چهار بخش "شاخص های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک های صادرکننده و پذیرنده" در سال ۱۳۹۸ پرداخته است.

بخش اول: در سال ۱۳۹۸ همانند سال های گذشته از تاسیس شاپرک تعداد تراکنش های شبکه شاپرک با رشد همراه بوده و در این سال با رشد $22/73$ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ تعداد تراکنش های این شبکه به بالغ بر ۲۶ میلیارد رسیده است. از سوی دیگر این رشد در تعداد تراکنش رشد همگن مبلغ تراکنش های شاپرکی را نیز در پی داشته به نحوی که مبلغ تراکنش های سال ۱۳۹۸ نیز با رشد $23/38$ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۳۱،۹۳۹ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ رسیده است. تعداد ابزارهای شاپرکی توزیع شده در سطح کشور نیز در اسفند ماه سال ۱۳۹۸ نزدیک به $11/03$ میلیون ابزار است که از این تعداد سهم ابزارهای پذیرش اینترنتی $12/49$ درصد، سهم ابزار پذیرش موبایلی $11/96$ درصد و سهم ابزار کارتخوان فروشگاههای $75/55$ درصد می باشد. نرخ رشد متوسط مبلغ تراکنش هر یک از ابزارهای پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاههای ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب برابر $1/39$ ، $1/77$ و $-0/70$ تراکنش به ازای هر ابزار می باشد و متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاههای در سال ۱۳۹۷ نیز به ترتیب برابر $17,123,017$ ریال، $68,274$ ریال و $1,205,580$ ریال به ازای هر تراکنش است. سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کشور نیز برابر با $24/79$ تراکنش به ازای ابزار پذیرش موبایلی، $25/89$ تراکنش به ازای ابزار پذیرش اینترنتی، $389/21$ تراکنش به ازای ابزار کارتخوان فروشگاههای می باشد.

بخش دوم: شاخص های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه گیری شده اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. سهم تراکنش های موفق از کل تراکنش های سال ۱۳۹۸، $91/64$ درصد بوده و $8/36$ درصد کل تراکنش ها نیز در زمره تراکنش های خطا دار

طبقه بندی شده‌اند. در میان تراکنش‌های خطا بیشترین سهم ۸۹/۵۳ درصد متعلق به خطاهای کاربری می‌باشد و بعد از آن نیز سهم انواع خطاهای صادرکنندگی، کسب و کار، پذیرندگی و شاپرکی به ترتیب برابر با ۸/۲۸ درصد، ۰/۸۷ درصد، ۰/۸۶ درصد و ۰/۴۶ درصد می‌باشد. بر همین اساس سهم هر یک از خطاها از کل تراکنش‌ها (خطا + تراکنش‌های موفق) برابر با ۰/۰۷ درصد سهم خطای پذیرندگی، ۰/۶۹ درصد سهم خطای صادرکنندگی، ۷/۴۹ درصد سهم خطای کاربری، ۰/۰۴ درصد سهم خطای شاپرکی و ۰/۰۷ درصد سهم خطای کسب و کار می‌باشد. میزان دسترس پذیری حس شده شبکه در سال ۱۳۹۸ برابر ۹۹/۱۲ درصد و میزان دسترس‌پذیری سوئیچ شاپرک ۹۹/۹۶ درصد بوده است. لازم به توضیح است که میزان دسترس‌پذیری شبکه بر اساس خطاهای صادر کنندگی، پذیرندگی، شاپرکی و کسب و کار (ونه خطاهای کاربری) محاسبه شده و میزان دسترس‌پذیری شاپرک بر اساس خطاهای شاپرکی محاسبه شده است.

بخش سوم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در سال ۱۳۹۸ ماه نیز چون سه سال گذشته شرکت "به‌پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. اختلاف سهم بازار مبلغی این شرکت با دومین شرکت دارنده‌ی بازار مزبور، یعنی "پرداخت الکترونیک سامان" بیش از ۸ درصد می‌باشد.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۹۸ به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده‌است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به‌پرداخت ملت" است. همچنین در سال ۹۸ شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" هم در سهم تعدادی و هم در سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهد.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در سال ۹۸ به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در این سال همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را

در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" پوشش داده شده است.

به‌طور کلی تغییر صاحبان بازار تراکنش‌ها در سال ۹۸ نسبت به سال گذشته در ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی اتفاق افتاده و در نام دارندگان بیشترین سهم بازار در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ تغییر گزارش می‌شود.

بر اساس شاخص اندازه‌گیری تمرکز بازار، در سال ۱۳۹۸، پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما دو شرکت "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن‌ها با اختلاف شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آراین" و با فاصله شرکت "به‌پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شرکت‌ها طی هریک از ماه‌های سال ۹۸ همواره از سهم بالایی در تراکنش‌های ابزارهای اینترنتی و موبایلی برخوردار بوده‌اند.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار تراکنش‌های هر سه نوع تراکنش خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری در سال ۱۳۹۸ نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌ها است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های همه‌ی سرویس‌ها در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. ریزش شاخص مذکور در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ سبب شده است تا نوع تمرکز بازار آن در سال ۹۸ از تمرکز بالا به تمرکز ملایم تغییر یابد. جابجایی سهم تراکنش‌های شرکت "به‌پرداخت ملت" با سهم سایر شرکت‌های پرتراکنش بازار به‌ویژه "پرداخت نوین آراین" علت این امر ارزیابی می‌شود.

در سال ۹۸ شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" با رقم ۰/۰۱۴ درصد جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده است. عملکرد شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با ۰/۲۷۵ درصد ریزش در انتهای دوره، بسیار مثبت ارزیابی شده است. تنها افزایش در رقم این شاخص در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده شده است.

در شاخص متوسط سهم بازار هریک از شرکت‌های PSP از کارتخوان‌های فعال سیستمی در سال ۹۸ شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین رقم را کسب نموده است؛ اما در شاخص متوسط سهم بازار آن‌ها از کارتخوان‌های تراکنش‌دار این شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است که بالاترین سهم را نشان می‌دهد.

نتایج محاسبه شاخص متوسط اثر بخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در سال ۹۸ شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" شاخص اثربخشی بالاتر از یک داشته‌اند. سه شرکت "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" به همراه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار عددی بالاتر از یک داشته‌اند، که به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

در سال ۹۸ کمترین رقم شاخص نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی هر شرکت، با عددی معادل با ۶/۳۲ درصد به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" مشاهده می‌شود. نزدیک به ۲۴ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به‌طور کلی در سال ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۶/۴۹ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش چهارم: بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده مبین آن بوده که در مجموع "بانک ملت" در سال ۹۸ بیشترین سهم از بازار را چه به لحاظ تعدادی و چه به لحاظ مبلغی به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. بانک "ملت" از بازار تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش نیز همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است.

در حوزه پذیرندگی در کل سال ۹۸ در شاخص سهم تعدادی و مبلغی بعد از بانک "ملت" بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "کشاورزی" و "سپه" به ترتیب در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند.

در بررسی شاخص سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، بانک "ملت" همچنان در هر سه ابزار پذیرش (به غیر از سهم تعدادی ابزار پذیرش اینترنتی) و در هر دوشاخص سهم تعدادی و سهم مبلغی جایگاه نخست را دارد. در سال ۹۸ بانک "پارسیان" بیشترین سهم در تعداد تراکنش‌ها را در ابزار پذیرش اینترنتی از آن خود کرده است.

همانند هر سال بالاترین سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده به ابزار پذیرش "کارتخوان فروشگاه‌های" تعلق گرفته و پس از آن با اختلاف زیاد به ترتیب ابزار پذیرش "اینترنتی" و "موبایلی" قرار دارند.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های موبایلی نشان‌دهنده تداوم تمرکز بالا در بازار در سال ۹۸ بر روی این ابزار بوده است. به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار کارتخوان فروشگاه‌های مبین وجود تمرکز رقابتی و ابزار پذیرش اینترنتی مبین وجود تمرکز ملایم در بازار پذیرش تراکنش‌های این ابزارها بین ۳۵ بانک پذیرنده می‌باشد. در مقایسه انجام شده بین دو سال متوالی، میزان این شاخص در دو ابزار پذیرش "کارتخوان فروشگاه‌های" و "ابزار پذیرش اینترنتی" کاهش داشته و این به معنی تمایل بانک‌ها به حرکت به سمت تعادل در این دو ابزار می‌باشد. اما در بازار ابزار پذیرش "موبایلی" تمرکز این ابزار همچنان در وضعیت تمرکز بالا بوده است.

در بحث صادر کنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت کارت هدیه و بن کارت طبقه‌بندی می‌شوند. در میان کارت‌های تراکنش‌دار در سال ۹۸، بیشترین تعداد متعلق به کارت برداشت، سپس کارت هدیه و بن کارت بوده و کارت اعتباری کمترین تعداد را داشته است. تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ رشد ۳/۵۰ درصدی داشته است. کارت‌های اعتباری در این دوره زمانی رشد تعدادی معادل ۳۴/۲۰ درصدی و کارت‌های برداشت رشد تعدادی مثبت ۵/۲۸ درصدی و کارت‌های هدیه و بن کارت، رشد تعدادی منفی ۲۶/۰۶ درصدی را تجربه نموده‌اند. در سال ۹۸ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار متعلق به "بانک ملی ایران"، "صادرات ایران" و "ملت" بوده است؛ در تعداد کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار بانک‌های "ملی"، "پارسیان" و

"ملت" در سه جایگاه نخست قرار گرفتند و بیشترین کارت اعتباری تراکنش دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش دار از مجموع کارت‌های بانک صادر کننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن به منظور بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صدور انواع کارت‌های بانکی در سال ۹۸ مورد بررسی قرار گرفت که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شد. شاخص هرفیندال - هیرشمن مبین تمرکز بالا در بازار صادرکنندگی کارت‌های اعتباری می‌باشد، به این معنا که تعداد کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار داشته اند. و در خصوص کارت برداشت، مقدار این شاخص در طبقه تمرکز ملایم قرار گرفته است و این به معنای پراکندگی نسبتاً قابل قبول و به سمت بازار رقابتی بانک‌های صادر کننده می‌باشد. در خصوص کارت هدیه و بن کارت در سال ۹۸ نیز همانند سال قبل این شاخص در طبقه رقابتی قرار گرفته که مبین آنست که بازار این کارت در بین بانک‌های صادر کننده رقابتی شده است.

همچنین در این بخش مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبالغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک در سال ۹۸ و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل صورت گرفته است. بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده به سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" اختصاص داشته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را در سال ۹۸ دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "تجارت" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

همچنین جهت بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک‌ها محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده اند و کمترین سهم به بانک "مسترک ایران- ونزوئلا" تعلق گرفته است.

از منظر مبلغی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "کشاوری" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مسترک ایران- ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" در سال ۹۸ بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "صادرات ایران" در این سال بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در سال ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده میزان ۱۱۲ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در بین این بانک‌ها، بانک "صنعت و معدن" با کمترین متوسط، ۱۸ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده و بانک "پارسیان" با ۱۸۱ ریال بیشترین کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده در کل سال ۹۸، پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط در سال ۹۸، معادل ۱۰/۰۴ برابر است، یعنی بانک با بیشترین مبلغ

کارمزد در سال ۹۸ به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده بیش از ۱۰/۰۴ برابر بانک با کمترین مبلغ کارمزد، در شبکه پرداخت کشور، کارمزد پرداخت کرده است.

همچنین همانگونه که بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در بخش انتهایی شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای سال ۹۸ محاسبه گردیده است که در کل بانک‌های صادرکننده در سال ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۴۳ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند که در این بین، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۹ ریال و پس از آن بانک "پارسیان" با ۵۶ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۶۵۵ ریال و پس از آن "بانک کشاورزی" با مبلغ ۵۱۳ ریال بالاترین مبالغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند. همچنین لازم به ذکر است که اعمال بخشنامه بانک مرکزی از خرداد ماه ۹۷ و صفر شدن کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ پرداختی توسط ابزار پذیرش موبایلی، مبلغ کارمزد پرداختی توسط بانک‌های صادر کننده را نسبت به سال‌های قبل از این بخشنامه به شدت پایین آورده است.

۶- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۶}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۳۷}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۳۸}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"^{۳۹} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۰} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۱}

^{۴۱} Purchasing Good/Services

^{۳۶} Payment Service Provider

^{۳۷} Issuer Bank

^{۳۸} Acquirer Bank Acquirer

^{۳۹} IBAN International Bank Account Number

^{۴۰} Service Type

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۶}

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاهای شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۲}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۳}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۴} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۵}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

^{۴۵} Balance Inquiry

^{۴۶} Transaction Status

^{۴۲} Bill Payment

^{۴۳} Reload

^{۴۴} Top-up

خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۴۷}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۴۸} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل

^{۴۸} PC-POS / I POS (Integrated POS)

^{۴۷} EFTPOS

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی

ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۴۹}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۰}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال

^{۴۹}Internet Payment Gateway

^{۵۰}Mobile Payment Gateway

کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن‌کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۵۷} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ می‌باشد و کارتهای برون خط^{۵۸} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیکی کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵۰ می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۵۹}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶۰ می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت

پرداخت‌های داخل فروشگاه‌های^{۵۱} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۲} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۳}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۴}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۵}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱۰ دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۶}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز

^{۵۵} Debit card

^{۵۶} prepaid

^{۵۷} online

^{۵۸} offline

^{۵۹} Credit card

^{۵۱} In-Store

^{۵۲} Web-Mobile

^{۵۳} In-App Purchase

^{۵۴} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده - ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام ۶۰

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌ی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۱} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۲} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$= \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} \times ۱۰۰$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارتخوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$= \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} \times ۱۰۰$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

^{۶۲} Demand deposits

^{۶۱} Quasi money

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۳}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهک از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهک تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها} = \frac{\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبنی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیکی:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

ایران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

